

Варақай унвон

**Барномаи қолабии СММ оид ба
расонидани кумак баҳри рушд
(ЮНДАФ) дар Тоҷикистон**

2016-2020

Шарҳи мухтасар

1. Ин барномаи қолабии СММ оид ба расонидани кумак баҳри рушд (ЮНДАФ), ки роҷеъ ба он миёни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Созмони Милали Муттаҳид (СММ) дар санаи 18 декабри соли 2015 тавофуқ ҳосил шудааст, як заминаи барномаи стратегӣ буда, барои солҳои 2016-2020 пешбинӣ гардидааст. Барномаи мазкур тамоми донишу малака ва захираҳои Тими кишварии Созмони Милали Муттаҳид (ТКСММ)-ро ҷиҳати расидан ба натиҷаҳои рушд истифода менамояд.

2. Шаш натиҷаи барномаи ЮНДАФ аз рӯи чор самти асосии стратегӣ интиҳоб шудаанд, ки ниёзҳои кишварро бароварда мекунад ва аз афзалиятҳои қиёсии СММ истифода менамоянд. Инҳо дар ҷараёни машварати судманди миёни мақомоти Тоҷикистон ва шарикони барномаи ЮНДАФ муайян гардидаанд:

» Идоракунии демократӣ, волюияти қонун ва ҳуқуқи инсон

Натиҷаи 1: Ҳуқуқҳои мардуми Тоҷикистон ҳифз мешаванд ва мардум аз дастрасии беҳтар ба адолати судӣ ва хизматҳои босифате, ки аз ҷониби муассисаҳои қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ дар ҳамаи сатҳҳо ба таври шаффоф, масъулиятнок ва бо тавачҷӯх ба масоили гендерӣ расонида мешаванд, бархӯрдор мегарданд.

» Рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ

Натиҷаи 2: Мардуми Тоҷикистон аз рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ тавассути истифодаи муносиб ва самараноки захираҳои меҳнатӣ; таъмини усутвори қувваи барқ; дастрасии беҳтар ба донишҳои махсус ва иноватсионӣ ва фазои бозам мусоиди соҳибкорӣ, алаҳусус барои соҳибкорон ва кишоварзон баҳраманд мегарданд.

» Рушд, ҳамгирӣ ва ваколати иҷтимоӣ

Натиҷаи 3: Мардуми Тоҷикистон аз низомҳои босифат, одилона ва фарогири тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоӣ манфиат мебаранд.

Натиҷаи 4: Вазъи ғизои мардуми Тоҷикистон тавассути дастрасии беҳтар ба ғизои кофӣ, муносиб ва бехатар; таҷрибаҳои пешқадами ғизодиҳии кӯдакон; хизматрасониҳои беҳтари обтаъминкунӣ ва беҳдошти ва дастрасӣ ба хизматҳои босифати тиббӣ беҳтар мегардад.

Натиҷаи 5: Занон, ҷавонон, кӯдакон, одамони маъҷуб ва дигар гурӯҳҳои осебпазир аз ҳама гуна зӯрвариҳо ва таъбизу фарқгузориҳо ҳифз гардида, фикру ақидаҳои онҳо ба инобат гирифта шуда, ҳамчун аъзои баробарҳуқуқи ҷомеа мавриди эҳтиром қарор мегиранд.

» Муқовимат ва устувории муҳити зист

Натиҷаи 6: Мардуми Тоҷикистон ба офатҳои табиӣ ва техногенӣ бештар тобовар ҳастанд ва аз сиёсати такмилгардида ва чорчӯбаҳои амалиётӣ барои ҳифзи муҳити зист ва идоракунии захираҳои табиӣ манфиат мебаранд.

3. Натиҷаҳои мазкур ҳамчун як чорчӯбаи масъулияти мутақобила миёни СММ ва ҳамаи шарикони рушд дар Тоҷикистон хизмат менамоянд. Интизор аст, ки ин натиҷаҳо барои мардуми Тоҷикистон маҷмӯи пурраи интиҳоб ва имкониятҳои фароҳам оварда, барои рушди инсонӣ, ҳуқуқи инсон ва озодиҳои асосии онҳо мусоидат менамоянд. Натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ тавассути истифодаи амалии тартиботи стандартии амалкунандаи

равиши 'ягонагии амал', ки ба шароити мушаххаси Тоҷикистон мутобиқ гардонида шудаанд, ба даст оварда мешаванд. Он тавассути барномарезии муштарақ, синергетикӣ ва иловагӣ; амалисозӣ; стратегияҳои иртиботӣ ва бо ҷалби муштараки захираҳо амалӣ карда мешавад. Унсурҳои асосии равиши мазкур аз инҳо иборатанд: 'Барномаи ягонаи СММ'; ташкили гурӯҳҳои байниидоравии назорати натиҷаҳо, ки барои таҳияи нақшаҳои муштараки корӣ масъуланд, аз ҷумла татбиқ, мониторинг ва ҳисоботдиҳии онҳо бо шарикони иҷрогар; ташкили як Кумитаи муштараки роҳбарикунанда (КМР), ки назорат ва идоракунии расмиро дар якҷоягӣ бо намояндагони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамояд.

4. Барномаи ЮНДАФ ҳамкориҳои қавии миёни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ТКСММ-ро ҷиҳати расидан ба Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ-ҳо) тавассути: пешбурди рушди одилонаи иқтисодӣ ва коҳиши сатҳи камбизоатӣ; ҳифзи ҳуқуқи инсон ва мусоидат тавассути рушди иқтисодӣ; тақвияти заминаҳои стратегӣ ва сиёсӣ; беҳгардонии низомҳои ӯҳдадорӣ, аз ҷумла дар робита ба механизми ҳуқуқи башари СММ ва расонидани хизматҳои босифати иҷтимоӣ мустақкам менамояд. Стратегияҳои барномаи ЮНДАФ ба дарк ва таъмини ҳуқуқҳои аҳолии аз ҳама бештар эҳтиёҷманд ва осебпазир нигаронида шуда, ӯҳдадорӣ системаи СММ-ро ҷиҳати кумақрасонӣ ба кишвар дар роҳи иҷрои ӯҳдадорихояш дар соҳаи ҳуқуқи инсон дасигирӣ менамояд. Он ҳамчунин талошҳои СММ-ро бо мақсади фароҳам овардани имконият барои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати баланд бардоштани роҳбарӣ ва ихтиёрдорӣ раванди рушд ва ҳифзи ҳуқуқи инсон ва ба қадри кофӣ қонеъ намудани ниёзҳои аҳолии аз ҳама бештар осебпазир дастгирӣ менамояд.

5. Чорҷӯбаи умумии буҷет шарикони кишварӣ, ТКСММ ва донорҳоро бо шарҳи фарогири захираҳои лозима ва мавҷуда ҷиҳати дастгирии фаъолиятҳои банақшагирифтаи СММ дар давраи татбиқи барномаи ЮНДАФ таъмин менамояд. Он ҳамчун замина барои сафарбаркунии муштараки захираҳо хизмат намуда, барои дастгирии беҳтари ҳамаҷонибаи системаи СММ саҳм мегузорад. Барои татбиқи пурраи барномаи ЮНДАФ тахминан 363,289,111 ДИМА лозим аст. Ба ин маблағ дохил мешавад 50,623,631 ДИМА аз захираҳои доимӣ ё асосӣ ва 312,665,480 ДИМА аз захираҳои дигар ё ғайриасосӣ. Норасоии тахминии маблағ ҳамагӣ 139,515,480 ДИМА мебошад. КМР дар якҷоягӣ бо ТКСММ барои сафарбар кардани захираҳои иловагии мазкур дар давраи татбиқи Барномаи ягона кӯшиш ба харҷ медиҳанд.

6. Барномаи ЮНДАФ ифодакунандаи ӯҳдадорӣ муштараки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва системаи СММ барои фаъолияти якҷоя дар рӯҳияи ҳамкорӣ бо мардуми Тоҷикистон ҷиҳати кафолат ва таъмини дигаргуниҳое мебошад, ки ба онҳо дар фароҳам овардани зиндагии дурур дароз, ҳаёти солим, зиндагии муваффақу осудаҳолона ва рӯзгори обод дар як кишваре, ки ҳуқуқи инсонро барои ҳама эҳтиром, ҳифз ва риоя мекунад, кумақ мерасонад.

Эълони ўҳдадорӣ

7. СММ дар Тоҷикистон барои фаъолияти якҷоя бо мақомот ва мардуми Тоҷикистон бо мақсади кафолат ва таъмини дигаргуниҳое ўҳдадор гардид, ки ба онҳо дар фароҳам овардани зиндагии дурур дароз, ҳаёти солим, зиндагии муваффақу осудаҳолона ва рӯзгори обод дар як кишваре, ки ҳуқуқи инсонро барои ҳама эҳтиром, ҳифз ва риоя мекунад, кумак мерасонад.

8. Барномаи қолабии СММ оид ба расонидани кумак баҳри рушд (ЮНДАФ) як чорҷубаи стратегии барномарезишуда буда, тамоми донишу малака ва захираҳои Тими кишварии Созмони Милали Муттаҳид (ТКСММ)-ро ҷиҳати расидан ба натиҷаҳои рушд мувофиқи равиши ба ҳуқуқи инсон асосёфта истифода ва якҷоя менамояд ва унсури асосии Барномаи СММ ва чорҷубаи буҷетро барои солҳои 2016-2020 дар Тоҷикистон ташкил медиҳад. Барномаи мазкур бо талошҳои зиёди Тими кишварии СММ дар Тоҷикистон бо мақсади татбиқи ислоҳоти СММ дар Тоҷикистон ва истифодаи равиши 'ягонагии амал'-е, ки ба шароити Тоҷикистон мувофиқ гардонида шудаасту тавассути барномарезӣ ва татбиқи якҷоя ва иловагӣ амалӣ карда мешавад, омода гардидааст.

9. Натиҷаҳои мазкур ё худ "натиҷаҳои Барномаи қолабии СММ оид ба расонидани кумак баҳри рушд" ба чор самти стратегӣ равона гардидаанд, ки ниёзҳои рушди кишварро бароварда мекунад ва аз афзалиятҳои қиёсии СММ истифода менамоянд. Инҳо дар ҷараёни машварати судманди миёни мақомоти Тоҷикистон ва шарикони иҷрогар муайян гардидаанд:

- Идоракунии демократӣ, волоияти қонун ва ҳуқуқи инсон
- Рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ
- Рушд, ҳамгирӣ ва ваколати иҷтимоӣ
- Муқовимат ва устувории муҳити зист

10. Ин чор самти асосии фаъолият ва натиҷаҳои мунтазираи таркибии онҳо ҳамчун як чорҷубаи масъулияти мутақобила миёни СММ ва шарикони барномаи ЮНДАФ дар Тоҷикистон хизмат менамоянд. Интизор аст, ки натиҷаҳои мазкур барои мардуми Тоҷикистон маҷмӯи пурраи интиҳоб ва имкониятҳоро фароҳам оварда, барои рушди инсонӣ, ҳуқуқи инсон ва озодиҳои асосии онҳо мусоидат менамоянд.

Мундариҷа

Эъломи ўҳдадорӣ	4
Рӯйхати истилоҳот	8
1. Замина	10
1.1. Вазъи иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистон	10
1.2. Афзалиятҳои миллии рушд	14
1.3. Раванди таҳияи барномаи ЮНДАФ	16
1.4. Афзалиятҳои қиёсӣ ва дастовардҳои СММ	17
2. Натиҷаҳо ва стратегияҳои барномаи ЮНДАФ	23
2.1. Самтҳои асосии фаъолияти барномаи ЮНДАФ	23
2.2. Натиҷаҳои мунтазира	25
3. Идоракунии ва ҳисоботдиҳии барномаи ЮНДАФ	51
4. Чорчӯбаи умумии буҷет	54
5. Мониторинг ва Баҳодиҳӣ	57
6. Иртибот (“Иртиботи ягонаи СММ”)	59
ЗАМИМАИ А: Матрисаи натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ	61

Рӯйхати истилоҳот

НДЭР	Назорати дидбонии эпидемиологии рафтор
АУК	Арзёбии умумии кишварӣ
ЧУБ	Чорчӯбаи умумии бюджет
ТҶА	Ташкилотҳои чомеаасос
КБТНЗ	Конвенсия оид ба барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон
ИДМ	Иттиҳоди давлатҳои мустақил
КҲМЗ	Кумитаи ҳифзи муҳити зист
КҲФ	Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда
КҲМ	Конвенсияи ҳуқуқи маъюбон
ТҶШ	Ташкилоти чомеаи шаҳрвандӣ
ШҲР	Шӯрои ҳамоҳангсозии рушд
СКХОТ	Стратегияи коҳиш додани хатари офатҳои табиӣ
ТШСИ	Ташаббуси шаффофият дар соҳаҳои истихроҷ
ИА	Иттиҳоди Аврупо
ҶАО	Ташкилоти озӯқа ва кишоварзии СММ
СМХ	Сармоягузори мустақими хориҷӣ
АО	Амнияти озӯқаворӣ
СИАО	Системаҳои иттилоотии амнияти озӯқаворӣ
ҲҶТ	Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
ММД	Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ
ҲИ	Ҳуқуқи инсон
КБАР	Конфронси байналмилалӣ оид ба афзоиши аҳоли ва рушд
ТБМ	Ташкилоти байналмилалии меҳнат
ҶБА	Фонди байналмилалии асбӯр
БМС	Баррасии муштараки солона (Тандурустӣ)
БМН	Барномаи муштараки назоратии Ташкилоти умумичаҳони тандурустӣ ва Ҳазинаи қўдакони СММ оид ба таъминоти об ва санитария
СБМ	Созмони байналмилалии муҳоҷират
ДСТҲС	Дарсҳои саломатӣ оиди ташакули тарзи ҳаёти солим
СБСНМ	Стратегияи баланд бардоштани сатҳи неқӯаҳволии мардум
ҲРҲ	Ҳадафҳои рушди ҳазорсола
ГББФМ	Гуруҳи байниидоравии бақайдгирии фавти модарон
МТЕҶ	Барномаи миёнамӯҳлати харочот
БММ	Баррасии миёнамӯҳлат
БМТ	Бонки миллии Тоҷикистон
БҶС	Бемориҳои ғайрисироятӣ
ТҶД	Ташкилотҳои ғайридавлатӣ
СМР	Стратегияи миллии рушд
ҲМРИ	Ҳисоботи миллии оид ба рушди инсон
САҲА	Созмони амниятӣ ҳамкорӣ дар Аврупо
ХАТ	Хизматрасонии аввалияи тиббӣ
ШИМ	Шахсони имконияташон маҳдуд
ШДХ	Шарикҳои давлат ва бахши хусусӣ
ҲСПК	Ҳуччати стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ
ҲРУ	Ҳадафҳои рушди устувор

КХМ	Корхонаҳои хурду миёна
ММАМИА	Муколамаи миллии ба арзёбии меъёрҳои ҳадди ақали иҷтимоӣ асосёфта
ТТДТ	Тадқиқоти тиббӣ-демографии Тоҷикистон
ТСЗТ	Тадқиқоти сатҳи зиндагӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон
ФМ	Фонди мақсаднок
ГКМ	Гуруҳи кории мавзӯӣ
СММ	Созмони Милали Муттаҳид
ЮНЭЙДС	Барномаи муштараки СММ оид ба ВНМБ/АНМБ
ТКСММ	Тими кишварии СММ
КСММЗК	Конвенсияи СММ зидди корупсия
ЮНДАФ	Барномаи қолабии СММ оид ба расонидани кумак баҳри рушд
ГРСММ	Гуруҳи рушди СММ
БРСММ	Барномаи рушди СММ
БСМММЗ	Барномаи СММ оид ба муҳити зист
ЮНЕСКО	Ташкилоти СММ оид ба масоили маориф, илм ва фарҳанг
БНСММ	Бунёди нуфуси СММ
ИММУСММ	Иҷлосияи махсуси Маҷмаи Умумии СММ
КОСММГ	Комиссари Олии СММ оид ба гурезаҳо
ЮНИСЕФ	Ҳазинаи қўдакони СММ
СБСММКО	Стратегияи байналмилалӣ СММ оид ба коҳиши офатҳои табиӣ
ДСМММЧ	Дафтари СММ оид ба маводи муҳаддир ва ҷинояткорӣ
ДСММАЛ	Дафтари СММ оиди амалисозии лоиҳаҳо
ИКОСММҲИ	Идораи Комиссари Олии СММ оид ба ҳуқуқи инсон
ММСММДБОМ	Маркази минтақавӣ СММ оид ба дипломатияи боздоранда барои Осиёи Марказӣ
ДИМА	Доллари Иёлоти Муттаҳидаи Амрико
ДСММБСТ	Дафтари СММ оид ба бунёди сулҳ дар Тоҷикистон
БУ	Бонки умумичаҳонӣ
СУТ	Созмони умумичаҳонии тандурустӣ
СУС	Созмони умумичаҳонии савдо

1. Замина

1.1. Вазъи иҷтимоию иқтисодии Тоҷикистон

1.1.1. Тоҷикистон як кишвари кӯҳсор ва дур аз соҳили баҳр ҷойгир буда, ба унвони кишвари сатҳи миёнаи рушди инсон бо нишондоди 0.607 аз рӯи Шохиси рушди инсон дар ҷои 133-юм арзёбӣ шудааст. Баъд аз соҳибистиқлол гардидани кишвар дар соли 1991, низоъҳои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ то миёнаҳои соли 1997 идома ёфт, ки боиси талафоти зиёди ҷонӣ ва хисороти азими иқтисодӣ гардид. Он ҳамчунин боиси хуручи зиёди захираҳои инсонӣ, асосан аз соҳаҳои санҷат ва идораҳои давлатӣ ва бадшавии ҷиддии сифати сармоияи инсонӣ гардид.

1.1.2. Мутамарказгардонии сиёсӣ ва маъмурӣ кишварро муттаҳид намуда, ҳокимиятро дар мақомоти иҷроия тамаркуз намуд. Президент Эмомалӣ Раҳмон, ки аз соли 1994 инҷониб дар вазифааш боқӣ мондааст ва ба тозагӣ барои даври чорум, ки соли 2020 анҷом меёбад, бори дигар интихоб гардидааст, роҳбарии саҳнаи сиёсатро идома медиҳад. Ҳизби халқӣ-демократӣ аксарияти ҷойҳоро дар ҳар ду палатаи парлумон (Маҷлиси Олӣ) соҳиб аст. Дар пайи интиҳоботи президентии соли 2013, кабинаи нав ташкил ва якҷанд идора бо мақсади фаъолтар намудани ҳукумат, алаҳусус дар соҳаҳои вобаста ба энергетика ва об, таҷдиди сохтор шуданд.

1.1.3. Аҳолии қариб 8 миллион нафараи Тоҷикистонро асосан гурӯҳҳои сини соли ҷавонтар ташкил медиҳанд: беш аз нисфи аҳоли то сини 25 сола мебошад. Ин иқтидори бузургест барои рушди кишвар. Аммо, аҳолии ҷавон пайваста бозори меҳнатро барои ҷойҳои нави корӣ паҳш карда истодаанд, ки дар натиҷа шумораи хеле зиёди онҳое, ки дар ҷустуҷӯи кор ҳастанд, бекор мемонанд. Иқтисоди Тоҷикистон пас аз хотима ёфтани низоъи шаҳрвандӣ хуб барқарор шуд ва ба ҳисоби миёна аз соли 2000-08 тахминан 8 дарсадро солоне ташкил кард, ки сатҳи камбизоатӣ хеле коҳиш ёфт. Барқароршавии иқтисодӣ дар ин давра тавассути густириши қавии баҳши хизматрасонӣ; истеҳсоли зиёд ва содироти алюминий ва пахта; ва болоравии фаъолияти сохтмонӣ пешрафт кард. Рушди иқтисодӣ ва инсонӣ дар Тоҷикистон аз сармоияи табиияш вобастагии зиёд дорад. Тоҷикистон дорои захираҳои фаровони об ва канданиҳои ғоиданок аст. Ҳарчанд заминаш барои киштукор хеле маҳдуд аст (93%-и ҳудуди кишварро кӯҳҳои баланд фаро гирифтаанд), кишоварзӣ баҳши асосии иқтисодӣ ба ҳисоб меравад. Дар айни замон, қисмати зиёди заминҳои кишоварзӣ аз бодлесшавӣ (эрозия) ва шӯразанӣ воқеан хароб гашта истодаанд. Аз сабаби кӯҳнаю фарсуда будани шабакаҳои обёрӣ (қариб 84%), оби ползӣ дар заминҳои кишоварзӣ бесамар ва исрофкоруна истифода мешавад.

1.1.4. Соли 2013, Тоҷикистон ба Созмони умумиҷаҳонии савдо ҳамчун 159-умин давлати аъзо шомил гардид. “Барномаи мутобикгардонии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон бинобар узвият дар Созмони Умумиҷаҳонии Савдо (СУС)” бо мақсади таъмини иҷроии ўҳдадорӣҳои вобаста ба шомилшавӣ ба СУС, қабул гардид.

1.1.5. Бӯҳрони иқтисодии ҷаҳонии солҳои 2008-09 ба иқтисодиёти Тоҷикистон таъсири манфӣ расонд, аммо рушди кишвар зуд барқарор гардид, ки ба ҳисоби миёна дар давраи 2010-2013 солоне 7 дарсадро ташкил дод. Ҷараёни интиқолҳои пулӣ ба барқароршавии иқтисодӣ мусоидат намуд ва вазъи иқтисодӣ зуд барқарор гардида, рушди он идома ёфт, ки ин барои истеъмоли ҳаррӯза ва то андозае сармоиягузорӣ дастгирии назаррас буд. Он дар навбати худ ба рушди қавии хизматрасониҳо ва соҳаи кишоварзӣ саҳм гузошт. Бо вучуди ин, иқтисодиёти Тоҷикистон дар нимаи аввали солҳои 2014 суст гардида, ба 6.7 %

баробар шуд (дар муқоиса бо ҳамин давраи соли 2013, ки 7.5% буд), ки сабаби он коҳиш ёфтани интиқолҳои пулӣ ва заиф гардидани рушди содироти саноъатӣ буд. Бино ба маълумоти Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ), ҷараёни интиқолҳои пулӣ дар нимаи аввали соли 2014 дар муқоиса ба ҳамин давраи соли 2013 қариб то 2 % поён рафт.

1.1.6. Ҳамчунин, рушди саноъат аз 10.4% (дар соли 2012) ба 3.9% (дар солҳои 2013/14) поён рафт, ки инъикосгари 18.9% коҳиш ёфтани истеҳсоли алюминий буда, сабабҳои асосии он қўҳна шудани технология, қатъшавии таъминоти ашёи хом ва поён рафтани нархҳои ҷаҳонӣ аз соли 2009 мебошанд. Сарфи назар аз рушди сусти истеҳсоли алюминий ва пахта, 58%-и истеҳсоли умумӣ (дар соли 2014)¹ таъмин гардид, ки ин аз 70%-и соли 2008 кам аст. Кишвар ба мушкилоти сармоягузори кам рӯ ба рӯ гашт, ки ба ҳисоби миёна солона тақрибан 15%-и ММД-ро (дар солҳои 2009-2013) ташкил дод: сармоягузори давлатӣ 12%, ва сармоягузори хусусӣ танҳо 3%-и ММД-ро ташкил дод. Тавре соҳбкорони маҳаллӣ ва хориҷӣ қайд мекунанд, монеаҳои асосӣ ин инфрасохтори номуносиб, алаҳхусус таъмини нокифоя ва ноустувори қувваи барқ; риояи нокифояи принсипҳои волоияти қонун, алаҳхусус дар робита ба ҳуқуқи моликият, сиёсати андоз ва фаъолияти маъмурӣ мебошанд.

1.1.7. Иқтисоди Тоҷикистон ҳамоно аз омилҳои беруна, ки хориҷ аз доираи таъсиррасониаш ҳастанд, саҳт осебпазир аст. Махсусан, вобастагии азими он аз интиқолҳои пулии муҳочирони корӣ (тибқи назари БУ маблағе, ки муҳочирони корӣ ба кишвар мефиристанд, бештарин дар дунё буда, баробари 42.7%-и ММД дар с 2014) ва содироти танҳо 2 коло кишварро дар маърази хатари талаботи берун ва такони нархҳои байналмилалӣ мегузорад. Инчунин, вобастагӣ аз ғизоӣ ҷаҳонӣ ва воридоти маводи сўхт кишварро аз нархҳои ҷаҳонӣ низ осебпазир менамояд. Зимнан, бо сармоягузори мустақими хориҷӣ (СМХ) зери 2 дар сади ММД дар соли 2013, маблағи муҳочирини корӣ сарчашмаи аслии маблағгузори рушди иқтисод боқӣ мемонад. Бўҳрони иқтисодии кунунӣ дар Русия алақай таъсири манфии худро ба иқтисодиёти Тоҷикистон расонида истодааст. Ҳар навъ бадшавии минбаъдаи вазъи иқтисодӣ дар Русия ба вазъи умумии иқтисоди Тоҷикистон таъсири зиёнбор расонида метавонад. Иртибот бо минтақа ва роҳҳои байналмилалӣ низ аз мушкилоти дигари рӯ ба рӯи Тоҷикистон аст. Ин ҳолат, қисман, ба хогири мавқеи ҷуғрофӣ ва топографии Тоҷикистон аст, аммо монеаҳои вобаста ба савдо ва транзити минтақавӣ ва омилҳои, ки ба озодии низоми нақлиёт, махсусан нақлиёти ҳавоӣ таъсир расониданд, низ боис шудаанд.

1.1.8. Кишоварзӣ яке аз бахшҳои калонтарини иқтисодиёт аст. Бо ҳиссаи 21 дар сади ММД ва 46.5 дар сади ҷойи кор, кишоварзӣ соҳаи аз ҳама пурқори иқтисоди миллии буда, ба ҳаёти умумии иқтисодӣ таъсири бештар дорад. Ҳиссаи умдаи маҳсулоти кишоварзӣ (93.3%) дар заминҳои наздиҳавлигӣ ва хоҷагиҳои хусусӣ (деҳқонӣ) парвариш мешавад. Сатҳи хатар дар бахши кишоварзӣ, бо вучуди баъзе тамоюлоти мусбӣ, баланд мебошад. Барои кам кардани хатари бозорёбӣ ва истеҳсоли деҳқонон ҳиссаи нисбатан камтари ҷанд навъи зироатро, ки аз силсилаи маҳдуд интиҳоб шудаанд, парвариш менамоянд. Кишвар аз таконҳои зиёди беруна, аз қабилӣ ҷаҳиши нархи ғизо, ки ба ноамнии ғизоии хонавода таъсир дорад, осебпазир аст. Тағйири нархи маводи сўхт низ мояи ташвиши кишоварзон мебошад, чун натиҷаҳои тоза бадастовардаи маҳсулнокиро коҳиш медиҳад. Рушди 10.4%-и кишоварзӣ асосан аз ҳисоби рушди қавии коркарди кишоварзӣ мебошад. Вале кишти пахта, бинобар тағйири сареъи нархи ҷаҳонии он, ки кишоварзонро аз

---

¹ Дурнамои Рушди Осие, 2014, БОР

идомаи кишти масоҳати калоне, ки қаблан тавсеъа дода буданд боздошт, танҳо 0.5% рушд кард². Истеҳсоли пахта, тибқи пешгӯиҳо, бинобар пастравии нархи ҷаҳонӣ, иқлими ногувори сармоягузорӣ ва заъфи соҳаи молия коҳиш хоҳад ёфт. Новобаста аз ин, пахта бо намояндагӣ аз 90%-и содирот ва ҷалби 75%-и аҳолии деҳот барои кишвар муҳим боқӣ мемонад.

1.1.9. Барқарорӣ амнияти устувор, ислоҳоти аввалин, муҳочирати густурда ва бештар шудани интиқоли пули муҳочирин ба кишвар боиси коҳиши назарраси камбизоатӣ дар Тоҷикистон гашт. Камбизоатӣ аз 81%-и соли 1999 то 47% дар соли 2009 кам шуда, дар соли 2014 тахминан то сатҳи 32% коҳиш ёфтааст. Фақр ҳатто бамаротиб тундтар – аз 73% то 14% дар давоми солҳои 1999-2013 коҳиш ёфт. Бо вучуди ин пешрафтҳо, шохисҳои ғайрипулии камбизоатӣ аз рушди маҳрумшавӣ ва нобаробарӣ дарак медиҳанд. Камбизоатӣ паҳншуда ва вобаста ба омилҳои мушаххасе чун сатҳи баланди таваллуд ва таъсири нобаробари маблағҳои муҳочирин ба қишрҳои мухталифи аҳоли боқӣ мемонад. Омилҳои махсусан таъсиррасон ба ҳузури камбизоатӣ пешгӯинашавандаанд, қорҳои сифатан паст ва номуассир боис шудааст то ҷавонон, ки зиёда аз 40%-и аҳолии кишварро ташкил медиҳанд, 60%-и афроди расман чун бекор дар қайдбударо ба вучуд оранд.

1.1.10. Дастрасӣ ба ҳадамоти аввалияи оммавӣ, аз қабилӣ барқ, гармидиҳӣ, оби тоза ва беҳдошт (санитария) дар деҳот, ки бештари камбизоатон он ҷо зиндагӣ мекунанд, хеле маҳдуд аст. Онҳо бинобар дастрасии маҳдуд ба таҳсил ва таъботи босифат, кумаки андак аз низоми ҳанӯз ҳам номуносиби ҳифзи иҷтимоӣ, ки сатҳи пастӣ имтиёз (бо шумули нафақа), пӯшиши нопурра ва бо вучуди андак беҳбудӣ, кумаки иҷтимоии ғайримақсаднок дорад, муваффақ нестанд. Ноамнии ғизоӣ дар Тоҷикистон ҳанӯз ҷой дорад, 40%-и аҳолии деҳот (2.3 млн нафар) вазъи ногувори амнияти ғизоӣ дошта, истеъмоли номуносиб ва нокифоя доранд³. Ҳар қӯдаки 4-уми зери 5 сола лоғарии музмин дошта сатҳи хеле лоғар (лоғарии шадид) ва камвазӣ байни қӯдакон аз соли 2009 ба таври қобили мулоҳиза рушд карда, мутаносибан 9% ва 17% -ро ташкил медиҳанд⁴. Шумораи занони ғайриҳомилаи қобили насл, ки лоғаранд (ШВБ <18.5) низ зиёд шуда, аз 7%-и соли 2009 то 11% соли 2012 расид. Нисфи қӯдакони Тоҷикистон аз норасоии йод⁵ танқисӣ мекашанд ва чоряк ҳиссаи занони қобили насл камхунӣ доранд. Ноамнии ғизоӣ ва лоғарӣ маҳсулнокии иқтисодӣ ва зарфияти инсонии нафарон ва аҳолиро маҳдуд менамояд, ки ин дар навбати худ, рушди иҷтимоиву иқтисодиро зери суол мебарад. Тоҷикистон аз ноамнии музмини ғизоӣ бо 40% аҳолии русто дар ҳоли ногувори амнияти ғизоӣ, бинобар истеъмоли нокифоя ва номувофиқи ғизо низ ранҷ мекашад.

1.1.11. Тоҷикистон яке аз кишварҳои дорои иқтидори бузургтарини нерӯи барқ дар ҷаҳон буда, 90% -и талаботи кишвар ба энергияро таъмин менамояд. Бо вучуди ин, аҳоли давоми тирамоҳу зимистон ба танқисии башиддати барқ мувоҷеҳ мешавад ва таъмини барқ ба таври фоҷиавӣ коҳиш меёбад. Тахминан бештар аз 90%-и аҳоли (махсусан дар деҳот) аз ин ранҷ мебарад. Илова ба ин, Тоҷикистон (ва тамоми Осиёи Миёна) яке аз «нуқтаҳои доғ»-и тағйири иқлим дар Аврупои Шарқии бузургтар ва мтинтақаи ИДМ ба шумор меравад. Ду даҳаи охир, Тоҷикистон ба рушди босуръати ҳаҷм ва миқдори

² Дурнамои Рушди Осиё, 2013, БОР, <http://www.adb.org/sites/default/files/publication/30205/ado2013-tajikistan.pdf>

³ БУО Ҳисоботи низомҳои ҳамгиришудаи гурӯҳбандии марҳилаҳои амнияти озуқаворӣ, июни 2013. Тоҷикистон дар Шохиси ҷаҳонии гурӯснагӣ (ШЧГ)-и 2013 баҳои 16.3-ро соҳиб шуд, ки ин сатҳи “чиддӣ”-и гурӯснагӣ дар қатори кишварҳои Бангладеш, Зимбабве, Лаос, Непал ё Малӣ мебошад. Дар муқоиса, Узбекистон, Қирғизистон, Қазоқистон ва Туркменистон ҳама баҳои аз 5 поён (яъне сатҳи «паст»-и гурӯснагӣ) доранд.

⁴ Тадқиқоти тиббӣ-демографӣ дар Тоҷикистон, 2012

⁵ Тадқиқот оид ба вазъияти микроэлементҳо, ЮНИСЕФ ва ҲҶТ (соли 2009)

ҳодисаҳои обу ҳавои тоқатфарсо ва пешгӯинашавандагии ҳаҷму миқдори боришот дучор шуд. Тибқи арзёбии коршиносон ва бинобар гармшавии глобалӣ, речаҳои асосии об метавонад башиддат тағйир ёбанд, дар ҳоле, ки захираҳои об метавонад то 10-15%⁶ кам шаванд. Бо дарназардошти афзудани истеъмоли об, бо сабаби афзоиши аҳоли ва рушди иқтисоди миллӣ ва минтақа ин далелҳо бонги изтиробанд.

1.1.12. Пешрафти кишвар дар расидан ба Ҳадафҳои рушди ҳазорсола (ҲРҲ) нобаробар аст. Ҳарчанд Тоҷикистон дар самти камбизоатӣ, маориф, устувории муҳитзистӣ ва шарикӣ байналмилалӣ ҲРҲ тавфиқ дорад, аммо дар бахши тандурустӣ ва гендер чунин интизорӣ нест. Бо вучуди ислоҳоти ниҳодӣ дар молия, мудирӣ ва ироаи хизматрасонии тиббии давлатӣ, натиҷаҳои вобаста ба вазъи тандурустиро санҷидан душвор аст. Зиёда аз ин, мӯҳтаво ва махсусан сифати хизматрасониҳои маориф ва тандурустӣ ниёз ба беҳбудӣ доранд. Кишвар, ҳамчунин, дар таъмини хизматрасонии давлатӣ барои мардум ба мушкилоти ҷиддии молӣ ва ниҳодӣ (ба мисли нокифоягии захираҳои инсонии таҳассусдор ва зарфиятҳои ниҳодӣ, таҷҳизоти зарурӣ ва усулҳои кори) рӯ ба рӯст. Ҳарчанд, коэффисенти ғавти навзодон то 63.3 аз ҳар 1,000 таваллуди зинда ва барои кӯдакони зери 5 сола то 52.8 аз ҳар 1,000 таваллуди зинда коҳиш ёфта бошад ҳам, ин шохисҳо баландтарин дар минтақа мебошанд. Дар бахши маориф, шумораи муассисаҳои томактабӣ аз соли 1991 ба суръат коҳиш ёфт; 80%-и мактабҳои кишвар ба таъмири калон ниёз дошта, қариб нисфи муаллимон маълумоти олии надоранд. Бисёри хонадагон мунтазам ба мактаб намераванд, махсусан зимистон, ки мушкили нақлиёт, таъмини барқ, ва гармидихӣ дар мактаб вазъро душвор мекунад. Ниҳоят, қисми аъзами мактаб ва муассисаҳои тиббӣ дар деҳот ба об ва шароити беҳдошти дастрасӣ надоранд.

1.1.13. Тоҷикистон дар ҳалли камбудихо ва тафрикаи гендерии мавҷуда бо тасвиби чорҷӯбаи сиёсӣ ва ҳуқуқии олии пешрафт намуд; аммо рафти иҷроиш хеле заъиф аст. Баҳои кишвар дар шохиси гендерӣ барои маълумоти олии ва тавонмандкунӣ дар иқтисод ва сиёсат паст мебошад. Мушкилиҳои асосӣ инҳоянд: имтиёз ба манфиати писарбачаҳо дар тамоми низоми маориф, махсусан дар сатҳи донишгоҳ; гурӯҳбандии гендерӣ дар иштиғол ва бахшҳо, ки боиси даромади нобаробар мешавад; ва иҷрои заъифи сиёсатҳои ғаволи гендерӣ. Гурӯҳҳои осебпазир (занҳо, кӯдакон, ҷавонон, шахсони имконияташон маҳдуд, калонсолон, аққалиятҳои миллӣ ва ҷинсӣ, гурезагон, шахсони бетабаа (бешаҳравандӣ), истеъмолкунандагони маводи муҳаддир, шахсони ба ВНМБ сироятёфта, шахсони ба танфурушӣ машғул ва ғ.) дар Тоҷикистон аз таъбиз дар сатҳҳои мухталиф ранҷ мебаранд. Дастрасии онҳо ба таҳсил ва хизмати тиббӣ, ширкати сиёсӣ, моликият ва соҳибӣ ба замин ва молия маҳдуд аст.

1.1.14. Тоҷикистон узви ҳафт Аҳдномаи асосии ҳуқуқи башари СММ ва ҷаҳор Протоколи факултативӣ ба онҳо мебошад. То имрӯз, кишвар барои ҷалб ба сохторҳои марбутатаи СММ пойбандии қавӣ нишон додааст. Аммо, тасвиби Аҳдномаҳои боқимондаи ҳуқуқи башари СММ пойбандии доимии Ҳукуматро ба ҳуқуқи башар нишон хоҳад дод. Айни ҳол, Тоҷикистон ба Баррасии универсалии давраии дуҷум дар аввали соли 2016 омодагӣ мегирад, ки он иҷроиши тавсияҳои навбати аввал дар соли 2011 ироашударо таҳлил хоҳад намуд ва аллакай машваратҳои миллиро шурӯъ намудааст. Ин машваратҳо бояд қабл ва баъд аз БУД дар шарикӣ зич бо ҷомеаи шаҳравандӣ ва ҷомеаи байналмилалӣ гузаронида шаванд. Ҳукумат зимни тасвиби нақшаҳои амали гуногуни соҳавӣ оид ба

⁶ Ирғиботи сеюми миллӣ оид ба тағйирёбии иқлим, дастрас аст дар http://unfccc.int/resources/docs/natc/tjknc3_eng.pdf

ичрои тавсияҳои сохторҳои ҳуқуқи башари СММ ва пешниҳоди ихтиёрии ҳисобот аз сатҳи иҷрои онҳо, бояд мутмаин бошад, ки тағйироти сиёсӣ ва қонунгузорӣ дар амал боиси беҳтар гаштани вазъи ҳуқуқи башар мегардад. Барои ҳамоҳангии иҷрои ҳамаи тавсияҳои сохторҳои ҳуқуқи башари СММ, Ҳукуматро зарур меояд, ки таъсиси Нақшаи амали миллии ҳуқуқи башари муфассалеро баррасӣ намояд, ки ин ҳуҷҷати стратегӣ метавонад ба Ҳукумат дар иҷро, мониторинг ва ҳисоботдиҳии аҳдномаҳои ҳуқуқи башари СММ бо истифода аз шохисҳои ҳуқуқи башар, ки метавонад дар арзёбии чораҳои андешида барои иҷрои ўҳдадорихои кишвар оид ба ҳуқуқи башар кумак расонад, мусоидат намояд. Зиёда аз ин, тақвияти механизми роҳбарии ҳамоҳангунандаи кунунӣ барои ҳисоботдиҳии фарогир ва пайгирии тавсияҳои сохторҳои ҳуқуқи башари СММ ҳамоно зарурат дорад. Барои таъмини фаъолияти муассир, ин сохтор бояд бо захираҳои зарурии молию инсонӣ таъмин шавад ва дар радифи салоҳияти васеи худ мувофиқати қонун ва амалияро бо пойбанди ба ҳуқуқи башар назорат ва дар машварат бо ҳамаи ниҳодҳои марбути давлатӣ ва ҷомеаи шаҳрвандӣ тағйиротҳоро пешниҳод намояд. Аз ин рӯ, мавҷудияти ҷомеаи шаҳрвандии бедор ва фароҳамии фазои мусоид барои фаъолияти он, аз ҷумла тавассути таъмини озодӣ ба ассотсиатсия ва озодӣ ба таҷаммӯи осоишта ва изҳори андеша ба тавачҷӯи амиқ ва чораи қатъии Ҳукумат ниёз дорад. Кумаки фанӣ дар усулҳои эҳтиром, ҳимоя ва иҷрои ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ бояд мунтазам ба Ҳукумат аз ҷониби тими кишвари СММ расонида шавад.

1.1.15. Рушди Тоҷикистон аз навъҳои гуногуни низоъҳои геополитикӣ, иқтисодӣ ва амниятӣ дар минтақа, ҳамчунин ба офатҳои табиӣ ва тақонҳои берунаи иқтисодӣ осебпазир аст. Сарҳади пурсӯроҳ бо Афғонистон ҳамчун яке аз кишварҳои транзити асосии маводи муҳаддир тавассути ба ном «Роҳи қочоқи шимол» таҳдидҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва амниятиро ба Тоҷикистон таҳмил менамояд. Дар шароити минтақавӣ мавқеи ҷуғрофии кишвар ба иқтисоди устувори Тоҷикистон бо дарназардошти камзаминӣ, марз бо Афғонистони ноамн, инҳисори мудаввом аз ҷониби Узбекистон, ки ҳар ду кишвар талоши ҳалли онро доранд⁷, ташаннуҷи муносибатҳои маҳаллӣ ва «хуруҷи низоъҳои сатҳи маҳал» бо Қирғизистон барои истифодаи заминҳои захираҳои об ва масъалаи ҳанӯз ҳалношудаи аломатгузори сарҳадот бо Қирғизистон ва Узбекистон билқувва зарар мерасонанд. Бинобар қаторқуҳҳо ва ҷойгиршавиаш дар минтақаи зилзилаҳез, Тоҷикистон ба офатҳои табиӣ, махсусан зилзила, сел ва фаромадани ярҷ низ осебпазир аст. Дар ҳоле ки бештари офатҳои табиӣ таъсири маҳаллӣ ва маҳдуд доранд, аммо дар маҷмӯъ, асари он ба неқӯаҳволии хоҷагиҳо назаррас аст. Яке аз вазифаҳои асосии пешорӯи Тоҷикистон тақвияти иқтисод ва мардумаш тавассути коҳиш, мудирият ва ҷавоб гуфтан ба чунин хатарҳои зиёд мебошад.

1.2. Афзалиятҳои миллии рушд

1.2.1. Барои ҳалли мушкилоти рушд – дар навбати аввал камбизоатии ташвишовар, ки дар кишвар аз охири солҳои 90 ҷо уфтод – Ҳукумати Тоҷикистон се Ҳуҷҷати стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатиро (ҲСПК) паиҳам тасвиб ва амалӣ намуд. Ҳадафҳои рушди дарозмуддати Тоҷикистон, ки дар Стратегияи миллии рушд (СМР)-и 10 солаи кунунӣ (2006-2015) таҷассум ёфтаанд, таҳкими рушди устувор, беҳтар намудани идоракунии давлатӣ ва рушди захираҳои инсонӣ мебошанд. Таҳияи стратегияи нави

⁷ Рӯйдодҳои ахир дар муносибати миёни ду кишвар то андозае аз беҳбудӣ дарак медиҳад, зеро ҳар ду президент масъалаи ҷи гуна ҳал кардани мушкилоти калидие, ки ҳар ду кишвар рӯ ба рӯ гаштаанд, муҳокима карда истодаанд

миллии рушд идома дорад; қарор аст он бо Ҳадафҳои рушди устувор (ҲРУ) барои баъди соли 2015 ҳамгун шавад, ки барои ин СММ бо Ҳукумат ва доираи васеи ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ машваратҳо доир намуд. Стратегия тавассути барномаҳо ва стратегияҳои рушди сесола амалӣ хоҳад шуд.

1.2.2. Соли 2012 Ҳукумат Стратегияи баланд бардоштани сатҳи неқӯаҳволии мардум (СБСНМ) барои солҳои 2013-2015-ро роҳандозӣ намуд. СБСНМ дар асоси натиҷаҳои Ҳуҷҷатҳои паст кардани сатҳи камбизоатии қаблии 1-3 пайрезӣ шуда, ба коҳиши камбизоатӣ ва тавсеаи синфи миёна тамаркуз менамояд. Се афзалияти васеи СБСНМ инҳо ҳастанд: 1) *тақвияти заминаи рушд* – махсусан, мудирияти макроиқтисодӣ; идоракунии давлатӣ; рушди бахши хусусӣ; фазои сармоягузорӣ; минтақаи махсуси иқтисодӣ ва воридшавӣ ба иқтисоди ҷаҳонӣ; 2) *пурзур намудани рушди устувори иқтисодӣ* – тамаркуз ба энергетика ва саноат; инфрасохтори моддӣ, махсусан обёрӣ; ва 3) *таъмини рушди зарфияти инсонӣ* – тамаркуз ба кортаъминкунӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ; маориф ва илм; хизматрасонии аввалияи тиббӣ; хизматрасонии коммуналӣ, аз ҷумла таъмини об ва беҳдошт; устувори муҳитзистӣ; баробарии гендерӣ ва пешгуи демографӣ ва банақшагирӣ.

1.2.3. Дар суҳанронии ифтиҳоиаш Президент Раҳмон ҳадафҳои миқдориро барои рушди милли то соли 2020 ҷиҳати афзоиши дукаратаи ММД ва коҳиши камбизоатӣ то 20 дар сад то соли 2020, ҳамчунин тавсеаи синфи миёна муайян намуд. Афзалиятҳо ҳамонорасидан ба амнияти энергетикӣ, таъмини амнияти озуқаворӣ ва тақвияти иртиботи нақлиётӣ ва инфрасохтори боқӣ мемонанд. Ин ҳадафҳои қотей тавассути ислоҳоти идомадори кишоварзӣ; тақвияти муассирӣ ва махсулноқӣ дар истифодаи замин ва захираҳои обӣ; азнавсозии сохтори иҷтимоӣ ва иқтисодии деҳот; кумак ба СХМ-и самаранок ва соҳибкорон; ташвики баробарии гендерӣ; ва таъмини ҳифзи иҷтимоӣ ва кумак ба шаҳрвандони фақир амалӣ мегарданд. Маориф ва тандурустӣ махсусан барои маблағгузори давлатӣ ва ислоҳот афзалият доранд; ба зинаи сеюми таҳсил тамаркуз дода мешавад; бо роҳандозии қабул ба донишгоҳҳо тавассути Имтиҳони дохилшавии ягона, интизор меравад, қабул дар асоси конкурс сурат мегирад. Барои дастгирӣ ва маблағгузори ин афзалиятҳо Ҳукумат маблағҳои бучетро низ самаранок истифода хоҳад бурд.

1.2.4. Шоёни ққайд аст, ки машваратҳои густурдаи рушди баъди соли 2015 аз ҷониби Тими кишварии СММ (ТКСММ) бо доираи васеи шарикони калиди аз ҷомеаи шаҳрвандӣ бо тамаркузи махсус ба гурӯҳҳои аз нигоҳи иҷтимоӣ осебпазир ва/ё дар ҳошиямонда, аз қабилӣ аққалиятҳои миллию мазҳабӣ, ҷавонон, занҳо ва шахсони имконияташон маҳдуд ҳамроҳ бо бахши хусусӣ ва мақомоти ҳукуматӣ гузаронида шуданд. Машваратҳо собит намуданд, ки маориф, тандурустӣ, таъминот бо ҷойи кор, нобаробарии иҷтимоӣ ва амнияти озуқаворӣ ташвишҳои асосии иштирокчиён низ мебошанд. Идоракунии, ҳамчун масъалаи байнисоҳавӣ, дар ҳамаи машваратҳо бештар садо дод ва аҳамияти он асосан аз ҷониби ҷавонон, бахши хусусӣ, намояндагони ҳукумат ва шахсони имконияташон маҳдуд таъкид шуд. Даври дуҷум соли 2014 аз ҷониби ТКСММ ҷиҳати мусоидат намудан ба муколамаи фарогир оид ба василаи амалӣ намудани барномаи рушди баъди соли 2015 дар сатҳи маҳал, муайян намудани роҳҳои ҳал ва тақвияти аҳамияти ҷанбаҳои маҳаллии рушд роҳандозӣ шуд. Бозёфтҳои давраи маҳалликунӣ машваратҳои баъди соли 2015 дар Тоҷикистон масъалаҳоеро, ки метавонистанд барои ноил шудан ба ҳадафҳои рушди устувори баъди соли 2015 монеъа эҷод кунанд, бармало намуданд ва бахшҳоеро, ки тавачҷӯҳи хоссаро тақозо доштанд, аз

қабилӣ зарурат ба идоракунии муваффақ, ҷудо намудани маблағи кифоя тавассути истифодаи оқилонаи захира ва маблағҳои мавҷуда, таъмини қонунгузории мувофиқ ва фазои сиёсии амалкунанда, тақвияти потенциали неруи қорӣ ва қоршиносро таъкид намуданд.

1.2.5. Ин ҳуҷҷати барномаи ЮНДАФ барои с.2016 -2020 бо афзалиятҳои миллий ва натиҷаи машваратҳои барои баъди соли 2015, ки дар боло зикр шуданд, пурра мутобиқ карда шуд.

1.3. Раванди таҳияи барномаи ЮНДАФ

1.3.1. БАРНОМАИ ЮНДАФ фаъолиятҳои барномарезии рушди гузашта ва ҳозира дар Тоҷикистонро ба инобат гирифта, муҳтавои худро бо ниёзмандихо ва афзалиятҳои барои кишвар таъиншуда, ҳар чи бештар, мутобиқ менамояд.

1.3.2. Дар ин замина, ТКСММ таҳияи барномаи ЮНДАФ-ро барои солҳои 2016-2020 бо арзёбии барномаи ЮНДАФ-и кунунӣ, ки давраи 2010-2015-ро дар бар мегирад, оғоз намуд. Он иҷрои ҳуҷҷати кунуниро арзёбӣ намуда, як қатор тавсияҳои ояндагир ва сабақҳои андуختаро пешниҳод намуд. ТКСММ дар чоряки сеюми соли 2014 Арзёбии умумии кишварӣ (АУК)-ро бо мақсади арзёбии барӯзшудаи мушкилот ва ниёзмандихо рушд ва ироаи асоси таҳлилиро барои таҳияи барномаи ЮНДАФ-и нав омода намуд. Ин ҳуҷҷат бо тамаркуз ба вазъияти иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва сиёсӣ, масъалаҳои фарогирии иҷтимоӣ ва кумаки иҷтимоӣ; ҳуқуқи инсон, идоракунии ва таҳаввули амниятӣ дар кишварро баррасӣ намуда, тамоюли мураккаби рушдро таъкид намуд. Ба сифати яке аз элементҳои асосӣ, АУК ҷаҳор баҳши мавзӯиро барои баррасӣ ва афзалиятгузорӣ муайян намуд.

1.3.3. Раванди таҳияи барномаи ЮНДАФ барои солҳои 2016-2020 барои Тоҷикистон ташаббусҳои идомадори глобалии СММ-ро ҷиҳати эҷоди барномаи рушди баъди соли 2015 низ ба инобат гирифт. Тоҷикистон дар машваратҳои миллии ҷаҳонӣ ширкат намуд, ки ба барномаи нав ва таҳияи ҳадафҳои рушди ҷаҳонӣ баъди соли 2015 саҳм хоҳад гузошт. ТКСММ дар Тоҷикистон, тавассути машваратҳои баъди соли 2015, назари Ҳукумат, шарикони рушд ва шаҳрвандони Тоҷикистонро оид ба барномаи рушди баъди соли 2015 дар Тоҷикистон дарёфт намуд. Яқоя бо АУК ва қорҷӯбаи рушди миллий, маълумоти тавассути ин ташаббус гирдомада дар муайян намудани ҳадафҳои ин барномаи ЮНДАФ махсусан арзишманд доништа шуд.

1.3.4. АУК-и соли 2014, яқоя бо ҳуҷҷатҳои мавҷудаи дигар, марҳалаи таҳлилиро барои машваратҳои фарогир, фаъол ва гуногунсоҳа бо намояндагони сатҳи баланди Ҳукумати Тоҷикистон ва ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тамрини афзалиятгузории стратегии 10-11 ноябри соли 2014 таъин намуд. Ҳадафи Тамрин, асосан, бозбинии мушкилоти умдаи рушди Тоҷикистон дар радифи арзёбии АУК ва машваратҳои баъди соли 2015 ва тайиди мавзӯҳои афзалиятдоштаи рушд барои барномаи ЮНДАФ-и оянда, тавассути раванди ниҳоят фарогир ва машваратӣ ба шумор мерафт. Ин ҷаласа, маҷмӯи муқаддамотии соҳаҳои афзалиятдошта ва пешнависи натиҷаҳоро таҳия намуд, ки баъдан бозбинӣ шуда, ба ҷаҳор соҳаи афзалиятдошта ва шаш натиҷаи мушаххаси қобили санҷиш барои барномаи ЮНДАФ ба танзим дароварда шуданд. Қорабинӣ инчунин имкон дод, ки бозбинӣ ва муҳокима атрофи иҷроиш ва механизми ҳамоҳангсозӣ тибқи натиҷагирӣ чун як васила, тавре ки Ҳукумати Тоҷикистон дархост намуда буд, сурат бигирад. Пешнависи барномаи ЮНДАФ дар рӯҳияи фаҳмиши васеъ ва соҳибият таи нишастҳои муваффақи

машваратӣ бо шарикон дар ҳама сатҳ, аз ҷумла ҷаласаи ТКСММ бо Президенти Тоҷикистон моҳи феввали 2015 ба анҷом расонида шуд.

1.4. Афзалиятҳои қиёсӣ ва дастовардҳои СММ

1.4.1. СММ дар Тоҷикистон аз соли 1992 тавассути Дафтари СММ оид ба бунёди сулҳ дар Тоҷикистон (ДСММБСТ) ҳузур пайдо кард, ки фаъолияти худро моҳи октябри соли 2007 ба анҷом расонид. Сар аз соли 1993 СММ ҳузури худро то ба 23 оҷонсии махсусгардонидашуда, бунёду барномаҳо тавсеа дод ва идораҳои минтақавии худро дар ҳамаи минтақаҳои кишвар ифтихо намуд⁸.

1.4.2. Барномаи қолабии СММ оид ба расонидани кумак баҳри рушд (ЮНДАФ) барои солҳои ҷорӣ 2010 – 2015 тавассути машваратҳои ҳамаҷониба бо ҷалби ҳамаи шарикон таҳия шуда, бо афзалиятҳои миллии Тоҷикистон бар асоси Стратегияи миллии рушди кунунӣ ҳамради ва ба афзалиятҳои қиёсии СММ созгор аст. Барномаи ЮНДАФ рӯи ҷаҳор самт тамаркуз ёфта буд: 1) Коҳиши фақр ва идоракунии, 2) Амнияти озуқаворӣ ва ғизо, 3) Оби тоза, муҳити зист ва энергияи устувор ва 4) Хизматрасониҳои босифати иҷтимоӣ ва се зерсоҳаи маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ. Баҳодиҳии тозаи барномаи ЮНДАФ алоқамандии онро тасдиқ карда, таъсиринокӣ ва самаранокии баландро мушаххас намуда, самтҳои дигареро ҷиҳати беҳбуд бахшидан, хосатан дар бахшҳои соҳибият ва устуворӣ пешниҳод менамояд.

1.4.3. Дар самти васеъи **Коҳиши фақр ва идоракунии** натиҷаҳои зерин таъкид шудаанд:

- Машваратҳои сиёсии аз ҷониби Тими кишварии СММ – ТКСММ ироашуда қонунҳо ва стратегияҳои калидиро ҷиҳати фаъолнамоии рушди иқтисодӣ ва коҳиши фақр таҷассум намудаанд: бештар аз 30 қонун, Стратегияи миёнамӯҳлати коҳиши фақр (2010-2012) ва Стратегияи баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии мардум (2013-2015) қабул шуданд. Фарзияи пажӯҳиши илмӣ оид ба рушди инсон (2013-2028) барои роҳандозии принсипҳои демократӣ ва рушди ҷомеаи шахрвандӣ аз ҷониби Ҳукумат таҳия ва қабул шуд (июли 2013). Бар илова, Шӯъбаи «Рушди инсон ва масъалаҳои синнусолии аҳоли» дар Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи улуми Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис ёфт. Омӯзиши курси рушди инсон дар барномаи таълимии 8 донишгоҳи интихобшуда роҳандозӣ ва се Ҳисоботи миллии рушди инсон таҳия ва нашр шуданд.
- Идораи Омбудсмен дар марҳилаи кунунии барномаи ЮНДАФ тавассути барномаи муштараки ҳамоҳангшуда аз ҷониби оҷонсҳои мухталифи СММ пуштибонии назаррас ёфт. Соли 2012 Идора ба дарёфти мақоми “В” аз ҷониби Кумитаи байналмилалӣ ҳамоҳангсози институтҳои миллии оид ба таблиғ ва ҳимояи ҳуқуқи башар дар Женева ноил шуд. ТКСММ талошҳои Тоҷикистонро бо унсурҳои ҳуқуқи башари СММ, бо шумули давраҳои ҳисоботи миллии ба ҳамаи ҳафт мақомоти шартномавии СММ, ки иҷрои аҳдномаҳои батасвибрасидаи СММ-ро назорат мекунанд, пуштибонӣ намуд. Ин ниҳод ҷаҳор сафари гузоришгарони вижаи СММ-ро дар бахшҳои мухталифи ҳуқуқи башар дар ҷаҳорҷӯбаи омодагиҳо ва пайгирии

⁸ Тими кишварии СММ дар Тоҷикистон иборат аст аз: БРСММ, ЮНИСЕФ, БУО, ФАО, СУТ, БНСММ, СММ-Занон, ИКОСММҲИ, КОСММГ, ДСМММЧ, ЮНЭЙДС, СБМ, ТБМ, ДСММХФБ, ММСММДБОМ, ДСММБСТ, ФБРК, ШСММИЧ, ИТС/СУС, ДССММС, БУ, СБП (Институтҳои Bretton Woods маъмулан ба ҷаласаҳои ТКСММ намеоянд, аммо дар ҷаласаҳои амниятӣ ва дигар ҷорабиниҳои СММ ширкат менамоянд)

Баррасии универсалии даврай дар солҳои 2011 ва 2016 ва дар алоқамандӣ бо иҷрои нақшаҳои миллии амал оид ба иҷрои тавсияҳои унсурҳои мухталифи ҳуқуқи башари СММ дастгирии молӣ намуд. Ҳамчун қисми чораандешӣ ба Баррасии универсалии даврай барои соли 2011 ТКСММ фаъолияти гурӯҳи пилотии мониторингро таҳти сарвари идораи Омбудсмен, бо ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ кумак намуда, таблиғро ҷиҳати тасвиби Протоколи факултативӣ ба Конвенсияи зидди шиканҷаи СММ идома дод.

- ТКСММ барои таҳияи Стратегияи миллии рушд оид ба беҳтар намудани нақши зан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2011-2020; Қонуни зӯрварии хонаводагӣ; Барномаи давлатӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила ва Нақшаи амали он барои солҳои 2014-2023 ва Нақшаи миллии амал оид ба Қатъномаи Шӯрои амният дар бораи зан, сулҳ ва амният таҳти рақамҳои 1325 ва 2122 кумаки фаннӣ намуд.
- Ҷиҳати ҳалли мушкилот дар сатҳи минтақаҳо Вазорати рушди иқтисод ва савдо методологияи роҳандозии барномаҳои рушди ноҳияҳоро пешниҳод намуд ва 36 ноҳия дар ҷумҳури барномарезӣ ва бучасозии фарогирро амалӣ намуданд. Барномаҳои рушди инсон бо тамарқуз ба тадқиқоти иҷтимоӣ – иқтисодӣ дар ҷаҳор ноҳия амалӣ шуданд, ки ба барномаҳои рушди ноҳияҳо кумак намуда, ҷиҳати фароҳам намудани заминаи мусоид ба барномарезии рушд ва мудирӣ дар сатҳи ноҳия мусоидат менамояд. Роҳнамоӣ ба ҳамгирӣ намудани алоқаҳо байни рушд ва муҳити атроф қисми тақии методологияро ташкил меод. Он дар ҳамаи барномаҳои рушди 36 ноҳия, аз ҷумла дар мониторинг ва нақшаи арзёбӣ ва лоиҳаҳои иҷрошаванда бомуваффақият роҳандозӣ шуд.⁹

Меъёри устувории муҳити зист дар тақсими бӯҷаи Фонди мақсаднок (ФМ)-и аз ҷониби донор дастгириёфтаи ноҳия, ки дар 65 лоиҳаҳои рушди маҳал роҳандозӣ шудааст, ворид карда шуд. Дар натиҷа ҷунин лоиҳаҳо дастгирӣ ёфтанд: барқарорсозии ҷохҳои оби нӯшокӣ; эҷоди низомҳои тайр кардани компости органикӣ; нуқтаҳои маҳви партоб бо имтиёз додани коркарди он ва гармхонаҳои аз нури офтоб гармшаванда барои парвариши сабзавот. Алҳол 12 кооператив амал намуда, 300 занро бо кор таъмин менамоянд, ки онҳо усули парвариши зироат, тайёр намудани компости органикӣ ва бомуваффақият пеш бурдани гармхонаҳоро омӯхтаанд.

- ТКСММ фаъолиятҳоро ҷиҳати беҳтар намудани фазои тичоратӣ ва рушди корхонаҳои хурду миёна (КХМ) дастгирӣ намудааст. Аз дастовардҳо, ба унвони мисол, содда намудани раванди оғозу анҷоми тичорат ва коҳиши шумораи иҷозатномаҳо ном бурд. Хонаводаҳои даромадашон кам, занҳо ва гурезаҳои осебпазир қарзҳои хурд; кумакҳои бебозгашт; машварати ҳуқуқӣ ва Омӯзишҳои касбӣ гирифтанд.
- ТКСММ, бар асоси барномаи арзёбии омодагӣ ба шарикӣ давлатӣ-хусусӣ (ШДХ), тавсияҳои муфассалро ҷиҳати пешбурди барномаи ШДХ дар Тоҷикистон таҳия намуд.

---

⁹ Корбурди пайванди фақру муҳити атроф ба Барномаи рушди ноҳия (БРН) аз ҷониби ташаббус оид ба муҳити атрофи БРСММ ва БСМММ пуштибонӣ шудааст, ки ҳамчун намунаи муваффақ дар нашрияи барои конфронси Rio+20 пешниҳодшуда интихоб шуда буд. Роҳандозии ин равиш, ки дар навоҳии дигар ҷараён дорад, аз ҷониби Муовини вазири рушди иқтисод ва савдо дархост шуда буд.

- ТКСММ чиҳати таъсиси Идораи фарогири сарҳадот тавассути дастгирии таҳияи асноди калидии сиёсӣ, рушди иқтидор ва беҳтар намудани инфрасохтори Идораҳои иртиботии сарҳадӣ кумаки ҳамаҷониба намуд.

1.4.4. ТКСММ ба **соҳаи озуқаворӣ ва ғизо** кумаки ҳамаҷониба намуд ва натиҷаҳои зеринро ба даст овард:

- Чиҳати мусоидат ба ниҳодҳои давлатӣ дар таҳияи сиёстаҳои далелмехвари мувофиқ барои амнияти озуқаворӣ ва ғизо, баъзе аз натиҷаҳои асосӣ инҳо буданд: i) «Стратегияи пешгирӣ ва табобати амрози мураккаби узвҳои нафаси гӯсфанд ва буз»-и фароғир ва аз нигоҳи молӣ устувор таҳия ва қабул шуд; Барномаи ислоҳоти аграрӣ барои солҳои 2012-2020 ва Стратегияи баҳши замин тасдиқ шуданд; ислоҳи «Қонуни Тоҷикистон оид ба байторӣ» қабул шуд; ii) Нишондодҳои амнияти озуқаворӣ ва ғизо барои сиёсати амнияти озуқаворӣ таҳия ва маҳзани низоми иттилоотии амнияти озуқаворӣ дар вазорати кишоварзӣ таъсис ёфт; iii) Низоми мониторинги амнияти озуқаворӣ (НМАО) таъсис ёфта фаъл аст; iv) Арзёбии ҳосил ва амнияти озуқаворӣ мунтазам гузаронида мешавад.
- ТКСММ ба талошҳо чиҳати баланд бардоштани сатҳи истеҳсол ва судоварии кишоварзӣ ва таъмини дастрасии боэътимод ва устувори ғизо дар бозорҳои маҳаллӣ мусоидат намуд. Дар ин росто кумаки фанӣ дар самти зироатҳои лубиёгӣ ва таҳкими иқтидор дар Омӯзиши истеҳсоли шир бо шумули таҳияи сепараторҳо ва асбоби корӣ дар заминҳои назди хавли; Омӯзиш дар парвариши хайвоноти хонагӣ; санчишҳои лабораторӣ; таҳлили серологии бурселёз дар инсон; равандҳои беҳтари эмкунӣ; асосҳои солимии чорво ва таҷрибаҳои парвариши чорво; бемориҳои сироятӣ ва ғайрисироятӣ; муоинаи байторӣ ва беҳдошти ва ҳадамоти истеҳсоли ба фермерон ироа шуд.
- Дар кумак ба хонаводаҳо чиҳати истеъмоли теъдоди лозими ғизои солим, ғанӣ ва ифодагари ғизои мусбӣ, ТКСММ барномаи таъмини микроғизоиро амалӣ намуд, ки айни ҳол дар сатҳи қариб тамоми ноҳияҳо тавсеа меёбад. Ҳамчунин маърақаҳои нимсолаи таъминот бо витамини А роҳандозӣ шуданд.
- Таҳлили фарогири ҳолати намак барои муайянсозии мушкилот ва ироаи тавсияҳо, бо шумули огоҳонӣ ва омода намудани чомеа дар маъракаи ҷаҳонии йоднокгардонии намак гузаронида шуд. ТКСММ ба таъсиси назорати дохилии сифат бо як теъдод чораҳои йоднокгардонӣ ва ба Институти ғизо дар истифодаи Асбобҳои йодсанҷак мусоидат намуд.
- ТКСММ фаъолиятҳои барои таблиғи синамакони истисноӣ (аз чумла, сертификатдиҳӣ ва аз нав сертификатдиҳии ниҳодҳои бемористонҳои солимии модару кӯдаки барои кӯдакон мувофиқ) бо таҳкими фаъолиятҳои ҳадафманди ахбори дар ин соҳа идома дод. Иловатан, ТКСММ ба таҳкими иқтидори кормандони муассисаҳои сиҳати омма, хонаводаҳо ва шарикони дигар мусоидат намуд. Қисми бештари кори ТКСММ аз ироаи ғизои солим ба кӯдакони лоғар ва оилаҳои осебпазир иборат буд.
- ТКСММ ба ниёзҳои мардуми аз офатҳои табиӣ зуд-зуд рӯйдиханда – аз қабилӣ сел, фаромадани ярҷ, хушксолӣ ва зилзила зарардидаи мамлакат тавассути ироаи 650 тон ғизои аввалия посух гуфт. Чиҳати таҳкими иқтидор ва қарорӣ шарикон (мақомоти

маҳаллӣ ва намояндагони Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда) Омӯзишҳо оид ба ташҳис ва тақсими ғизо ба аҳолии аз офатҳои табиӣ зарардида гузаронида шуданд.

1.4.5. ТКСММ дар самти **оби тоза, энергия ва муҳити зисти устувор** кумаки фарогирро ироа намуд ва натоиҷи зер ба даст омаданд:

- Дар самти ҳифзи муҳити зист, ТКСММ чиҳати беҳбуд бахшидани идораи минтақаҳои ҳифзшаванда, асосан тавассути кумак дар таҳияи Кодекси нави ҷангал, ислоҳи Қонуни минтақаҳои таҳти ҳимоя ва зарфиятсозӣ дар барномарезӣ ва мудирияти минтақаҳои таҳти ҳимоя саҳм гузошт. Дар сатҳи маҳал, ТКСММ бо ҷомаҳо барои рушди шуғлҳои аз нигоҳи муҳити атроф устувор кумак намуд, ки ба эҷоди бештар аз 200 ҷойи кор дар сабззоркунӣ гашт. ТКСММ ҳамчунин ба таҳияи лоиҳаи қонунҳо оид ба «Иштироки омма дар ҳифзи муҳити зист», «Арзёбии стратегияи муҳитзистӣ» ва тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба «Экспертизаи экологӣ» мусоидат намуд.
- Кумак барои беҳтар намудани иқтидор оид ба идоракунии офатҳои табиӣ тавассути таъсиси Низоми мониторинг ва огоҳонӣ ироа шуд. Гайр аз ин, Маркази идоракунии бӯҳрон ва Платформаи миллии коҳиши хатари офатҳои табиӣ таъсис ёфта, айни ҳол ҷаъоланд ва Дастурамали миллии оид ба барқарорсозӣ таҳия шуд. Бо кумаки ТКСММ 2 Ҳазинаи коҳиши хатари офатҳои табиӣ, ҳамчун қисми Ташкилоти қарздиҳӣ таъсис ёфт, ки устувории лоиҳаҳои маҳаллии коҳиши хатари офатҳои табииро, ки айни ҳол 16,000 баҳрагиранда дорад, таъмин менамояд.
- ТКСММ ба таҳияи Қонуни сарчашмаҳои нерӯи барқи барқароршаванда ва Нақшаи роҳнамои сарфаи нерӯ мусоидат намуда, сохтани корхонаҳои хурди тавлиди барқ ва низоми барқи офтобиро дар саросари кишвар таблиғ намуд.
- Раванди супоридани замин тезонида шуд, ки бештар аз 13,5 км² замини минкоришуда тоза шуд ва Стандартҳои миллии амалиёти зидди минаҳо таҳия шуд. Маркази миллии амалиёти зидди минаҳо, ки масъули ҳамоҳангсозӣ ва мудирияти ҳамаи масъалаҳои зидди минаҳо мебошад, аз ҷониби БРСММ таъсис ёфта, дертар аз ҷониби Ҳукумати Тоҷикистон бомуваффақият миллии қунонида шуд.

1.4.6. Дар соҳаи **хизматрасониҳои босифати аввалия – тандурустӣ**, натиҷаҳои асосии зерин ба даст омаданд:

- Тоҷикистон дар самти таҳкими хизматрасонии аввалияи тиббӣ бо азнавсозии Шӯрои Ҳамоҳангсозии хизматрасонии аввалияи тиббӣ талоши бештар намуд. Мачмӯи мониторинг ва баҳодиҳии нишондодҳои Стратегияи миллии тандурустӣ барои солҳои 2010-2020 қабул шуд. Стратегияи миллии ва Нақшаи амал оид ба пешгирӣ ва табобати бемориҳои ғайрисироятӣ (БҒ) барои солҳои 2013-2023 аз ҷониби Ҳукумат қабул шуда иҷроиши он оғоз ёфт.
- Ба Ҳукумат дар пешбурди таҳияи Қонуни мавқуфгузоштаи Суғуртаи ҳатмии тиббӣ, ки иҷроишаш аз соли 2017 шурӯъ мешавад кумак расонида шуд. Омӯзиши мувофиқати амалиномаи Суғуртаи ҳатмии тиббӣ ва мутаносибан таҳияи Харитаи маблағгузорию ислоҳоти тандурустӣ барои ҷавобгӯ будан ба ҳамаи шароит асос ва нақшаи амали роҳи ҳалро фароҳам овард. Ниҳодҳои давлатӣ дар иҷрои ҳамаи вазифаҳои марбута: масъалаҳои умумии таҳкими низоми тандурустӣ; назорат ва мудирият; вариантҳои маблағгузорию низоми тандурустӣ (Курси Омӯзишӣ оид ба низоми хизматрасониҳои тандурусти ва семинари барои кормандони баландмақом

дар пешбурди равияи кор); сохтани сиёсати далелмехвари тандурустӣ ва қабули қарорҳо ҷиҳати ноил шудан ба ҲРҲ ва гайраҳо омӯзонида шуда истодаанд.

- Ҷиҳати мусоидат ба дастрасии бештар ва истифодаи хизматрасонии босифати солимии модару кӯдак як қатор фаъолиятҳо амалӣ шуда, натиҷаҳои назаррас ба даст омадаанд. Арзёбӣ оид ба сифати ҳадамоти қабл ва баъд аз зойиш ба занону навзодон дар муассисаҳои ҳадамоти аввалияи тандурустӣ дар Тоҷикистон гузаронида шуд. Тавсияҳо ба кишвар дар масъалаҳои калидӣ барои минбаъд тамаркуз кардан дар бештар намудани чунин хизматрасониҳо пешниҳод гардиданд. 1.3 миллион дозаи вакцинаи гулӯзиндонак (дифтерия) барои қишри 3-12 сола гузаронида шуд. Қормандони соҳаи тиб тавассути семинарҳои миллӣ, минтақавӣ ва ноҳиявӣ тибқи дастурамали СУТ ҷиҳати таъмини эмкунии босифат ва муҳофизати фарогири бемориҳо омӯзонида шуданд.
- Ба Ҳадамоти назорати давлатии фаъолияти тиббӣ дар санҷиши муассисаҳои Хизматрасонии аввалияи тиббӣ ба хотири риояи қоидаҳои клиникӣ ва дастурамали меъёрии таълимӣ ва таҳияи дастурамалҳои клиникӣ ва қоидаҳои ғизои навзодон ва кӯдакон қумак расонида шуд.
- ТКСММ дар таҳияи Нақшаи миллии стратегӣ оид ба ВНМБ/АНМБ барои солҳои 2015-2017 ва Нақшаи стратегии фаъолиятҳои муштарак оид ба пешгирӣ ва таълимӣ сирояти ҳамҷояи сил ва вирусҳои норасоии масунияти бадан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи 2015-2022 мусоидат намуд. Бо қумаки қаннии ТКСММ, Ҳукумат Қонуни нави Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба муҳофизати зидди бемориҳои вирусҳои норасоии масунияти баданро ба тасвир расонид. ТКСММ ба ҳамаи хонаводаҳои воқеъ дар минтақаи хуруҷи малерия, тибқи нишондоди Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли тавассути дорупошии дохили манзилҳо ва ироаи турҳои безараршудаи раҳти хоб қумак намуд.

1.4.7. Дар соҳаи **Хизматрасонии босифати аввалия – маориф**, натиҷаҳои асосии зерин ба даст омаданд:

- ТКСММ ҷиҳати қалби бештари кӯдакон ба тадрим ва хатми таҳсилоти умумии асосӣ, бо тамаркузи хосса ба духтарони синфҳои аз 5 то 11 талош варзид. Барномаи таҳсили духтарон бо фарогирии 90,000 хонанда дар бештар аз 350 мактаб амалӣ шуд. Илова бар ин, Маркази гендерии омӯзгорӣ дар Академияи маориф ҷиҳати пуштибони аз барномаи таълимии дархӯри ҷинсиятҳо ва маводи тадрису таълим таъсис дода шуд. Маркази миллии тестӣ таъсис ёфта, имтиҳоноти нахустини донишгоҳӣ соли 2014 роҳандозӣ шуд. ЮНИСЕФ дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илм дар садаи таҳияи усулҳо барои арзёбии натиҷаҳои Омӯзиш дар муассисаҳои томактабӣ мебошад.
- Қариб 360,000 кӯдакони синфҳои ибтидоӣ, муаллимони онҳо ва қормандони техникаи 2,000 мактаб дар 52 ноҳияи деҳот муддати тамоми рӯзҳои дарсӣ бо ғизои гарм таъмин шуданд. Ин нишондод 60% ҳамаи мактабҳои деҳотро бо шумули манотиқи аз ғизо танқисдоштаро, ки Низомии мониторинги амнияти озуқаворӣ (НМАО)-и БҶО муайян намудааст, ташкил медиҳад.
- Барномаи таълимии мактабҳои таҳсилоти умумии асосӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илм (ВМИ) ҳанӯз таҳти ислоҳ қарор дорад, аммо то имруз мавзӯҳои маҳорати касбӣ барои ворид намудан ба барномаи таълимӣ ҷиҳати рушди ҳунароҳои

касбӣ, ки аллакай таркиббандӣ ёфтаанд, муайян шудаанд. ТКСММ ба Тарзи ҳаёти солим тавассути раҳбурди фарогир кумак расонид.

- Ба хотири зиёд намудани дастрасии теъдоди кӯдакони 4-6 сола ба Омӯзиши босифати барвақтӣ, бо дастгирии ТКСММ, стратегияи Омӯзиши барвақтӣ / томактабиро ба Стратегияи миллии рушди маориф ворид намуда соли 2012 ба тасвиб расонид. Бар замми ин, Қонуни таҳсилоти томактабӣ ба тасвиб расид ва Стандартҳои рушди Омӯзиши томактабӣ эътибор пайдо карда аз ҷониби ВМИ соли 2011 расман қабул шуд. Баъд аз ин семинарҳо бо мақсади инкишофи қобилиятҳо дар донишкадаҳои омузгорӣ роҳандозӣ шуданд.
- ТКСММ барои тақвияти омодагии низоми маориф ва мактабҳо ба ҳолатҳои изтирорӣ мусоидат намуд.

1.4.8. Дар соҳаи **Хизматрасонии босифати иҷтимоӣ – ҳифзи иҷтимоӣ**, натиҷаҳои асосии зерин ба даст омаданд:

- Барномаи ҳифзи иҷтимоӣ бар асоси машварат бо шарикон таҳия шуд, ҳамчунин, Пажӯҳиши миллии барои муайян намудани сатҳи проблема ва шиканча омода шуд.
- Яке аз дастовардҳо дар самти пӯшиши беҳтар ва ироаи хизматҳои босифати иҷтимоӣ он аст, ки осебдидагон аз минаҳои зиддинафарӣ кумаки равонӣ-иҷтимоӣ гирифтанд ва ҳолати равониву саломатии худро тавассути ширкат дар бошишгоҳҳои тобистонаи барқарорсозии беҳтар намуданд.
- Ҷиҳати беҳтар намудани корёбии гурӯҳҳои осебпазири мавриди ҳадаф, махсусан ҷавонон, занҳо ва гурезагон натиҷаҳои зерин ба даст омаданд: Дар маҷмӯъ, 300 зарардида аз минаҳо ва ё оилаҳои қурбонӣён шароити иҷтимоӣ-иқтисодиашонро тавассути гирифтани грантҳои хурд ва фаъолиятҳои қарзӣ беҳтар намуданд; бар замми ин, гурӯҳҳои осебпазир бо курсҳои Омӯзиши дӯзандагӣ; муҳосибӣ; компютерӣ; кафшергарии барқиву газӣ; зардӯзӣ; асалпарварӣ, таъмири мошин ва ғайраҳо фаро гирифта шуданд, ки ба онҳо дар оғози тичорати шахсӣ ва ё дар оянда кор пайдо намудан кумак намуд.

1.4.9. Баҳодихӣ бори дигар тасдиқ намуд, ки ТКСММ дар Тоҷикистон таи соҳаҳои ҳузураш дар кишвар ва миқёси байналмилалӣ афзалиятҳои қиёсии зиёдеро касб намудааст, ки барои саҳм гузоштани дар аксари афзалиятҳои миллии натиҷа бахшида аст. Ин дар бар мегирад:

- Собикати тӯлонии натиҷаҳо дар кишвар, ҳамчунин, муносибати оличаноб бо ниҳодҳои ҳукуматӣ, ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ дар сатҳи миллии ва маҳаллӣ;
- Бетарафӣ ва шӯҳрат ҳамчун миёнарав ва шарикони вафодору боэътимод миёни доираҳои манфиатдори мухталиф ва дар бахшҳои гуногун, бо шумули масъалаҳои идорақунӣ ва ҳуқуқи башар; тандурустӣ; маориф; амнияти озуқаворӣ; ғизо; муҳити зист ва тағйири иқлим;
- Коршиносии фанӣ дар бисёр соҳаҳо, аз ҷумла, лаёқати ҷалб намудан ба шабакаҳои таҳассусӣ ва ҳамкорӣҳои касбӣ дар миқёси ҷаҳон;
- Лаёқати саҳм гузоштан ба роҳҳои зарурӣ барои ҳалли масоили миқёси минтақавӣ ва ё байналмилалӣ;

- Мавкeъи ҳамсон дар таблиғ ва пуштибонии иҷрои меъёрҳои байналмилалӣ ва стандартҳо бар асоси Низомномаи СММ ва аҳдноҳои мутаносиби ҳуқуқҳои байналмилалӣи башардӯстона;
- Мавриди эътибори баланд назди донорҳо ва шарикони рушд бар асоси иҷрои барномаҳои СММ дар гузашта ва нақши таблиғӣ дар кишвар.

2. Натиҷаҳо ва стратегияҳои барномаи ЮНДАФ

Барномаи ЮНДАФ барои солҳои 2016-2020 диди барномарезишуда ва чорчӯбаи стратегие мебошад, ки барои ба даст овардани натиҷаҳо пешбинӣ шудааст. Дар он чор самти асосии фаъолияти барномаи ЮНДАФ; стратегияҳои фарогири барнома; натиҷаҳои мунтазираи барномаи ЮНДАФ ва намунаҳои натиҷаҳои эҳтимолии саҳмгузоранда тавсиф гардидааст.

Матрисаи пурраи натиҷаҳо, аз қабili нишондиҳандаҳо; маълумотҳои ибтидоӣ; ҳадафҳо; воситаҳои санҷиш; хатарҳо ва фарзияҳо дар Замиаи А-и ин ҳуҷҷати барномаи ЮНДАФ оварда шудааст.

2.1. Самтҳои асосии фаъолияти барномаи ЮНДАФ

2.1.1. Натиҷаҳои мазкур ё худ 'натиҷаҳои Барномаи ЮНДАФ' мувофиқи чор самти стратегӣ гурӯҳбанди мешаванд, ки ниёзҳои кишварро бароварда мекунад ва аз афзалиятҳои қиёсии СММ бархурдор мебошанд:

Самти асосии фаъолият	Натиҷа
Идоракунии демократӣ, волияти қонун ва ҳуқуқи инсон	<i>Натиҷаи 1:</i> Ҳуқуқҳои мардуми Тоҷикистон ҳифз мешаванд ва мардум аз дастрасии беҳтар ба адолати судӣ ва хизматҳои босифате, ки аз ҷониби муассисаҳои қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ дар ҳамаи сатҳҳо ба таври шаффоф, масъулиятнок ва бо тавачҷӯх ба масоили гендерӣ расонида мешаванд, бархӯрдор мегарданд.
Рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ	<i>Натиҷаи 2:</i> Мардуми Тоҷикистон аз рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ тавассути истифодаи муносиб ва самараноки захираҳои меҳнатӣ; таъмини усутвори қувваи барқ; дастрасии беҳтар ба донишҳои махсус ва иноватсионӣ ва фазои боз ҳам мусоиди соҳибкорӣ, алаҳхусус барои соҳибкорон ва кишоварзон баҳраманд мегарданд.
Рушд, ҳамгирӣ ва ваколати иҷтимоӣ	<i>Натиҷаи 3:</i> Мардуми Тоҷикистон аз низомҳои босифат, одилона ва фарогири тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоӣ манфиат мебаранд.

Натиҷаи 4: Вазъи ғизои мардуми Тоҷикистон тавассути дастрасии бехтар ба ғизои кофӣ, муносиб ва бехатар; таҷрибаҳои пешқадами ғизодиҳии кӯдакон; хизматрасониҳои бехтари обтаъминкунӣ ва бехдоштӣ ва дастрасӣ ба хизматҳои босифати тиббӣ бехтар мегардад.

Натиҷаи 5: Занон, ҷавонон, кӯдакон, одамони маъюб ва дигар гурӯҳҳои осебпазир аз ҳама гуна зӯровариҳо ва таъбизу фарқгузориҳо ҳифз гардида, фикру ақидаҳои онҳо ба инobat гирифта шуда, ҳамчун аъзои баробарҳуқуқи ҷомеа мавриди эҳтиром қарор мегиранд.

**Муковимат ва
устувории муҳити
зист**

Натиҷаи 6: Мардуми Тоҷикистон ба офатҳои табиӣ ва техногенӣ бештар тобовар ҳастанд ва аз сиёсати такмилгардида ва чорчӯбаҳои амалиётӣ барои ҳифзи муҳити зист ва идоракунии захираҳои табиӣ манфиат мебаранд.

2.1.2. Заминаи рушди Тоҷикистон чунин тавсиф шудааст, ки байни ниҳодҳои идорӣ ҳамкориҳои маъмурии муассир нест, ки ин ҳолат ба камбудии дар ҳамгунсозии равандҳои барномарезии рушд; ҳамоҳангсозӣ; масъулиятшиносӣ ва муассирӣ, аз ҷумла дар мавриди эҳтиром, ҳимоя ва иҷрои ҳуқуқи башар оварда мерасонад. Дар чунин ҳолат, иқтисодии бузургтар барои барномарезии рушд, ҳамоҳангсозӣ ва табодули иттилоот ногузир аст, аз ҷумла тавассути ниҳодинашавӣ (институтсионизатсия)-и равандҳои тасмимгириҳои фарогир ва бомаслиҳат, ки соҳибони ҳуқуқ ва ҷомеаи шаҳрвандиро ҷалб менамояд. Ин зимни машваратҳои миллии баъди соли 2015, ҳамчунин, машваратҳои барои муайян намудани афзалиятҳои барои барномаи ЮНДАФ аз ҷониби иштирокчиён махсусан эътироф шуд. ТКСММ водор шудааст, ки равиши фарогирӣ рушди иқтисодро дар барномаи ЮНДАФ – и мазкур ҳамчун принсипи асосӣ роҳандозӣ намояд (дар сатҳҳои муттасил, ниҳодӣ ва ташкилӣ). ТКСММ барои рушди иқтисод дар ҳама сатҳҳои идорӣ дар Тоҷикистон кумак ва усули барномарезиву ҳисоботдиҳиро дар ҳамаи саҳораҳои самти фаъолияти барномаи ЮНДАФ ва натиҷаҳои марбута мустақкам намуда байни шарикон ва доираҳои манфиатдори гуногун эътимоди бештарро эҷод хоҳад кард. Равиши умумии барномаи ЮНДАФ тавонманд намудани ниҳодҳои Тоҷикистон ҷиҳати боло бурдани раҳбарӣ ва соҳибияти равандҳои рушд дар кишвар ва посухи сазовор гуфтан ба ниёзҳои аҳолии осебпазирӣ Тоҷикистон дар радиҳои рушди стратегии миллии ва ӯҳдадорӣҳои ҳуқуқи байналмилалӣ башардӯстона бо иҷрои ошкоро, фарогир ва дар ҳолати машварат бо ҷомеаи шаҳрвандӣ мебошад.

2.1.3. Дар ҳамаи самтҳои фаъолиятҳои барномаи ЮНДАФ мақсад дорад, ки ба ниҳодҳои Тоҷикистон ҷиҳати ҳалли як зумра мушкилоти сохторӣ машваратҳои босифат оиди масоили сиёсат интихобҳо ироа намояд. ТКСММ бо истифода аз нақши муассирӣ худ ба барномарезии рушд бо ҳимояти комил аз равиши бар пояи ҳуқуқи башар асосёфта мусоидат намуда, байни Ҳукумат, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва шарикони дигари рушд ва доираҳои манфиатдор дар ҳама сатҳҳо ҳамоҳангӣ хоҳад кард. ТКСММ ҳамчунин тасмим

дорад талошҳои муассири таблиғиро дар пуштибонӣ аз иҷро ва бадастории натиҷаҳои ЮНДАФ, аз ҷумла тавассути барномарезии муштарак; мониторинг; ҳисоботдиҳӣ ва маъракаи оғохонии оммавӣ ва гузоришдиҳӣ бо назардошти ташаббуси тозаии ҷимояи ҳуқуқҳои Дабири кулл ихтисос диҳад. Тамаркуз рӯи таъкиди ниёзҳо ва мушкилоти аввалияи рушд дар Тоҷикистон; беҳтар намудани оғоҳӣ оид ба ўҳдадориҳои байналмилаллии Тоҷикистон, махсусан, он ўҳдадорӣ, ки бар аҳдномаҳои ҳуқуқи башар асос ёфтаанд ва эҷоди фазои оммавӣ барои баҳсҳои раҳбрии мантиқӣ, фарогир ва масъулна ва созмони консенсус дар масъалаҳои афзалиятдошта хоҳад буд.

2.1.4. ТКСММ тавассути барномарезӣ ва кумаки усули дар талоши коҳиши нобаробариҳо ва тафовутҳо, аз ҷумла, тафовут дар даромад ва дастрасӣ ба имконот ва хизматрасониҳо, бо аҳамияти хосса ба гурӯҳҳои осебпазир, дар ростои ўҳдадориҳои марбут ба ҳуқуқи башари Тоҷикистон тамаркуз хоҳад кард. Чуноне ки АУК аз афзоиши баъзе осебпазирӣ нишон дод, ТКСММ рӯи оғоҳӣ ва бардошти масъулият аз ҷониби ниҳодҳои давлатӣ дар ҳамохангсозии созида бо шарикони ҷомеаи шаҳрвандӣ барои арзёбӣ, афзалият додан ва посух гуфтан ба ниёзҳои қишри аз ҳама осебпазир, аз ҷиҳати иҷтимоӣ маҳрум ва/ё хатари мувоҷеҳшавӣ ба қафомонӣ дар сурати рушди кишвар дошта, тамаркуз хоҳад кард.

2.2. Натиҷаҳои мунтазира

2.2.1. ТКСММ дар машварат бо шарикони барномаи ЮНДАФ дар Тоҷикистон барои ҳар яке аз самтҳои фаъолияти барномаи ЮНДАФ нақшаи амали дусола таҳия хоҳад намуд, ки натиҷаҳо ва фаъолиятҳои мушаххасро муайян ва қори ТКСММ-ро ҷиҳати пешбурди усулҳои муштарак барои коҳиши қитъаҳо ва баланд бардоштани самаранокӣ дар қорҷӯбаи барномаи ЮНДАФ ҳамоханг менамояд.

2.2.2. Натиҷаҳои ниҳой ва фаъолиятҳои таҳти натиҷаҳои мушаххас фароҳамомада ҳамчун самтҳои эҳтимолии мудохила пешниҳод шудаанд, ки барои ноил шудан ба натиҷаҳои умумии барномаи ЮНДАФ саҳмгузор ва қобили машваратҳои минбаъда ҳангоми таҳияи нақшаи қорӣ хоҳанд буд. Ин нақшаҳо зимни машварат бо шарикони барномаи ЮНДАФ тавассути банақшагирии қорҳо ва баррасиҳои солна ба хотири қафолати мувофиқати пайвасташон ба шароити рушди Тоҷикистон мутобиқ қарда хоҳанд шуд. Аҳамияти хосса ба дастбӣ ба пешрафти қобили санҷиш дар вазъияти гурӯҳҳои осебпазир дар қараёни иҷрои барномаи ЮНДАФ ва ба паҳнои самтҳои асосии фаъолият ва натиҷаҳо бо таваҷҷӯҳ ба нишондодҳои низоми ҳуқуқи башар, ки санҷиши қомёбиро дар қибולי иҷроиши ўҳдадориҳои вобаста ба ҳуқуқи башари Тоҷикистон дода хоҳад шуд. Мудохилаи бештари ҳадафнок ҷиҳати посух ба ниёзмандиҳои аҳолии Тоҷикистон ва махсусан ба эҳтиёҷоти қишри осебпазир тавассути раванди таҳияи нақшаҳои қорӣ (-и дусола) барои ҳар як самти фаъолият муайян қарда хоҳад шуд.

Натиҷаи 1: Ҳуқуқҳои мардуми Тоҷикистон ҳифз мешаванд ва мардум аз дастрасии беҳтар ба адолати судӣ ва хизматҳои босифате, ки аз ҷониби муассисаҳои қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ дар ҳамаи сатҳҳо ба таври шаффоф, масъулиятнок ва бо таваҷҷӯҳ ба масоили гендерӣ расонида мешаванд, бархӯрдор мегарданд.

1.1 Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти таъмини идоракунии самаранок, истифодаи меъёрҳои ҳуқуқӣ ва эҳтиром ба онҳо, ҳимоя ва ва иҷрои ҳуқуқи башар гомӣ муҳим бардоштааст. Аммо, рушд ва ислоҳоти низоми идоракунии давлатӣ бо тамарқуз ба беҳтар намудани хизматрасониҳо ҳамонро чун афзалияти миллии боқӣ мемонад. Ин амр дар ҳуҷҷатҳои калидии стратегии миллии таҷассум ёфтааст. Илова ба ин, Ҳукумат ба таҳким ва дастрасӣ ба адолати судӣ, махсусан дар қиболи гурӯҳҳои осебпазир талош менамояд. Дар шароити Тоҷикистон, қишри аз ҳама маҳрум ҷиҳати дастрасӣ ба адолати судӣ занони деҳот, шахсони имконияташон маҳдуд (ШИМ), кӯдакон ва ҷавонону гурезаҳо ва ашхоси бидуни табаа мебошанд, ки мушкилоти ҳамсон доранд. Беҳшавии вазъи қонунмандӣ ниёз ба роҳандозии стандартҳои мувофиқи ҳуқуқи башар дорад. Ин натиҷа бо ҳадафи 16-и ҲРҶ барои дастрасӣ ба ҷомеаҳои фарогир бо ҳуқуқҳои баробар ба адолати судӣ мебошад. Дар муносибат ба машваратҳои миллии барои соли баъди 2015 дар Тоҷикистон, натиҷаи 1-уми барномаи ЮНДАФ афзалияти байнисоҳавии идоракуниро, ки дар машваратҳои дар боло зикршуда возеҳу равшан таҷссум ёфтааст, ба инобат мегирад, ки он маҳви ғасод ва рушди маъмурияти давлатиро дар тамоми сатҳҳо дар бар мегирад.

1.2 Стратегияи ислоҳоти системаи идоракунии давлатӣ (2005-2015) ва ҳуҷҷатҳои мунтазираи баъди яке аз самтҳои чорҷӯбаи стратегӣ, ки барои тақвияти ташаббусҳо ва ислоҳоти масоили идоракунии равона шудааст, боқӣ хоҳад монд. Дар ин рост, баъзе аз дастовардҳои таъсиси Палатаи санҷиш (аудит); навсози ва таҳкими сохторҳо ва ниҳодҳои калидии идори; тасвиби концепсияи идораи электрони; таҳияи ҳуҷҷати Диди идораи маҳаллӣ (2013) ва Концепсия (айни ҳол дар баррасии Ҳукумат қарор дорад); тасвиби методологияи барномарезии рушд бо усули мушорикат ва мудирият (2012) ва қарори Ҳукумат оид ба шаклдиҳии барномаи рушди ноҳия аҳ ҷониби ҳамаи шаҳру ноҳияҳо ва тасдиқи якҷанд стратегияҳои ислоҳоти сектори ба хогири рушди механизмҳо ва ниҳодҳои самаранокӣ идоракунии ба шумор мераванд.

1.3 Ҳукумат иҷрои тавсияҳои механизмҳои СММ оид ба ҳуқуқи башар, аз ҷумла Баррасии универсалии даврӣ (Universal Periodic Review)-ро (барои соли 2011) идома медиҳад. Ҳукумат як қатор нақшаҳои амали сектори ҳукуматро барои иҷрои ҷунин тавсияҳо ба тасвиб расонид ва бо сохторҳои СММ оид ба ҳуқуқи башар дар ҳамкорӣ ҳаст. Баъзе натиҷаҳои нақшаҳои амал аллақай ба даст омада ҳисобот дода шудаанд, аз ҷумла, тасвиби Қонуни пешгирии зӯроври дар хонавода дар моҳи апрели 2013; таҳияи Барномаи давлатӣ оид ба рушди ҳуқуқҳои ШИМ; таъсиси Гурӯҳи қорӣ барои омодагӣ ба имзо ё тасвиби Аҳдномаи СММ оид ба ҳуқуқҳои ШИМ; муҳокимаҳои идомадор ҷиҳати тасвиби Протоколи факултативӣ ба Аҳдномаи СММ зидди шиканҷа ва ҳамзамон ифтитоҳи маконҳои маҳрум намудан аз озодӣ барои мониторинги озод ва ворид намудани иловаҳои мухталиф ба қонунҳо дар самти маъмурияти адолат ва ғайраҳо. Дар самти дастрасӣ ба адолати судӣ, Ҳукумат моҳи январӣ 2015 давраи нави Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ (2015-2017)-ро қабул намуд, ки он таъсиси низоми давлатии кумаки ҳуқуқиро дар бар мегирад. Лоихаи Концепсияи қаролати давлатӣ оид ба кумаки ҳуқуқӣ таҳия шуда (2014) дар Форуми рушди миллии муаррифӣ шуд (феврари 2015). Ҳуҷҷат барои тасвиб дар Ҳукумат қарор дорад. Ин барои таҳияи Қонун оид ба кумаки ҳуқуқӣ замина мегузорад. Новобаста аз ин, иҷрои комил ва фарогирӣ тавсияҳои сохторҳои кунунии ҳуқуқи башари СММ то ҳол пурра ба даст наомадааст ва беҳбудии қобили мулоҳиза дар амал, бо шумули тавсияҳои давраи минбаъдаи Баррасии универсалии даврӣ дар ибтидои соли 2016 бояд арзёбӣ шаванд. Ҳамчун воситаи мутамарказонии

талошҳо барои иҷрои ҳамаи тавсияҳои сохторҳои ҳуқуқи башари СММ, Ҳукумат бояд сохтори доимамалкунандаи миллиро ҷиҳати ҳисоботдихӣ ва пайгири таъсис диҳад, Нақшаи амали миллии ҳуқуқи башарро қабул намояд ва мониторинги мунтазам гузаронида дар машварат бо ҷомеаи шахрвандӣ ва бо кумаки ТКСММ дар хусуси пешрафти иҷроиши корҳо ҳисобот диҳад.

1.4 Кишвар дар ҳамаи Шохисҳои ҷаҳони оид ба идоракунии баҳои паст гирифт. Ҳамзамон, дар Шохиси пазириши ғасод дар зинаи ниҳоят баланд сабт шуд. Ниҳодҳои давлати сохтор ва потенциали моливу фаннии номуассир дошта базаи амалиётӣ надоранд. Ин ҳолатро имконоти заъифи сиёсатсозӣ ва адами ҳадамоти ҳуқуқмехвар, ки бар асоси эҳтиром ба ҳуқуқи башар ва назорати омма қарор дошта бошад, боз ҳам ваҳимтар менамояд. Қатъи робита байни банақшагирии секторӣ ва бучасозӣ мунҷар ба норасоии захираҳо барои фаъолиятҳои зарурӣ гаштааст. Ҳамоҳангиву ҳамкориҳои уфуқиву байнивазиратҳо заъифу номуассир аст, дар ҳоле, ки дар Ҳукумат такрори фазифаҳо ба ҷашм мерасад. Ин гуна мушкилот дар сатҳҳои поёнии Ҳукумат (вилояту ноҳия) боз ҳам рушантар ба ҷашм мерасад.

1.5 Дастрасӣ ба адолати судӣ аз ҳисоби камзарфиятии ниҳодҳои баҳши адлия, дастрасии кам ба иттилоот ва шаффофияти қарорҳои судӣ зарар мебинад. Дар масъалаи соҳибхитиёрӣ ва бетарафии судяҳо ва самаранокию мувофиқати ниҳодҳои кумаки ҳуқуқии ҷӣ ҷиноӣ ва ҷӣ шахрвандӣ, ба стандартҳои ҷории ҳуқуқи байналмилалӣ башардӯстона ташвишҳо ҷой доранд. Кафолатҳои муҳофизави дар ҳамаи сатҳҳо аҳёнариоя мешаванд, ки боиси ҳалалдор қардани ҳуқуқи башар мегардад. Дар муносибат бо кӯдакон бошад, мушкил дар камзарфиятии баҳшҳои адлия ва мақомоти интизомӣ дар масъалаи кор бо кӯдакон ва адами ҳадамот ва ниҳодҳои вижа мебошад. Маърифати ҳуқуқии аҳоли паст мебошад, аз ин рӯ, барандагони ҳуқуқ ҳуқуқу имтиёзоти худро намедонанд, дар ҳоле, ки масъулиятшиносӣ ва механизми назорати дастрасӣ ба адолати судӣ заъиф ё камтаъсиранд. Ҳукумат самаранокии ҳадамоти ҷуброн ва барқарорсозии қурбониёни ҳуқуқи башарро таъмин наменамояд. Барои ҷораандешӣ ба ҳолатҳои вобаста ба ҳуқуқи башар Ҳукумат Барномаи Маърифати ҳуқуқи башарро барои солҳои 2013-2020 қабул намудааст – ва иҷрои самараноки ин барнома ба кумаки ҷомеаи шахрвандӣ ва созмонҳои байналмилалӣ ниёз дорад.

1.6 ТКСММ ба шарикони маҳаллӣ барои бозбинӣ ва мутобиқкунии ҷорҷӯбаҳои ҳуқуқӣ ва сиёсии мувофиқ барои таъсис ва таҳкими идоракунии думократӣ ва эҳтиром, ҳимоя ва иҷрои ҳуқуқи башар дар радифи стандартҳои байналмилалӣ мусоидат хоҳад қард. ТКСММ дар ҳамкорӣ бо Ҳукумати Тоҷикистон, махсусан Вазорати адлия, Шӯрои адлия ва дигар шарикон ҷиҳати таъсиси адолати судии муассир бар асоси мустақилӣ; бетарафӣ; шаффофият; ҳисси масъулият ва самаранокӣ, бо дарназардошти тавсияҳои Гузоришгари вижаи СММ дар хусуси мустақилияти судяҳо ва адвокатҳо, ки зимни сафараш ба Тоҷикистон ироа доштааст, мусоидат хоҳад намуд. ТКСММ ҷиҳати таҳкими зарфияти Ҳукумат, ниҳодҳои миллии ҳуқуқи башар ва ҷомеаи шахрвандӣ барои мувофиқати бештар ба стандартҳои ҳуқуқи башари СММ ва бештар намудани ҳимояи ҳолатҳои вайрон намудани ҳуқуқи башар, аз ҷумла идораи адолат ва пешгирии шиканҷа дар радифи стандартҳои дахлдори СММ ва тавсияҳои Гузоришгари вижаи СММ оид ба шиканҷа кумак хоҳад намуд. ТКСММ ҳуқуқи башарро дар ҳамаи фаъолиятҳои таъмин хоҳад намуд, аз ҷумла тавассути огоҳонидан дар хусуси созишномаҳои қабулшудаи ҳуқуқи башари СММ ва ироаи таҷрибаҳои намунавӣ ва кумаки фанни дар самтҳои афзалиятдошта. ТКСММ ба иҷрои котеъ, мониторинг ва ҳисоботдихии нақшаҳои амали

ҳукумати вобаста ба ҳуқуқи башар (барои мисол, тавассути таблиғи тасвиб ва иҷрои Аҳднома оид ба ҳуқуқи шахсони имконияташон маҳдуд ва Протоколи факултативӣ ба Аҳдномаи зидди шиканча), аз ҷумла, тавассути мусоидат ба сохтори миллии Ҷамоҳангсоз дар хусуси ироаи ҳисобот ва пайгирӣ, ба машваратҳои миллии баъди Баррасии универсалии даврӣ дар соли 2016 ва таҳияи Нақшаи амали миллии муқаммалӣ ҳуқуқи башар кумак хоҳад намуд. ТКСММ якҷоя аз мутобикати бештари чорҷӯбаи ҳуқуқи ва амалия бо ҳуқуқ ва стандартҳои башарии эътирофшавандаи байналмилалӣ ҳисоят хоҳад кард. Ин бо мақсади таҳияи барномаи муштарак барои таҳкими зарфиятҳои иҷроии масъулони мухталиф дар радифи Барномаи давлатӣ оид ба ҳуқуқи башар хоҳад буд. ТКСММ кишварро чиҳати эҷоди донишҳо, маҳорат ва арзишҳо барои фарҳанги мустақамтари ҳуқуқи башар ва тасвиби равиши котеъ чиҳати таъмини дастрасии баробар ба адолат, дастрасӣ ба иттилоот ва масъулиятшиносии Ҳуқуқмт дар баробари барандагони ҳуқуқ кумак хоҳад намуд. Ба ин амр фаъолиятҳои дар сатҳи ҷамаи низом (барои мисол, дастрасӣ ба адолат ва таъмини қонун; таблиғи Омӯзиши ҳуқуқи башар барои хизматчиёни давлатӣ; Ҷимояи қабули бучаи давлати бар асоси афзалиятҳои ҳуқуқи башар), дар сатҳи ташкили (барои мисол, рушди ташкилӣ; Ҷамоҳангии дохили ва байниниҳодӣ; таҳкими мустақилияти ниҳодҳои милли ҳуқуқи башар; таҳкими ҷалби Ҳуқуқмат бо сохторҳои ҳуқуқи башари СММ; таҳкими раванди бақайдгирии шаҳравандӣ ва таблиғи нақши ҷомеаи шаҳравандии ниҳодинашуда дар қабули қарорҳо) ва сатҳи инфиродӣ (рушди зарфиятҳои соҳибони ҳуқуқ дар бахши дастрасӣ ба адолат). ТКСММ якҷоя аз эҷоди фазои мусоид барои муқоламаи бози соҳибони ҳуқуқ бо ҷомеаи шаҳравандӣ, аз ҷумла, тавассути таблиғи пурраи эътиром ба озодиҳои бунёдӣ, аз қабилӣ озодӣ барои баён, таҷаммуъи осоишта, аъзошавӣ ва мушорикат дар қабули қарорҳо Ҷимоят хоҳад кард.

Таҳти ин натиҷа, ТКСММ ба таъсиси адолати судии ҷадиде, ки ба стандартҳои байналмиллӣ мувфӣқ бошад кумак намуда, ҳукмҳои мухталиф ва алтернативиро таблиғ ва ҳамзамон, аз камбудҳои пешгирӣ менамояд. ТКСММ дар таъсис ва фаъол намудани Омбудсмен барои кӯдак, ки Президент дар суҳанрониаш ба наздикӣ, моҳи январӣ 2015 қайд кард, мусоидат хоҳад намуд. ТКСММ ба рушди зарфиятҳои шарикони қалидии сектори адлия ва мақомоти интизомиро дар қор бо кӯдақон, аз ҷумла, кӯдақони қонуншикан, кӯдақони ҷабрдида ва кӯдақони шохид мусоидат хоҳад намуд.

1.7 ТКСММ ба Ҳукумати Тоҷикистон дар идомаи иҷроии афзалиятҳои Стратегияи Ислоҳоти Идоракунии давлатӣ, махсусан бо тавачҷӯх ба таҷдид, қасбиқунонӣ ва тақмилдиҳии хизмати давлатӣ кумак хоҳад намуд. Ҷамҷунин, ба тарроҳии низоми рушди захираҳои инсонӣ дар идоракунии давлатӣ кумак хоҳад намуд.

1.8 Бо пайравӣ аз аслҳои Конвенсияи зидди қоррупсияи СММ, ТКСММ мушқилоти потенциалӣ маблағгузори нисбатан шаффофи давлатӣ, ва дар сатҳи ташкилӣ масъалаи зарфиятҳои секторҳои тамоюли фасоддоштаро ҳал хоҳад намуд. Равиши асосӣ таҳкими сиёсати далелҳои ошқоро мебошад, ки ба талаботи минбаъдаи ҲРҮ ҷавобгӯ хоҳад буд. ТКСММ ба қорбасти элементҳои ҳукумати электронӣ дар сатҳи милли ва вилояти чиҳати роҳандозии бештари барномарезӣ ва раванди қабули қарорҳо кумак хоҳад намуд. Тавассути ин фаъолиятҳо, ТКСММ дастрасӣ ба иттилоотро дар радифи стандартҳои байналмилалӣ ҳуқуқи башар таъмин менамояд. Ҷамҷунин, ҷалби бештару арзишманд ва шаффофиятро дар қиболӣ соҳибони ҳуқуқ дар раванди барномарезӣ ва мушорикат дар қабули қарор таъмин менамояд.

1.9. Иҷрои самаранок ва ҳамоҳангсозии барномаву сиёсатҳо дар Тоҷикистон яке аз мушкилоти бузург буда, таҳкими зарфияти иҷроиш ва ҳамоҳангсозӣ дар ҳамаи самтҳо ҳамчун афзалият боқӣ мемонад. Барои ин муайян намудани ниҳодҳои ниёзманд ба кумакро дар миёнамӯҳлат ва умуман, равиши аниқ ва ҳамоҳангшуда зарур аст. Дар асоси таҷрибаи дар кишварҳои дигари рӯ ба рушд ба дастомада, ТКСММ ба шарикони миллий таҳлили функционалии васеъ кумаки фанни ва сохтори муассир ва оптималиро пешниҳод менамояд. Қадами аввал муайян намудани ҳадамот ё секторҳои калидӣ ва оғози ислоҳот дар ин бахшҳо бар асоси таҷрибаи мусбӣ ва сабақҳои гузашта ва татбиқи он дар бахшҳои дигар мебошад.

1.10 ТКСММ ба шарикони маҳаллӣ дар сиёсатсозӣ ва пиёда намудани он кумак менамояд. Афзалият дар таҳкими робитаи миёни банақшагирию бучасозӣ ва таъмини захираҳо барои амалӣ намудани стратегия ва сиёсатҳо ва дар айни замон, таҳкими механизми мониторинги иҷрои стратегия, аз ҷумла, бо ширкат ва дар машварат бо ҷомеаи шаҳрвандӣ хоҳад буд. Нақши назоратии ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ширкати арзишманду муассири он дар муколамаи сиёсӣ ва барномарезии рушд бо тавачҷӯҳӣ умда ба ҳуқуқи башар таъкид ва пуштибонӣ хоҳад ёфт. Бар илова, ТКСММ созмонҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ (СҶШ), воситаҳои ахбори омма ва ниҳодҳои ҳуқуқи башари маҳаллиро ҷиҳати ҷалби бештар дар иҷроиш ва мониторинги фаъолияти барандагони ҳуқуқ барои таъмини устувории иҷтимоӣ ва масъулиятшиносӣ дар баробари талошҳои оғознамуда кумак хоҳад намуд. Ин амр дар рушди хизматрасониҳои давлатӣ ва дастрасӣ ба адолат ва иттилоот, махсусан барои аҳолии осебпазир саҳм хоҳад гузошт.

1.11 Ҳамзамон, ТКСММ ба табодули маълумот ва ҳамкориҳои бехтари ниҳодҳои милливу маҳаллӣ дар самтҳои сиёсатсозӣ ва ироаи хизматрасониҳои давлатӣ мусоидат хоҳад намуд. Қадами аввал бояд арзёбии тавозун ва салоҳият миёни рӯкҳои миллий ва вилоятӣ идоракуни ва суръат бахшидани пешрафт дар қабули қарорҳо бо роҳи мушорикат ва саҳми ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ироаи хизматҳо дар сатҳҳои поёнӣ бошад. ТКСММ барои фаъолияти пурраи Кумитаи рушди маҳали назди Дастгоҳи иҷроияи Президент кумаки фаннӣ менамояд. Дар сатҳи маҳал, афзалияти ТКСММ кумак ба рушди маҳал ва таҳкими мувофиқати ҳуқуқмехвар ва хизматрасонии давлатии пойбанд ба арзишҳои гендерӣ хоҳад буд.

1.12 ТКСММ бо Ҳукумати Тоҷикистон ва шарикони миллий ҷиҳати тақвияти механизми идоракуни дар бахши тандурусти қор хоҳад кард. Ҳадафи асосӣ бунёди механизми созгори байнисоҳавӣ барои амалинамоии сиёсат ва стратегияи соҳаи тандурустӣ бо механизми мониторинги мунтазам, ширкати фаъоли соҳибҳуқуқон ва тақсими возеҳи масъулиятҳо барои фаъолият дар ҳамаи самтҳо мебошад. Тавсияҳои Гузоришгари вижаи СММ юаъди сафараш ба Тоҷикистон соли 2012 дар хусуси ҳаққи ҳар нафар ба саломатии ҷисмиву рӯҳии баландсифат мадди назари ТКСММ хоҳад буд ва онро таблиғ хоҳад намуд. ТКСММ Ҳукумат ва тамоми равишҳои ҷомеаро дар ҳалли мушкилоти феълӣ ва ояндаи сектори иҷтимоӣ кумак хоҳад намуд. Ба хотири таъмини далел ба қабули қарорҳо дар ҳама сатҳҳои идоракуни, ТКСММ механизми таҳкими мудаввоми зарфияти миллий дар мудирияти донишҳо ва ҷамъоварии маълумот барои кумак ба иҷрои сиёсат ва мудоҳилаи тибби давлатиро таблиғ хоҳад намуд.

1.13 ТКСММ бо Парлумони Тоҷикистон ҳамкори намуда имкониятхоро барои кумак ба нақши демократии қонунофарӣ ва вазифаҳои намояндагии он истифода хоҳад намуд.

Ҳадафи он корбасти стандартҳои қонуни ҳуқуқи башар ба чорчӯбаи миллии ҳуқуқи ва пурзур намудани вазифаи назоратии он дар фазои мусоид ва беҳалал бояд бошад.

1.14 Мавқеи ҷуғрофӣ ва иттифоқоти ахири сиёсӣ дар ҳамсоғии минтақавӣ, аз ҷумла, ифротгарой, терроризм ва маводи муҳаддир таҳкими идораи сарҳадот ва ҳамкориҳои минтақавиро тақозо менамояд. Ин барои сулҳи пойдор ва фаъолиятҳои рушд дар кишвар ва дар тамоми Осиёи Миёна ногузир аст. Тоҷикистон аллакай сиёсати фарогири мудирияти сарҳадотро пеш гирифтааст. ТКСММ минбаъд низ ин натиҷаҳо ва мусоидат ба ниҳодҳои давлатиро ҷиҳати таъмини иҷро ва таблиғи ин сиёсат тавсеа мебахшад. Талошҳои иловагӣ барои боз ҳам мустаҳкам намудани низоми миллии паноҳандагӣ дар Тосикистон бо тавачҷӯх ба равандҳои бехатари ҳуқуқи башар зимни дастгирии лоиҳаҳои азнавсозии низоми идоракунии сарҳадот ҷиҳати ҳалли ташвишҳои амниятии миллий ва таъмини равандҳои бехатар барои гурӯҳҳои осебпазир (ба мисли паноҳандагон ва гурезагон, занҳои таҳти фишор ва махсусаш кӯдакон) равона хоҳанд шуд. Ба ҳамин шакл, талошҳо барои пешгирӣ ва коҳиши бетабааият дар Тоҷикистон зимни бунёди чорчӯбаҳои зукувиву маъмури барои муътадилнамоии вазъи шаҳрвандон ва дар ҳоли зарурат тайиди табааияти онҳо идома хоҳад ёфт. Ин кушишҳо тавассути лоиҳаҳои минтақавии СММ ҷиҳати ҳалли масоили идоракунии сарҳадот аз ин зовия дастгирӣ хоҳанд ёфт.

1.15 ТКСММ кумакашро ба Ҳукумати Тоҷикистон (дар ҳамкорӣ бо дигар ҳукуматҳои Осиёи Миёна) ҷиҳати иҷрои Стратегияи глобалии зидди терроризми СММ, дар машварат ва ҳамкорӣ бо Идораи масъули мубориза алайҳи терроризми СММ ва ММДБОМ ва дастгирӣ барои иҷрои Нақшаи амали муштарақ бо тавачҷӯх ба наслҳои волоияти ҳуқуқ, зарурат ва таносубият идома хоҳад дод. Ахиран, бо эътирофи ин, ки таъмини ҳуқуқ ва адолат барои коҳиши офату хатарҳо ва ироаи ҳимояи лозимӣ ба ҳамаи онҳое, ки таҳти хатар қарор доранд ва гурӯҳҳои аз ҳама осебпазири иҷтимоӣ ногузир аст, аҳамияти вижа барои беҳтар намудани низоми адлия ва дастрасӣ ба ҳуқуқҳои асосии башарӣ ба хогири ҳаёти бехатар дода хоҳад шуд.

1.16 Шарикӣ

Барои пайгирӣ аз ҳадафҳои таҳти натиҷаи 1-ум омада, ТКСММ бо Дастгоҳи иҷроияи Президенти ҶТ; Вазорати адлия; Ниҳодҳои миллии ҳуқуқи башар; Вазорати корҳои дохила; Вазорати рушди иқтисод ва савдо; Вазорати молия; Парлумони Тоҷикистон; Агентии омори назди Президенти ҶТ; ҳукуматҳои маҳаллӣ (вилоятӣ ва ноҳиявӣ) ва худидораи маҳаллӣ, ҳамчунин, ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандии фаъол дар самти идоракунии ва ҳимояи ҳуқуқи башар. Сиёсати умумии шарикӣ таъмини ҷалби мустақим ва фаъол дар амалӣ намудани ташаббусҳо оид ба идоракунии, таъмини ҳуқуқ ва ҳуқуқи башари ТКСММ ва соҳибияти бештар ба натиҷаҳои бадастомадаи рушди заминасоз барои натиҷаҳои устувори тараққиёт ба ҳисоб меравад.

Бо таъя ба дастовардҳои гузаштааш, ТКСММ равиши ягонагии амали СММ-ро ба кор бурда, минбаъд шарикии иттиҳодиро бо ТГДБ ва дигар фаъолони рушд дар асоси афзалиятҳои қиёсии шарикони ҷалбшуда дунбол хоҳад кард¹⁰.

¹⁰ Айни ҳол БРСММ лоиҳаи «Дастрасӣ ба адолати судӣ дар Тоҷикистон»-ро бо маблағгузори АШРҶ дар ҳамкори бо ТГДБ Хелветас амали менамояд.

Очонсиҳои СММ, ки натиҷаи 1-уми ЮНДАФ-ро амалӣ менамоянд:

ФАО, БРСММ, ЮНИСЕФ, ИКОСММҲИ, БНСММ, КОСММГ, СУТ, ЮНЕСКО, КИСММА, ММДБОМ, ДСМММЧ

Натиҷаи 2: Мардуми Тоҷикистон аз рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ тавассути истифодаи муносиб ва самараноки захираҳои меҳнатӣ; таъмини усутвори қувваи барқ; дастрасии беҳтар ба донишҳои махсус ва иноватсионӣ ва фазои боз ҳам мусоиди соҳибкорӣ, алалхусус барои соҳибкорон ва кишоварзон баҳрааманд мегарданд.

2.1 Тоҷикистон барои рушди иқтисоди, бахши хусусӣ, бо тавачҷӯҳ ба соҳибкорон ва деҳқонон ва эҷоди фазо ва иқлими тичории созгор барои сармоягузории мустақим гоми муассир мебардорад. Ҳукумат барои содда намудани ҳисоботдихии андоз, роҳандозии савдо ва ташвики шарикии хусусӣ-давлатӣ.¹¹ ислоҳоти зарурии танзимнамоӣ ва тағйироти сиёсиро амалӣ намуд. Тоҷикистон ҳанӯз ҳам сармоягузории андаки хусусӣ дорад. Ин асосан аз ҳисоби иҷрои ғайримуассири иҷрои қонунгузорӣ, душворихо дар чорҷӯбаи танзимгарӣ (масалан, дар Кодекси нави андоз), фасоди густурда, ҷимояи заъифи ҳуқуқ ба моликият, бозори пӯшида ва дастрасии андаки маводи калидӣ, аз ҷумла, сармояи инсонӣ мебошад¹².

2.2 Саноати Тоҷикистон аз ҳисоби шартномабандии истеҳсолотӣ тамоюли содиротидошта, ноустувории нархҳои байналмилалии маҳсулот ва проблемаҳои бавучудомадаи молӣ, ки корхонаҳои азими давлатӣ, мисли Ширкати алюминии Тоҷикистон рӯ бу рӯ шудаанд, зарар дидааст. Коҳиши давомдори корхонаҳои тавлидӣ, проблемаҳои идомадори таъминот ба барқ ва таъмини нокифояи маводи дигар эҳтимолан вазъиятро дар саноати сабук ва вазнин ваҳим менамояд. Ин ба зарурати ислоҳот дар бахши саноат, махсусан алюминий ва дигар истеҳсолоти тамоюли содиротидоштаи Тоҷикистон далолат менамояд.

2.3 Ислоҳоти бахши энергетика барои Тоҷикистон мушкилии дарозмуддат ба ҳисоб меравад. Маҳрумияти энергетикӣ ва таъмини он ба рушди иқтисодӣ ва тараққии тичорат оқибати вазнин дошта, ба хонаводаҳои камбизоати деҳот зарар мерасонад. Тоҷикистон дар воридоти маводи сӯхти гаронарзиш аз кишварҳои дигар бинобар норасоии мавсимии нерӯи барқи обӣ ва мушкилоти ҷойдошта барои ҳамкориҳои самаранок дар соҳаи таъминот бо барқ саҳт вобаста боқӣ мемонад.¹³

2.4 ТКСММ дар Тоҷикистон ба шарикони миллӣ барои ҳалли мушкилоти асосие, ки тичорат ва сармоягузoron мувоҷеҳ шудаанд кумаки фаннӣ ва моддӣ менамояд ва ба эҷоди иқлими созгори сармоягузорӣ, махсусан дар сатҳи маҳаллӣ мусоидат менамояд. Кумак беҳбуди иҷрои қонунгузорӣ ва сиёсати рушди тичоратро тавассути таҳияи нақшаи фаъолиятҳои амалишаванда бо масъулияти возеҳ ба хотири санҷиши пешрафт дар

¹¹ Кишвар дар Арзёбӣ оид ба Осонӣ дар тичорат 11 зина пеш рафт (соли 2015 Тоҷикистон ҷойи 166 гирифт, дар ҳоле, ки соли 2014 аз 189 кишвар ҷойи 177-ро гирифта буд)

¹² Инҳо бақувваи барқ, дастгирии молии фароҳам, кумаки фаннӣ, хунари касбӣ, навоарӣ ва истифодаи технологияи нав рабт доранд

¹³ Тамоюли пастгарин дар истеҳсоли барқ тирамоҳ ва зимистон замоне мушоҳида мешавад, ки кишвар ба камбуди ҷиддии барқ рӯ ба рӯст ва мачбур ҳаст таъмини барқро башиддат нам намояд, ки ин амр ба рушди иқтисодӣ ва амнияти озукаворӣ барои аҳоли, махсусан деҳот таъсири манфӣ мерасонад. 70%-и аҳоли дар деҳот зиндагӣ карда, танҳо 9%-и энергияи умумиро масраф менамояд.

ичроиш ҳадаф қарор хоҳад дод. Ҳамзамон, ТКСММ Ҳукумат ва шарикони калиди ро дар ҷобачокунии тиҷорат ва раванди тасдиқи сармоягузорӣ бо дарназардошти масъулияти сармоягузор ба риояи стандартҳои иҷтимоӣ ва муҳитизистии кишвар¹⁴ кумак менамояд. ТКСММ Тоҷикистонро дар иҷрои тавсияҳо барои бардоштани монеаҳои танзимӣ ва равандӣ, аз ҷумла, матрисаи амалиёти кумак ба савдо¹⁵ дастгирӣ менамояд

2.5 ТКСММ дар Тоҷикистон барои ташвиқи Стратегияҳои пажухишу тараққиёт ва навоарӣ талош намуда барои ироаи дониш, навоарӣ ва пешниҳоди устувори технологӣ кумак менамояд. ТКСММ Таҳлили Фаъолияти навоариҳо дар Тоҷикистонро доир ба барои беҳбудии соҳа тавсияҳои амалиро пешниҳод менамояд. ТКСММ ба шарикони миллии барои роҳандозии имконият чиҳати таъсиси корхонаҳои дастгирии тиҷорат, аз қабили таъсиси макони оғоз ва марказҳои тиҷоратӣ, таъсиси кластерҳои тиҷоратӣ ва иқтисодӣ дар самтҳои мушаххаси асоснок ва бо манфиати иқтисодӣ, таъсиси механизми миллии рушди иқтисодии касбӣ ву фаннӣ, мусоидат ба беҳбудӣ дастрасӣ ба маблағ ва маводу хизмати кишоварзӣ, таъсиси маҳзани иттилот оид ба робита бо тиҷоратиҳои байналмилалӣ ва дастгирии роҳ ёфтани ба бозори хориҷӣ кумак хоҳад намуд. Илова бар ин, ТКСММ бо шарикони миллии чиҳати кумак ва таъмини захираҳо барои бунёди инфрасохтори нав ва ва беҳтар намудани потенциал, сифат ва қолибияти инфрасохтори мавҷуда (амбори ниғаҳдорӣ, нуқтаҳои бандубаст, нуқтаи таҳвил ва ғ.) кор хоҳад кард.

2.6 ТКСММ дар Тоҷикистон ба шарикон дар сатҳи миллии ва маҳаллӣ барои таҳкими қолибият дар сиёсат ва механизмиҳои мудирияти муассир ва камхарҷи энерҷӣ ва идоракунии устувори захираҳои энерҷӣ кумаки фаннӣ ва амалиёти мерасонад. ТКСММ барои ташвиқи речаи сарфақорона ва муассири мудирият барои таъмини баробар ва фарогири энерҷия ҳам ба аҳолии шаҳр ва ҳам ба аҳолии деҳоти кишвар мусоидат менамояд. ТКСММ ироаи технологияро низ тавассути рушди зарфияти шарикони мухталиф чиҳати рушди самаранок ва фароҳам овардани технологияи энерҷияи барқароршаванда дастрас менамояд. ТКСММ бо Ҳукумати Тоҷикистон ва шарикони дигари миллии барои муайян ва амалӣ намудани имкониятҳои рушди иқтисодии сабз ва тавсияи «корҳои сабз» -и вобаста ба сарфақории энерҷия, энерҷияи барқароршаванда, идораи устувори захираҳои табиӣ ва мероси фарҳангӣ ҳамкорӣ менамояд.

2.7 Бозори меҳнати Тоҷикистон бо камбудҳои бузург миёни қувваи кории мардону занон фарқ мекунад, дар ҳоле, ки бекорӣи ҷавонон ва аҳолии деҳот мушкили дигари кишвар мегардад. Маориф омили аслии муайянкунандаи бозори кори дохилӣ мебошад, чун асосан бекорӣ онҳоеро, ки маълумоти тахассусӣ¹⁶ надоранд гиребонгир мешавад. СММ дар Тоҷикистон якҷоя бо шарикони миллии барои рушди хунаҳои қабл аз корёбӣ ва Омӯзишҳои тавҷам бо кор талош хоҳад кард, ки сатҳи корёбиро боло бурда, ширкати фаъоли қишри аз кор маҳрумро дар бозори меҳнат тақон хоҳад дод (масалан, ашхоси хеле вақт бекор, занҳо, корҷӯёни ҷавон, шахсони имконияташон маҳдуд, аҳолии деҳот, гурезаҳо ва шахсони бетабаа. Тамаркуз ба рушди Омӯзиши амалӣ ва касбӣ сурат хоҳад

¹⁴ Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки баъзе сармоягузориҳои хориҷӣ қоидаҳои муҳитизистиро риоя намекунанд ва дар беҳнамоии шароити зисти аҳолии маҳаллӣ саҳм намегузранд, то оне ки ҳукумат онҳоро ба ин кор маҷбур наманояд (маълуман тавассути арзёбии таъсири муҳитизистӣ ва иҷтимоӣ, кор ва қонунгузорӣ). Барои мисол, онҳо аҳолии маҳаллиро ба кор намегиранд (ба истиснои ҷанд кишваре, ки ин пешшартро дар қонуни меҳнаташон талаб менамоянд), қоидаҳои беҳтариҳои қормандонро риоя намекунанд, захираҳои истифодашударо дуруст ҷуброн намекунанд, партобҳои захрнок ва дигар партобҳои бидуни коркард нобуд мекунанд ва ғайра.

¹⁵ <http://www.unecce.org/index.php?id=38710>

¹⁶ Барои мисол, соли 2009 танҳо 23%-и нафарони дорони маълумоти ибтидоӣ ва 41%-и афроди дорони маълумоти асосӣ дар кишвар кор пайдо карданд.

гирифт, дар айни замон, барои таъсиси чорчӯбаи қавии қонуни меҳнат барои Ҳимояи ҳуқуқи шаҳрванд ҳангоми кордарой чора андешида мешавад. Ҳамзамон, ТКСММ роҳҳои ҳалли монеаҳои сохториро барои занҳо, ҷавонон, ШИМ ва гурӯҳҳои дигари осебпазирро тавассути бартараф намудани монеаҳои решаи ширкати маҳдуди онҳо дар бозори меҳнат амалӣ намуда, дастрасии онҳоро ба захираҳои муфид (мисли анҷом, қарз, замин ва ғ.) роҳандозӣ менамояд. Бар илова, ТКСММ бо ширкатҳои миллии тамоми сатҳ барои таҷриба кардани хизматрасонии машварати тичоратӣ ва роҳнамоӣ дар қорёбӣ барои қишри аз Ҳама осебпазир ҳамкорӣ менамояд. Ҳадаф беҳтар намудани самаранокии раванди пайдо намудани қори муносиб буда, ироаи маълумот дар бораи қойи қори ҳолӣ ва имтиёзоти қорӣ, имкони Омӯзиш ва маълумотгирӣ, ташвиқи «қори арзанда» ва қорёбӣ барои занҳо, ҷавонон, ШИМ ва дигар гурӯҳҳои осебпазир мебошад. ТКСММ барои тарроҳӣ ва амалинамоии чораҳои қорёбӣ ва даромадовариҳои фаъол, аз ҷумла, мониторинг ва баҳодихӣ кумаки фаннии лозимро мерасонад. Ин самаранокии чораҳои амалишаванда ва таъмини маълумотро оид ба мутаносибӣ, натиҷа ва ҳадафҳо вусъат медиҳад.

2.8 Амалинамоии ислоҳоти аграрӣ барои рушди кишвар ноғузир буда, равиши серчанбаро тақозо менамояд. ТКСММ истехсолгарони кишоварзиро тавассути дастгирии Вазоратҳо дар таъсиси низоми хизматрасонии сартосарии машваратҳои кишоварзӣ кумак менамояд. Тавачҷӯҳ ба беҳтар намудани дониши деҳқонон ва истехсолгарони кишоварзӣ, баланд бардоштани маҳсулноки¹⁷, диверсификатсияи маҳсулот ва истифодаи зироати судовари кишоварзи вробаста ба навъи замин ва шароити обу ҳаво¹⁸ равона мегардад. ТКСММ ба шарикони миллии оид ба бозори муассири замин, қиҳати истифодаи беҳтар ё оқилонаи заминҳои қалонҳаҷм кумаки фаннӣ менамояд. Пахта ҳағуз ҳам яке аз зироатҳои муҳими кишоварзи ба ҳисоб меравад. Пахта ба об, барқ ва таркибҳои қимийӣ ниёз дорад, ки он таъсири муҳитзистӣ, аз ҷумла ба хок, сифати об, ихроқи ғайримустақими қарбон, гуноғунии агробиилогӣ ва ба шакли замин дорад. Ҳалли масоили марбут ба баҳши пахтақорӣ аз нигоҳи аграрӣ, муҳитзистӣ, ва рушди устувори инсонӣ, бинобар паҳнои он, ба муҳити зист ва вазъияти иҷтимоӣ-иқтисодии деҳоти Тоҷикистон таъсири воқеии муҳлиқ дорад. Аз ин рӯ, ТКСММ бо шарикони миллии пахтақор ҳамкорӣ намуда, онҳоро бо васоил ва таҷрибае, ки тавонад муштарақан масоили қамбизоатӣ ва хушқшавии муҳитзистиро бо мақсади дастёбӣ ба усули фароғир ва устувори рушди инсонӣ таъмин менамояд.

2.9 ТКСММ Ҳуқумати Тоҷикистон ва шарикони дигарро дар таҳия, иҷро ва назорати сиёстаи рушди кишоварзӣ ва деҳот кумак менамояд. Ба ин бозбинии қотеъи сиёсат ва стратегияи қорӣ кишоварзӣ ва рушди деҳот, мусоидат ба Ҳуқумат ва вазорати масъули кишоварзӣ ва рушди деҳот дар рушди потенциал, рушди потенциал дар сатҳи вилоят барои таҳкими потенциали қораандешӣ дар кишоварзӣ ва рушди маҳал, таҳкими байтории миллии ва ҳадамоти фитосанитарӣ дохил мешаванд. Сиёсати ғизои беҳатар ва стратегияи кишоварзӣ ва рушди деҳот ба сиёсатҳои дигари сатҳи байналмилалӣ (масалан, ӯҳдадорӣҳои СУС, созишномаҳои савдо ва ғ.) алоқамандӣ доранд.

2.10 СММ дар Тоҷикистон ҷунин меҳисобад, ки рушди деҳот ва минтақаҳои қуҳи беҳтар аз бардоштани сатҳи таъминот бо қор дар деҳот, қалби нерӯи инсонӣ ва диверсификатсияи иқтисодӣ вобастагӣ дорад. ТКСММ сиёсатҳоро барои ҳалли ниёзмандӣҳои мушаххаси деҳот бо вижағиҳои муҳталиф: барномаҳои иҷтимоӣ барои ҳалли қамбизоатӣ дар теппау доманқӯҳҳои тамоғули возеҳи манфии қамбизоатидошта, барномаҳо барои таъсис ва баланд бардоштани қасбияти Омӯзишгоҳҳои ҳунарӣ дар

¹⁷

¹⁸ Диверсификатсияи маҳсулот ва мутобикшавии зироат ба тағири иқлим, қамҳосилшавии заминро дастраси ба замин ва обёрӣ аз ҷумлаи мушқилоте ҳастанд, ки деҳқонон рӯ ба рӯ ҳастанд

марказҳои деҳот, барномаҳо барои дубора эҳё намудани манотиқи пайваста ба марказҳои иқтисодӣ бо ҷалби потенциали маҳалли, мусоидат ба рушди иқтисоди дар манотиқи ҷугрофии кишвар, ки барои диверсификатсияи фаъолиятҳои иқтисоди имкон медиханд, мусоидат ба фаъолиятҳои решаи дар баъзе аз манотиқи деҳоти хеле рушдёрфта, ки диверсификатсияи самтҳои гайрикишоварзӣ роҳандозӣ шудааст, дастгирӣ менамояд.

2.11 ТКСММ бо мақомоти миллӣ ва маҳаллӣ, шарикони ҷомеа ва созмонҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ба хотири беҳтар намудани даромаднокии ва муқовимати аҳолии деҳоти манотиқи сарҳади Тоҷикистон ва Афғонистон барои беҳтар омода будан ба мушкilotи вобаста ба рушд, беҳтар намудани инфрасохтор ва ҳадамот, эҷоди имконоти тичорат ва роҳандозии ҳамкориҳои байнисарҳадӣ ва ҳаракати озоди коло ва инсон ҳамкориҳои зич хоҳад намуд. Ниҳоят, бо эътирофи он, ки офатҳои табиӣ рушди иқтисодро кунд менамояд, захираҳои нодирро барои фаъолиятҳои имдодӣ ва начотбахшӣ равона мекунад ва ин, ки худӣ раванди рушди иқтисоди сатҳи хатарро коҳиш дода метавонад, корҳо барои расидан ба натиҷаи мазкур таваҷҷӯҳи мушаххасро ба масъалаҳои коҳиши хатари офатҳои табиӣ равона менамояд.

2.12 Натиҷаи 2-юми барномаи ЮНДАФ ба якҷанд ҳадафҳои пешниҳодии ҲРҮ, аз ҷумла, ҳадафҳои пешниҳодии 2, 7, 8 ва 9 дар бораи ташвиқи рушди устувор ва фарогири иқтисодӣ, бакортаъминкунии муассир ва кори арзанда, пеш бурдани навоарӣ ва энергияи устувор ва рушди кишоварзии устувор алоқамандӣ дорад. Ҳамзамон, ин натиҷа таҷассуми мангикии машваратҳои миллӣ барои соли баъди 2015 мебошад, ки зимни ин машваратҳо масъалаҳои марбут ба таъминот бо ҷойи кор ва амнияти озуқаворӣ аз миёни афзалиятҳои раддаи аввал муҳимтарини онҳо интихоб шуда буданд.

2.13 Шарикӣ

ТКСММ бо оҷонсиҳои калидӣ ва саридораҳои миллӣ, аз ҷумла: Вазорати рушди иқтисод ва савдо ҳамчун масъули рушди сиёсати иқтисодӣ ва савдо, ҳамчунин, оҷонсии пешбарандаи ҷамоҳангсозии барномарезии миллии стратегӣ ва мониторинг, Вазорати кишоварзӣ ҳамчун ниҳоди калидии миллии масъули пешбурди ислоҳот дар бахши кишоварзӣ ва рушди деҳот, Кумитаи давлатии сармоягузори ва моликияти давлатӣ – масъули ҷамоҳангсозии сармоягузори ватанию хоричӣ, аз ҷумла ODA ва ҷамоҳангсозии сиёсати сармоягузорӣ ва ислоҳоти қонунгузорӣ шарикӣ ва ҷорҷӯбаи ҷамоҳангсозӣ бунёд хоҳад кард. Шарикӣ бо Вазорати саноат ва технологияҳои нав, Вазорати энергетика ва захираҳои об, Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ, Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ниҳодҳои ҳукумати дигари соҳавӣ барои ТКСММ барои иҷрои ҳадафҳои стратегияш дар самти истифодаи устувори захираҳо ва ташвиқи технологияи сабз ногузир хоҳад буд. Вазорати меҳнат, шуғл ва муҳоҷират, Иттифоқи корфармоён, Ассосиатсияи миллии соҳибкории хурду миёна ва Федератсияи иттифоқҳои мустақили касаба ниҳодҳои калидии давлатӣ дар самти иҷрои сиёсатҳои миллӣ оид ба таъмин бо кори устувору арзанда ва эҷоди ҷойи кор, аз ҷумла тавассути ташвиқи соҳибкории хурду миёна мебошанд. Аз ҷумлаи шарикони дигари калидии ТКСММ Вазорати молия, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бонки миллӣ, Бонкҳои давлатӣ, мақомоти маҳаллии ноҳия ва мақомоти худичроияи маҳалли, Фондҳо ва ташкилотҳои қарздиҳи мебошанд.

Оҷонсиҳои СММ, ки дар иҷрои натиҷаи 2-юми барномаи ЮНДАФ ширкат менамоянд:

БРСММ, БУО, ФАО, СБМ, КОСММГ, ДСММАЛ, ДСМММЧ, БСМММЗ, СММ-Занон.

Барои расидан ба ин натиҷа ТКСММ бо GIZ, Бонки Осиёи Рушд, Бонки умумичахони, Созмони байналмилалӣ моли ва оҷонсиҳои дигар шарикӣ муассир ва платформаи ҷамоҳангӣ хоҳад дошт.

Натиҷаи 3: Мардуми Тоҷикистон аз низомҳои босифат, одилона ва фароғири тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоӣ манфиат мебаранд.

3.1 Маориф, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ дар Арзёбии умумии кишварӣ ҳамчун самтҳои муҳими барномаи рушди ояндаи Тоҷикистон муайян шудаанд. Ҳар се бахш дар машваратҳои миллии барои солҳои баъди 2015 низ ҳамчун афзалиятҳои муҳим муайян шудаанд. Ин афзалиятҳои миллии ҳамчунин ба ҳадафҳои умумии ҲРУ, ки баробар ба таъмини маълумоти босифат ва имкони Омӯзиш дар тамоми умр барои ҳама (ҳадафи пешниҳодии 4) ва ҳаёти солим барои ҳама (ҳадафи пешниҳодии 3) таъкид менамоянд, созгоранд.

3.2 Дар бахши маориф, қорҷӯбаи мувофиқи ниҳодӣ таъсис дода шуда ва харитаи роҳи фароғир барои ислоҳот ба тасвир расидааст. Сарқонуни Тоҷикистон нӯх соли таҳсили ҳатмии ройгон барои кӯдакони аз 7 то 15 сола ва баробар барои писарону духтаронро кафолат додааст. Тоҷикистон тақрибан ба маълумоти сартосарии ибтидоӣ даст ёфта, дар таҳсилоти асосӣ сатҳи поёнтар дорад, ки иллати гендерӣ дорад. Таҳсили томактабӣ ҳатмӣ набуда ва фароғири ба он хеле кам, 12%-ро (соли 2014) ташкил медиҳад. Ин ҳолат асосан аз сабаби зарфияти маҳдуд доштани низом ва инфрасохтори кунунӣ мебошад. Фароғирӣ ба зинаи сеюми маълумот (аз 18 то 24 сола) барои оилаҳои камбизоат ва духтарон, ки бисёриашон баъди синфи 9 аз мактаб бозмеистанд қариб дастнорас аст. Маблағгузори маориф дар Тоҷикистон зеро ислоҳоти ҷиддӣ қарор гирифт ва Ҳукумат ба наздикӣ барои таҳсилоти умумӣ ба маблағгузори сарикасӣ гузашт, сар аз соли 2010. Ислоҳот ба рушди истиқлолияти мактабҳо тавассути дар ихтиёрашон гузоштани тақсими маблағҳо мусоидат кард. Низомии иттилоотии мудирияти маориф (НИММ), ки аз соли 2009 инҷониб фаъол аст, арқами калидии маорифро дар ихтиёри қабулкунандагони қарор мегузорад.

3.3 Такмил дар соҳаи маориф қобили мулоҳиза аст, аммо ҷиҳати беҳтар намудани дастрасӣ ба гурӯҳи аз ҳама канормонда ва беҳбуди сифат ва мутобиқати низомии маориф ва гузариш аз донишандӯзӣ ба зарфиятсозӣ, ҳамчуноне, ки дар Стратегияи миллии рушди маориф (2012-2020) муайян шудааст, қорҳои зиёдеро ба анҷом расонидан зарур аст. Ба гурӯҳи онҳое, ки ҳуқуқашон барои таҳсил костааст духтарон (бештар дар зинаи дувум ва сеюм ба чашм мерасад); кӯдакони имконияташон маҳдуд (дар ҳама сатҳ) кӯдакон аз оилаҳои камбизат; кӯдакони аққалиятҳои миллии; кӯдакони аз тарбияи волидайн маҳрум; кӯдакони гурезаҳо ва бетабаа ё беҳуҷчат мебошанд. Низомии маориф ҳануз ҳам аз омӯзгорони соҳибхисос, ки бештарашон бинобар вазъияти иқтисодӣ соҳаро қанор мегузоранд, танқисӣ мекашад. Монеаи чашмрас ин аст, ки дар сади зиёди биноии мактабҳо ба таъмир ё азнавсозии қомил ниёз доранд; тахмин меравад, ки тақрибан 36%-и муҳассилин дар ҷунин мактабҳо меҳонанд.

3.4 Барои ҳалли мушкилоти кунунӣ дар соҳаи маориф, Созмони Милал метавонад ба рушди зарфияти Ҳукумат дар таҳия ва қабули сиёсати олии ва маблағгузори самаранок барои маориф бо тавачҷӯх ба таҳсили фарогир мусоидат намояд. ТКСММ талошхоро дар бехбудии сифати хадамоти маориф тавассути таҳкими фазои тадоису таълим (бо шумули барномаи миллии ғизои мактаб) дар ҳама сатҳҳои соҳаи маориф дастгирӣ намояд. Ин рушди захираҳои инсонӣ бо тавачҷӯх ба тақсими баробари муаллимони таҳассусдор ва кормандони дигар дар соҳаи маорифро зимни кор рӯи таъсиси низоми мониторинги барои маорифи самаранок ва ҷавобгӯ дар Тоҷикистон дар бар мегирад. Бар илова, ТКСММ ҷиҳати пешниҳоди имконият барои омодагии бехтар ба мактаби кӯдакони синни томактабӣ тавассути таҳияи барномаи таълимии овони кӯдаки кор хоҳад кард. ТКСММ ҳамчунин дар самти: таҳсили фарогир ва таъмини ҳуқуқ ба таҳсил барои кӯдакони имконияташон маҳдуд ва дигар кӯдакони осебпазир; таҳкими сифати таълим тавассути Омӯзиши бехтар ва муносиб қабл аз хизмат ва давоми хизмат ва бозомӯзӣ; роҳандозии пуштибонии сиёсӣ ва ҷамоавӣ ба хотири таҳсили фарогир ва ҳузури баробари духтарон дар ҳамаи зинаҳои таҳсил; муайян намудани кӯдаконе, ки эҳтимоли аз мактаб канор монданашон ҳаст ва таъсиси механизми доварӣ ва барномаҳои алтернативии инноватсионӣ барои кӯдакони берун аз мактаб кор хоҳад кард. ТКСММ ба Ҳукумат дар ҳалли мушкилоти инфрасохтори соҳаи маориф, махсусан нисбат ба ҳамоҳангии кӯшишҳои вобаста ба иҷрои Барномаи давлатии маблағгузорӣ ба инфрасохтори мактаб ва бехтар намудани амнияти муқовимат ба зилзилаи биноҳо ва хонандагон кумак хоҳад намуд.

3.5 Шохисҳои соҳаи тандурустӣ дар Тоҷикистон хушхолкунанда нестанд, ҳарчанд баъзе шохисҳои калидӣ бехтар шудаанд. Тоҷикистон кишвари дорои аз ҳама бештари фавти модар ва навзод дар минтақа мебошад. Дар ин самт аз омори давлатӣ то аркоми тадқиқот ихтилоф вучуд дорад. Тибқи маълумоти Вазорати тандурустӣ сатҳи фавти модар дар соли 2013 33 нафар ба ҳар 100,000 таваллуд мебошад; дар ҳоле, ки MISC соли 2005 ба ҳар 100,000 97 ҳолати фавтро ҳисоб карда ва СУТ соли 2010 ин 65 фавт ба ҳар 100,000-ро арзёбӣ кардааст (ГБИБФМ, 2010, таҳмини коршиносон). Эътмодноки ва мувофиқати омори расмӣ демографӣ ва тандурустӣ барои Ҳукумат ва донорҳо ташвишвар аст. Тибқи омори расмӣ, фавти модарон бештар аз ҳисоби эклампсия (29%)%, хунравии дубораи баъди таваллуд (27.3%), бемории экстрагениталӣ (21.8%), ва гайраҳо (21.9%, январи 2014) мебошад. Сабаби коҳиши минбаъдаи фавти модаронро бо вучуди сатҳи хануз ҳам баланди камбизоатӣ, ғизои номувофиқ (норасоии йод ва камхунӣ васеъ паҳн шудааст) ва ҳолати вазнини саломатии модарон муайян кардан мураккаб аст.

3.6 Бо нишондоди баландтарини фавти навзодон, тифлон, кӯдакон ва модарон дар минтақа, солимии модару кӯдак дар Тоҷикистон ҳамоно афзалияти милли мебошад. Бо вучуди ин, якчанд масъалаҳои хастанд, ки ҳалли худро мехоҳанд, ба монанди норасоӣ ва дастрасӣ ба нигоҳубини босифати давраи баъди таваллуд; момодоягии фаврӣ ва барои нигоҳубини навзодон ва хадамоти нигоҳубини кӯдак; огоҳии андаки аҳолии деҳот ва ҳисси андаки ғамхори нисбати саломатӣ аз ҷониби аҳоли; омори расмӣ номуътамади демографӣ ва тандурустӣ барои назорати пешрафт ва гайраҳо. Дар ин самт, намунаи натиҷаҳои мубрами барномаи ҳамкории ТКСММ инхоянд: бехтар намудани сифати нигоҳубин барои солимии репродуктивӣ, саломатии модарон, навзодон, кӯдакон ва калонсолон ҷиҳати таъмини нигоҳубини мудаввом, аз ҷумла бехтар намудани хизматрасонии машваратӣ оид ба банақшагирии оила ва мавҷуд будани васоили солимии репродуктивӣ; таквияти роҳнамо, қоидаҳо ва стандартҳои хадамоти модару

кӯдак; таквияти банақшагирии баробарӣ; бучасозӣ ва мудирияти давлатии молиявӣ барои солимии аввалиндарачаи модару кӯдак ва фаъолияти ғизо; таквияти хадамоти эмкунӣ ва мудирияти бемориҳои маъмули кӯдакони тавассути таъсиси хадамоти нави кумак барои ташҳиси бармаҳали кӯдакони инкишофшон таъхиркарда ва маъдул, бо таваҷҷӯҳ ба кӯдакон аз гурӯҳҳои осебпазир, ҳамзамон таквияти нигохубини хонаводагӣ, аз қабилӣ рафтори гамхорона нисбат ба саломатӣ, нигохубини кӯдак ва таҷрибаи синамаконӣ.

3.7 Фаъолияти низоми тандурустӣ дар таъмини табобат ва чудо намудани маблаг барои соҳа мушкилоти зиёде дорад. Хиссаи харочоти соҳаи тандурустӣ аз хисоби маблагҳои давлатӣ хеле кам аст, чун харочоти давлатии соҳаи тандурустӣ 2.2% ММД буда қариб 6%-и харочоти умумии ҳукумат барои соҳа мебошад. Эътимод ба маблагҳои беруна устуворӣ ва муковимати низоми тандурустиро зери хавф мегузорад. Аз ин рӯ, ТКСММ Ҳукуматро дар амалинамоии сиёсати маблағгузори соҳаи тандурустӣ барои тамоми кишвар ва ҳамчунин ҷиҳати таъмини маблағгузори устувор барои барномаи нотамоми ҲРҲ дастгирӣ менамояд. Ҳамзамон, ба таквияти низоми иттилоотӣ ва таъмини маълумоти босифат барои қабули қарорҳо дар асоси далел кумак расонида мешавад. Низоми тандурустии аз нигоҳи маъмури фалаҷ аз ҳамкориҳои номуассири байнисоҳавӣ ранҷ мебарад, ки номуассирии хизматрасони ва нобаробарии дастрасӣ ба хадамоти тиббиро ба бор меоварад. Барои саҳм гузоштан ба ин натиҷаи барномаи ЮНДАФ, ТКСММ ба механизми идоракунии низоми тандурустӣ ва пӯшиши комили табобатӣ бо таваҷҷӯҳ ба баробарӣ; усули бисёрҷанбаи муносибат ба соҳаи тандурустӣ; таквияти сифати табобат; ва ҳалли масоили ҳуқуқи башар ва таркиботи иҷтимоии тандурустӣ (таҳсил, кор, ҳифзи иҷтимоӣ ва ғ.) дар радифи Чорҷӯбаи сиёсати аврупоии тандурустӣ 2020 кумак менамояд. ТКСММ ба таҳкими потенциал барои ироаи беҳтари хадамоти ҳамаи ниҳодҳои низоми тандурустӣ, аз ҷумла рушди минбаъдаи зарфиятҳои фанӣ ва мудирии Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон мусоидат менамояд.

3.8 Бемориҳои ғайрисироятӣ (БГС) дар мамлакат акнун ба сатҳи эпидеми расидаанд. 59%-и ғавти умумӣ аз хисоби ҳамин касалиҳост. Дар бобати бемориҳои сироятӣ бошад, Тоҷикистон аз шумули кишварҳои мебошад, ки ҳолати гирифтӣ ба ВНМБ ҳануз ҳам майли болоравӣ дорад¹⁹. Ҳамзамон, эпидемияи ВНМБ дар мамлакат дар сатҳи таҷаммӯъи боқӣ мемонад, бақайдгирии ҳолати ВНМБ 10.9 нафар ба ҳар 100,000-ро ташкил меод дар соли 2013²⁰. Нафарони мубғалои ин бемориро дар Тоҷикистон асосан инҳо ташкил медиҳанд: шахсоне, ки маводи муҳаддир истеъмол менамоянд, нафарони ба танфуруши машғул, мардоне, ки бо мардҳо робитаи ҷинсӣ доранд ва маҳбусон. Мардҳои муҳоҷири меҳнатӣ, кӯдакон ва занҳои синнусоли қобили насл аз ҷониби барномаи миллии АНМБ ба гурӯҳи осебпазир ворид шудаанд. Ҳамчунин, дар сирояти амудии ВНМБ болорави ва ҳолатҳои нави педиатрии ВНМБ мушоҳида шудааст. Тахминан, 100 ҳолати бемории сил (сатҳи ғавт 6.9) аз ҳар 100,000 нафар мушоҳида шудааст. Дар панҷ соли охир, кишвар шохиди болоравии ҳолати гирифтӣ ба вируси муштараки ВНМБ ва сил шудааст (аз 49 ҳолати соли 2009 то 171 ҳолат дар 2013). Дар бахши бемориҳои сироятӣ ва ғайрисироятӣ ТКСММ дар самтҳои стратегии зерин фаъолият хоҳад кард: (1) таквияти сифати хадамот барои пешгирӣ ва мудирияти БГС, бемориҳои дилу рағҳои хунгард ва саратон; (2) беҳтар намудани дастрасӣ ба ташҳиси самараноки сил, табобат ва доруворӣ, аз ҷумла кумак ба бемор ҷиҳати таквияти табобат;

¹⁹ Ҳисоботи ҷаҳонии ЮНЭЙДС, 2013.

²⁰ Тоҷикистон, ҳисоботи ИММУСММ, 2014

(3) кумаки мудаввом ба пешгирӣ, табобат ва нигохубини ҳолатҳои ВНМБ/АНМБ ва тамаркуз ба аҳолии хатари сироятшавиаш бештар, аз ҷумла тақвияти потенциал дар самти маҳви ҳолати гузариши амудӣ, ташхиси бармаҳали ҳолати ВНМБ дар атфол ва педиатрияи ВНМБ; (4) тақвияти марказҳои ироаи ҳадамоти аввалияи тиббӣ (Марказҳои саломатӣ, Марказҳои саломатӣ дар деҳот) барои таъмини ҳадамоти фарогири ВНМБ ва сил, ҳамчунин табобати сирояти муштараки ВНМБ ва сил ва хамроҳ намудани машварат оид ба ВНМБ дар дармонгоҳҳои табобати сил; (5) кумак ба пешгирии сирояти нозокомиалӣ чун ҷузъи бештар намудани сифати табобат дар мачмуъ.

3.9 Дониши омма оид ба ҳуқуқ ба табобат ва дастрасӣ ба маълумоти умумии тиббӣ дар сатҳи паст қарор дорад. Аз ин ру, ТКСММ кумаки худро дар ду бахш барои ташвиқи нисбатан шифохӣ барои мувофиқат аз усули ҳуқуқи башар чиҳати ҳимояти ҳуқуқҳои ашхоси дар хошиямонда – ба мисли онҳое, ки аз ВНМБ сироят ёфтаанд, аккалиятҳои ҷинсӣ ва ҷавонон, ҳамзамон тавассути тарғиби огоҳӣ аз баъзе мавзӯҳои муҳим, ки бояд вазъи саломтпиро бештар намояд, монанди парастории волидон ва ҷалби падарон ба парастори/нигохубини кӯдак; аҳамияти эмкунӣ; амалияи робитаи ҷинсии беҳавф; банақшагирии оила; пешгирӣ аз истеъмоли маводи муҳаддир; ғизои солим; ғизои кӯдак; интиқоби тарзи ҳаёти солим; пешгирии сироятшавӣ аз ВНМБ ва истифодаи оқилонаи доруҳо мерасонад.

3.10 Низомии ҳифзи иҷтимоии Тоҷикистон васеъ ва дар асоси принципҳои умумибашарӣ мебошад, аммо дар амал, дар пушиши он камбудӣҳо мавҷуд аст. Он асосан аз суғуртаи иҷтимоӣ (низомии нафақа) ва барномаи кумаки иҷтимоӣ иборат аст, ки ҳамаи ин барои коҳиши факр василаи муассир набуданаҷро собит кард, аз як тараф бинобар хурд будани ҳаҷми ҳам нафақа ва ҳам имтиёзоти кумаки иҷтимоӣ (махсусан имтиёзоти кумаки иҷтимоӣ) ва инчунин бинобар ин ки он ба ҳамаи қишри камбизоати аҳолии намерасад. Низомии ҷорӣ инчунин дар интиқолдиҳӣ мушкил дорад. Салоҳиятҳои ниҳодии соҳа чанд ҳиссаи ба сохторҳои мутаадидаи ҳукумати тақсим шудаанд ва ягон механизми самараноки назорати молияви, аудит ва мониторинг вучуд надорад. Ислоҳоти низомии ҳифзи иҷтимоӣ бо ташаббуси васеъи ислоҳоти нафақа, санҷиши пилотии ҷадвали Кумаки иҷтимоии мақсаднок ва роҳандозии механизми «равзаи ягона» (ба хотири содда намудани бакайдгири) давом дорад, ки он дар ду ноҳия санҷиши пилоти мешавад. Пешрафти калиди дар бештар шудани ироаи хизматрасони ворид намудани ниҳодҳои гайридавлати тавассути таъсиси марказҳои нигохубини рузона барои кӯдакони маълул мебошад. Ҳукумат барои ҳалли ниёзмандҳои зарфиятии кормандон дар ҷорчӯбаи низомии ҳифзи иҷтимоӣ маркази Омӯзиши таъсис дод.

3.11 Ислоҳоти таъсиси низомии фарогири ҳифзи иҷтимоӣ муносибати эҳтиёткоронаро бар асоси ҷорчӯбаи сиёсии муфассалро тақозо менамояд. Зарурати таҳияи Стратегияи миллии ҳифзи иҷтимоӣ фароғир ва далелмехвар ҷой дорад. Дар навбати аввал бояд Муколамаи миллии ба арзёбии меъёрҳои ҳадди ақали иҷтимоӣ асосёфта (МММХАИА) гузаронида шавад, ки он афзалиятҳои ислоҳоти ҳифзи иҷтимоиро муайян менамояд ва ба вазъияти ҳифзи иҷтимоӣ дар Тоҷикистон назари муфассалро пешниҳод менамояд. МММХАИА бадаҳои Стратегияи ҳифзи иҷтимоӣ хоҳад буд. Стратегия асосро барои низомии фароғир ва муфассали имтиёзот ва ҳадамоти ҳатмӣ бо дарназардошти тавозуни гендериро фароҳам хоҳад оавард. Он механизми шаффоф ва мушорикатро барои амалиномаи тавассути низомии фароғир, муассир ва камхарҷ, ки салоҳият ва нақши шариконро дар тамоми сатҳи Ҳукумат нишон медиҳад, дар бар хоҳад гирифт. Стратегия кумак ба таъсис ва таҳкими чамъоварии муназзами рақамхоро барои иттилорасонӣ ба

мониторинг ва баҳодиҳии низоми ҳифзи иҷтимоӣ дар бар хоҳад гирифт. ТКСММ ба Ҳукумати Тоҷикистон ва шарикони дигар дар тамоми раванди таҳия ва иҷрои Стратегияи ҳифзи иҷтимоӣ кумаки фаннӣ ва мусоидат менамояд.

3.12 Дар чорчубаи ин натиҷа намунаи натиҷаҳои асосии мунтазира аз барномаи ҳамкории ТКСММ инҳо хоҳанд буд: кумаки фаннӣ ба хотири мониторинг ва баҳодиҳии самаранокӣ, судмандӣ ва мувофиқати чораҳои ҳифзи иҷтимоӣ; сохтани базаи далелии қавитар оид ба хатарҳо ва осебпазирӣ; ҷимоят аз боло бурдани ҳиссаи ММД барои ҳифзи иҷтимоӣ; ворид намудани василаи нав барои бучасозии натиҷамехвар ва мудирияти иттиллоти ҳолати; таҳияи ислоҳоти хизматрасони ва имтиёзоти ҳифзи иҷтимоӣ бо тавозуни гендери ба хотири таъсиррасони ба камбизоатии хонавода ва осебпазирӣ; рушди зарфияти кормандони иҷтимоӣ хосса ба хотири арзёбӣ ва ба тарзи муносиб посух гуфтан ба ниёзҳои хонаводаҳои камбизоат ва осебпазир; кумаки мақсаднок ба бастаи шабакаҳои ҳифзи иҷтимоӣ ва амнияти, аз кабили ғизо ба мактаб, кумак ба беморони сил ва хонаводаҳои онҳо ва таҳияи чораҳои ҳифзи иҷтимоии озод барои кумак дар сурати офатҳои ногаҳонӣ, ба мисли оқибатҳои офтхои табиӣ.

3.13 Бар замми ин, ТКСММ барои расидан ба натиҷаҳои зерин талош менамояд: кумак ба хизматрасониҳо дар сатҳи маҳал, махсусан барои шахсони имконияташон маҳдуд ва хонаводаҳои онҳо; тақвияти огоҳони ва дастраси ба маълумот оид ба имтиёзоти ҳифзи иҷтимоӣ, махсусан барои занон; кумак ба нафарони ҳуҷҷатҳояшон нокомил (масалан, шахсони имконияташон маҳдуд, занҳои дуввуму сеюм, кӯдакони бе шаҳодатномаи таваллуд) ва ҳалли мушкилоти гурезагон ва шахсони бетабаа. Аз оне ки низоми ҳифзи иҷтимоӣ дар идораи хатари офатҳои табиӣ ва таъсири бухрон муҳим аст, чунин масъалаҳо ба фаъолиятҳои натиҷаи мазкур ворид карда мешаванд. ТКСММ ба Ҳукумат дар иҷрои тавсияҳои марбути сохторҳои ҳуқуқи башари СММ, махсусан тавсияҳои (2012) Гузоришгари вижа оид ба ҳуқуқи бархурдории ҳама аз стандартҳои баланди саломатии ҷисми ва равони ва тавсияҳои Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ (мартӣ 2015) ва тавсияҳои Баррасии универсалии даврай(UPR), ки соли 2016 дар назар аст кумак ва мусоидат менамояд.

3.14 Шарикӣ

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба бунёди фарҳанги эҳтиром ба ҳуқуқи башар бо шумули низомҳои тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоии баробар ва фарогир талошҳои пайгирона ва пойбандии қавӣ нишон медиҳад.

Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли дар табдил додани ислоҳоти низоми тандурустӣ ба амлия аз номи Ҳукумат нақши роҳбарикунандаро мебозад. Вай раиси Бахши тандурустии Шурои Ҷамоҳангсозиро ба ўҳда дорад, ки ниҳоди асосии қабулкунандаи қарор ва идораи иҷрои Стратегияи миллии тандурусти барои солҳои 2010-2020 мебошад. Барои бадастоварии ҳадафи Пушиши ҷаҳонии тандурустӣ ҳамкории қавии байниидоравии ВТХИА бо Вазорати молия ва Вазорати рушди иқтисод ва савдо иҷрои ислоҳоти маблағгузори низоми тандурустӣ, аз ҷумла таъмини хизматрасонии давлат кафолатдодаро чун ҷузъи Бастаи асосии имтиёзи роҳандозӣ менамояд. Сохторҳои байниидоравии идоракунии тандурусти барои ҳалли мушкилоти умдаи беморихои сирояти ва гайрисироятии тандурустии кишвар талош менамоянд. Мушаххасан, Ҳукумат дар иҷрои Стратегияи миллии БГС, Сохтори ҷамоҳангии кишвар барои мубориза алайҳи ВНМБ/АНМ, сил ва малерия, Шурои машваратии солимии репродуктиви / солимии модару кӯдак ва гайраҳо нақши роҳбариро мебозад. Шарикони

асосии дигари соҳа инхоянд: Парламенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати маориф ва илм, дигар агентҳои давлати ва сохторҳои ҳукумати, ба монанди Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, Агентии сугуртаи иҷтимоӣ ва нафақа, Кумитаи зан ва оила, Агентии оморӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ, Кумитаи оид ба корҳои дин, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи Телевизион ва радио, Вазорати фарҳанг, институтҳои тандурустӣ, ассосиатсияҳои касбӣ, мақомоти тадурустии вҷлояту ноҳия ва мақомоти худидораи маҳалли

Механизмҳои дорои масъулиятҳои шабех инхоянд: Баррасии муштаракӣ солона (БМС) оид ба иҷроиши Стратегияи милли тандурустӣ барои солҳои 2010-2020 дар қиблаи ҷадвали мониторинг ва баҳодиҳии СМТ, ки аз ҷониби ВТХИА ва шарикони рушд омода шудааст. Натиҷаҳои БМС дар Саммитҳои солонии тандурустӣ ба тарзи муфассал муҳокима ва ҳулосабарори мешаванд ва дар мурочиатномаи БМС ва нақшаи амали солонии СМТ ворид мешаванд. Бозбинии муштаракӣ стратегияҳои муштаракӣ дигар, сиёсатҳо ва нақшаҳо, иштирок дар форумҳои миллии ҷамоҳангсозӣ низ ба унвони ҷорҷубаи милли барои пайгирии сифат ва натиҷаҳои ҳамкории рушд дар рафиди афзалиятҳои миллии рушд хизмат менамоянд.

Шарикони милли ва ниҳодҳои кумаки рушд ҳамчунин қисми Низомии миллии иттилотии кумак (НМИК) мебошанд, ки дар сатҳи милли аз ҷониби Кумитаи сармоягузори ва моликияти давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷамоҳанг мешавад. НМИК маҳзани муфассал ва барои омма дастрас буда маълумоти миқдори ва сифати дар бораи ҳамкории рушд дорад.

Агентҳои СММ, ки дар амалинамоии натиҷаи 3-юми ЮНДАФ ширкат менамоянд: ЮНИСЕФ, БУО, БНСММ, СУТ, СБМ, ЮНЭЙДС, КОСММГ, ЮНЕСКО.

Натиҷаи 4

Вазъи ғизои мардуми Тоҷикистон тавассути дастрасии беҳтар ба озӯқаи кофӣ, муносиб ва беҳатар; таҷрибаҳои пешқадами ғизодиҳии кӯдакон; хизматрасониҳои беҳтари обтаъминкунӣ ва санитария ва дастрасӣ ба хизматҳои босифати тиббӣ беҳтар мегардад.

4.1 Талашҳои охирини Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон (ҲҶТ) ва шарикони рушд ҷиҳати беҳтар намудани натиҷаҳои амнияти озӯқаворӣ ва ғизо дар Тоҷикистон аз Барномаи ислоҳоти кишоварзии сесола; Стратегияи милли оид ба ғизо ва фаъолияти ҷисмонӣ (2014 - 2020); ӯҳдадории ҲҶТ оид ба Ҳаракати дастгирии беҳдошти ғизо (SUN); ва таъсиси Шӯрои амнияти озӯқаворӣ ва ғизо иборат мебошанд. Ин талашҳо барои марҳилаҳои навбатии ҳамкорӣ байни ҲҶТ ва шарикон бо мақсади идомаи ҳалли мушкилоти вобаста ба амнияти озӯқаворӣ ва ғизо заминаи устувор ба миён меоранд. Сабабҳои асосии ноамнии озӯқаворӣ ва норасоии ғизо дар Тоҷикистон, ҳамчунин стратегияҳои ҷиҳати ҳалли мушкилоте, ки онҳо ба миён меоваранд, бояд аз ҷанбаҳои гуногун ва алоқаманди мафҳуми асосии амнияти озӯқаворӣ санҷида шаванд, ки аз инҳо иборатанд: мавҷудияти озӯқа (миқдор, сифат); дастрасӣ ба маводи озӯқа (ҷисмонӣ ва иқтисодӣ); истифодаи озӯқа (беҳтарии озӯқа, дониш дар бораи ғизо; таҷрибаҳои ғамхорӣ барои модарон ва кӯдакон; ва дастрасӣ ба санитария, беҳдошт ва ниғаҳдории тандурустӣ); ва устуворӣ (мавҷудияти ҳар кадоме аз ин унсурҳо дар ҳамаи ҷор фасли

сол). Таваҷҷӯҳи Ҳукумат оид ба кафолати амнияти озуқаворӣ ва ғизо боз бо натиҷаҳои машваратҳои миллии баъд аз соли 2015 мувофиқ мебошад, зеро ҷонибҳои манфиатдор амнияти озуқавориро аз ҷумлаи масъалаҳои барои Тоҷикистон афзалиятнок муайян кардаанд. Амнияти озуқаворӣ ва ғизо аз ҳадафҳои ин барномаи ЮНДАФ буда, инчунин иҷроиши ҳадафҳои ҲРУ оид ба хотима додани гуруснагӣ ва баланд бардоштани ғизогирӣ дастгирӣ хоҳад кард.

4.2 Истеҳсоли маводи озуқа дар Тоҷикистон бо сатҳи пасти мавҷудияти заминҳои қорам; инфрасохтор ва технологияи фарсудаи кишоварзӣ, андозбандии баланд ва сохтори истифодаи замин маҳдуд аст. Офатҳои табиӣ такроршаванда низ имконияти истеҳсоли маҳсулоти озуқавориро барои баъзе деҳқонон маҳдуд карда, дастрасии физикиро ба бозор қатъ мекунад. Воридот низ барои таъмини маҷмӯи пурраи молҳое, ки барои ғизои солим лозим аст, зарур мебошад. Аммо, стратегияҳое, ки барои баланд бардоштани истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ ватанӣ равона шудаанд, метавонад ба ноустувории нархи озуқаворӣ таъсир расонанд. Дар айни замон, мавҷудияти маҳсулоти озуқаворӣ дар Тоҷикистон ба воридоти озуқаворӣ вобастагии зиёд дорад, зеро истеҳсоли гандум камтар аз 50 ғоизи талаботи дохилро қонеъ карда метавонад. Азбаски кишвар ба воридот вобастагӣ дорад, шароити иқлимӣ, сиёсӣ ва иқтисодии кишвари содиркунанда ба таъминоти маводи озуқа ва нархи он дар Тоҷикистон таъсиргузор аст.

4.3 Дастрасии хонаводаҳо ба миқдори кофии ғизо, гуногунӣ ва сифати хуби он барои кафолати саломатии хуб аз имконияти хонаводаҳо ба хариди маводи озуқаи серғизо ва дастрасии физикии хонаводаҳо ба бозоре, ки онҳо тавонанд аз он ҷо хӯрокаи харидорӣ кунанд, вобаста аст. Ин дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аён аст, зеро як қисми аҳоли дар ҳолати камбизоатӣ зиндагӣ мекунад ва сатҳи камбизоатӣ дар Тоҷикистон ҳанӯз баланд аст (36% дар соли 2013²¹) ва аз 10 то 20%-и аҳоли барои харидани маводҳои асосии озуқаворӣ²² маблағи кофӣ надорад. Ғайр аз ин, зимистони шадид, офатҳои табиӣ, релефи кӯҳӣ ва инфрасохтори бесифати нақлиётӣ ба амнияти озуқаворӣ ва имкониятҳои зиндагии аксари ҷомеаҳои дурдаст таъсир мерасонад.

4.4 Аксарияти аҳолии Тоҷикистон (зиёда аз 60%) барои пеш бурдани зиндагии хеш мустақим ё ғайримустақим ба соҳаи кишоварзӣ умед мебаранд. Бисёри хонаводаҳои деҳот то 80 ғоизи даромади худро барои хариди маводи озуқа²³ сарф карда, барои тандурустӣ, маориф ва ё дигар хароҷот маблағи кам боқӣ мемонад. Рушди соҳаи кишоварзӣ дар пасти кардани сатҳи камбизоатӣ ва бехтар намудани дастрасии иқтисодии аҳолии деҳот ба маводи озуқа нақши муҳим мебошад. Саҳми муҳочирони меҳнатӣ ва интиқолҳои пулии онҳо тақрибан 40-50%-и ММД-и Тоҷикистонро ташкил дода, дар натиҷа ҳаёти аксари хонаводаҳоро аз шароити бозори ҷаҳонӣ ва меҳнат, бахусус дар Русия ва Қазоқистон, ки бештари маблағҳои пулӣ маҳз аз ҳамин кишварҳо ба Тоҷикистон интиқол мешаванд, вобаста мекунад. Ҳифзи иҷтимоии аҳолии камбизоат дар шакли шабакаҳои бехатарие, ки дастрасиро ба маводи озуқаи асосӣ, нигоҳдорӣ тандурустӣ, маориф ва хизматрасонии иҷтимоӣ таъмин мекунад, бояд дар кафолат додани дастрасӣ ба маводи озуқа барои аҳоли нақши муҳимро бозад.

4.5 Дастрасии муносиб ба хӯрокаи на ҳамеша натиҷаҳои хуби ғизогирӣ таъмин менамояд. Мардум ҳамчунин бояд ба намудҳои дурусти озуқа дар вақти дурусти ҳаёти худ дастрасӣ дошта бошанд; дар бораи ҷи гуна интиқол кардани хӯрокаи серғизо

²¹ Бонки умумиҷаҳонӣ дар Тоҷикистон (2014): Рушди мўътадил, хатарҳои барангехта.

²² Дар асоси шохиси сатҳи камбизоатии гуногунҷанба

²³ Таснифи ҳамгироии БУО оид ба марҳилаи бехатарии озуқаворӣ, моҳи июни соли 2013

маълумот дошта бошанд; дар бораи таҷрибаҳои вобаста ба амнияти озуқаворӣ дониш дошта бошанд; ба муҳити зисти дорои оби тозаи ошомиданӣ дастрасӣ дошта бошанд, дар бораи таҷрибаҳои вобаста ба санитария ва беҳдошт огаҳ бошад, то худро аз беморӣ озод нигоҳ дошта, иқтисодии пурраи ғизоро истифода карда тавонанд.

4.6 Дастрасии иқтисодӣ ва ҷисмонӣ ба маводи озуқа дар Тоҷикистон ҳамчунин ба бесуботии баланд дучор мешавад ва сабаби он хатарҳои гуногун аст, аз ҷумла (1) Мавсими шадид, ки ба истеҳсоли маҳсулоти озуқа ва гуногунии ғизои дастрас таъсир мерасонад, инчунин, дар бисёр ҳолатҳо, дастрасии физикӣ надоштани ҷомеаҳои деҳот ба бозор; (2) Аз тағйирёбии нархи маводи озуқаи воридшуда вобастагӣ дорад; ва (3) Аз хавфҳои марбут ба муҳоҷирати меҳнатӣ ва интиқолҳои пулии онҳо, ки аз шароити иқтисодӣ ва сиёсии берунӣ, ҳамчунин қонунҳои меҳнат вобаста аст. Инчунин, зиндагӣ ва даромади хонаводаҳо бо сабаби аз даст додани ҷои кор, бемории як аъзои оила ва ё дигар мушкилот дар ҳама вақти сол ба садама дучор шуда метавонад. Ин чиз дар хонаводаҳои камбизоат хеле аён мушоҳида мешавад. Механизмҳои ҳифзи иҷтимоӣ метавонанд дар ҳифз кардан ва ба эътидол овардани амнияти озуқаворӣ хонаводаҳо, ҳамчунин дастрасӣ ёфтани онҳо ба хизматрасониҳои ҳаётан зарур ба монанди маориф ва тандурустӣ – махсусан, дар вақтҳои душвории истисноии молиявӣ нақши муҳим бозанд. ТКСММ барои амалӣ намудани сиёсати беҳтари амнияти озуқаворӣ ва ғизо, дастгирӣ кардани рушди ҳамаҷонибаи системаи мониторинги амнияти озуқаворӣ, ки барои таъмини мувофиқати сиёсату барномаҳо ва нишон додани воқунишҳои саривақтӣ ба ноустувориҳо дар вазъияти амнияти озуқаворӣ ва ғизо, аз ҷумла бӯҳронҳо муҳим аст, кумаки худро хоҳад расонид.

4.7 Интизор меравад, ки саҳмгузориҳои асосии ТКСММ ба натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ инҳоро дар бар мегиранд: (1) мусоидат дар ба роҳ мондани ҳамкории бисёрсоҳавӣ байни соҳаи тандурустии оммавӣ, тандурустии чорво, кишоварзӣ ва соҳаҳои ҳифзи муҳити зист; (2) дастгирии рушди иқтисодии истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ (хоҷагидорони хурд ва хонаводаҳои деҳот) бо мақсади беҳтар намудани таҷрибаи кишоварзӣ ва ҳосилнокӣ; (3) дастгирии дастрасии беҳтар ба хизматрасонӣ ва воситаҳои муҳими кишоварзӣ, аз қабилӣ тухмиҳои хушсифат; нуриҳо; захрхимикатҳо; техника; хизматрасониҳои байторӣ ва шабакаҳои обёрӣ; (4) дастгирии малакаҳои кишоварзӣ ва иқтисодии истеҳсолии зиёд ва гуногун, аз ҷумла дастрасии беҳтар ба бозор; дастгирии хизматрасониҳои машваратӣ ва маблағгузориҳои хоҷагиҳои хурд; (5) дастгирии системаи амнияти озуқаворӣ дорои сифати баланд ва мониторинги ғизогирӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон чиҳати таъмини мувофиқати сиёсат ва барномаҳо ва нишон додани воқунишҳои саривақтӣ ба бӯҳрон; (6) дастгирии ҳадафгузориҳои беҳтар ва самаранокии кумаки иҷтимоӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, аз ҷумла хизматрасонии тиббӣ ба гурӯҳҳои иҷтимоӣ, махсусан онҳое, ки ба ноамнии озуқаворӣ ва гуруснагӣ осебпазиранд; (7) муҳофизати ҳамаҷониба ва мақсаднок ба масоили вобаста ба ғизо, ки барои табобат ва пешгирии гипотрофияи шадид ва музмин равона шудааст; (8) дастгирии таҷрибаҳои беҳтари ғизодихии навзодон/ кӯдаки хурдсол ва ғизогирӣ модарон дар сатҳи оила; (9) барномаи ғизонокгардонии маҳсулоти озуқаворӣ барои пешгирии норасоии витамину минералҳо дар ғизо; (10) дастгирии равиши бисёрсоҳавӣ ба ғизо ҳамчун қисми васеъгардонии Ҳаракати дастгирии беҳдошти ғизо (SUN); (11) дастгирии системаи тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тақвият додани сиёсат, барномаҳо ва хизматрасонӣ (аз ҷумла, пешбурди соҳаи тандурустӣ ва беҳдошт) чиҳати расидан ба натиҷаҳои беҳтари ғизогирӣ.

4.8 Шарикӣ:

Барои таъмин намудани воқуниши ҳамаҷониба ва бисёрсоҳавӣ ба амнияти озуқаворӣ ва сиёсат ва барномасозӣ дар соҳаи озуқа, ҳамоҳангсозии фаъолиятҳо дар соҳаҳои кишоварзӣ, тандурустӣ, ҳифзи иҷтимоӣ ва рушди иқтисодӣ зарур аст. Инро метавон бо механизми ҳамоҳангсозии байнисоҳавӣ бо мақсади таъмини пурраи ҳамкориҳои мутақобила ва талошҳои муштарак дар сатҳи ҳукумат дастгирӣ намуд. Дар доираи барномаи ЮНДАФ чунин ҳамоҳангсозии шарикони иловагӣ дар шароити ҳамкориҳои байни муассисаҳои СММ ва вазоратҳои дахлдор идома дода мешавад. Дар ин самт шарикони асосӣ ҷиҳати амалӣ намудани Натиҷаи 4 инҳоянд: Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ; Вазорати кишоварзӣ; Вазорати энергетика ва захираҳои об ва Вазорати рушди иқтисод ва савдо. Вазоратҳои дахлдор, ки шарикони асосиро зерин натиҷа таъмин хоҳанд кард, Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати молия ва дигарон мебошанд.

Оҷонсиҳои СММ, ки Натиҷаи 4-и ЮНДАФ-ро амалӣ мекунанд:
ФАО , БУО, ЮНИСЕФ , СУТ, ҚИСММА (UNESCE)

Натиҷаи 5

Занон, ҷавонон, кӯдакон, одамони маъҷуб ва дигар гурӯҳҳои осебпазир аз ҳамагуна зӯрварӣҳо ва таъбизу фарқгузориҳо ҳифз гардида, фикру ақидаҳои онҳо ба инобат гирифта шуда, ҳамчун аъзои баробарҳуқуқи ҷомеа мавриди эҳтиром қарор мегиранд.

5.1 Ҷиҳати баланд бардоштани барномаи ҳуқуқи инсон дар кишвар Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон болои сиёсат ва қонунҳо мунтазам кор мекунанд. Дар моҳи июли соли 2014, кишвар ба Протоколи иловагӣ ба Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон (КБТНЗ) ҳамроҳ шуд, ки соли 1993 қабул гашта буд. Қонун дар бораи пешгирии зӯрварӣ дар оила ва Барномаи давлатии ба он алоқаманд наватарин марҳилаҳоеанд, ки доираи қонунгузориҳои ҳамаҷонибаро ҷиҳати пешбарии баробарии гендерӣ ва мубориза бо таъбиз нисбати духтарон ва занон ба тасвиб расонидааст. Шахсони имконияташон маҳдуд (ШИМ) аз ҷумлаи осебпазиртарин ва дарканормондатарин табақаи иҷтимоӣ мебошанд. Бо мақсади ҳалли ин мушкилӣ, Ҳукумат бо дастгирии ТКСММ, ба баъзе пешрафтҳо дар самти фарогирии бештари онҳо дар ҷомеа ноил гашт. Ҳарчанд ин дар Нақшаи миллий оид ба татбиқи Баррасии универсалии даврай (БУД)-и 2012 таъкид шудааст, Тоҷикистон ҳанӯз Конвенсия ҳуқуқи маъҷубон (КХМ)-ро қабул накардааст, вале қадамҳои умедбахш ҷиҳати ҳамроҳшавии эҳтимолӣ / ба тасвиб расонидани он дар ояндаи наздик, гузошта шудаанд. ТКСММ кӯшишҳои Ҳукуматро ҷиҳати ба тасвиб расонидани Конвенсияи СММ оид ба ҳуқуқи маъҷубон дастгирӣ намуда, ба татбиқи фарогири тавсияҳои дахлдори механизмҳои СММ оид ба ҳуқуқи инсон мусоидат хоҳад кард, аз ҷумла, тавсияҳои Маърузачии махсуси СММ оид ба зӯрварӣ нисбати занон; Сабабҳо ва оқибатҳои он; Мушоҳидаҳои ҷамъбастии Кумита оид ба ҳуқуқи кӯдак; Кумита оид ба барҳам додани таъбизи нажодӣ; КБТНЗ ва Кумитаи СММ оид ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ, инчунин тавсияҳои ояндаи ШУД дар соли 2016. Натиҷагирӣ махсусан аз машваратҳои миллии баъди соли 2015 амалӣ гардид, ки мувофиқи он иштирокчиён эътироф

намуданд, ки мушкилот ва имкониятҳои рушд аз тарафи мардуми гуногун ба таври гуногун паси сар карда мешаванд ва баъзе гурӯҳҳои аҳоли назар ба дигарон бештар маҳрумиро ҳис мекунанд, махсусан дар намунаи нобаробарии гендерӣ; вазъи иқтисодӣ; синну сол; тобеият ба минтақа ё кишвар ва ё наҷод. Натиҷаи ин амал, кӯшиши ҷаҳониرو дар сатҳи миллий барои ноил шудан ба мақсади 10-уми ҲРҶ дастгирӣ намуд, ки фарогирии иҷтимоиро таъкид мебахшад ва ба он мусоидат мекунад, сарфи назар аз синну сол, чинс, маъҷубӣ, мазҳаб, миллат, наҷод, дин ва вазъи иқтисодӣ ё дигар.

5.2 Дар ҳоле, ки баробарии расмӣ ва мубориза бар зидди таъбиз аз ҷониби қонун қафолат дода шудааст, татбиқи воқеии он ба як қатор монеаҳо, ба монанди норасоии иқтидор; ӯҳдадорӣҳои нобаробари ҷонибҳои давлатӣ ва хусусӣ; маблағгузориҳои хеле пасти барнома ва нақшаҳои чорабиниҳои барои ҳалли мушкилоти вобаста ба таъбиз; сохтори адарсолорӣ (патриархалӣ) ва анъанавии ҷомеа, рушди сиёсӣ ва вазъи умумии иҷтимоӣ-иқтисодӣ рӯ ба рӯ шуда, минбаъд муборизаро бар зидди таъбиз заиф мегардонад. Зӯроварӣ дар оила, зӯроварии чинсӣ ва сӯистиқодаи занон ва духтарон аз ҷониби ҷомеа пазируфта мешавад ва аён аст. Дар айни замон, хариду фурӯши одамон, ҳам дар дохил ва ҳам берун аз Тоҷикистон низ афзоиш меёбад. Зӯроварии ба гендер асосёфта ба проблемаҳои тандурустӣ алоқаманд аст, зеро он ба саломатии ҳозира ва ояндаи инсон оқибати раднопазир ва таъсири ҷиддӣ (масалан, ВНМБ ва масъалаҳои вобаста ба он) дорад. Дар ин замина, огоҳии пасти занон оид ба ҳуқуқҳои худ ва бақайдгирӣ дар ҷойи зист, инчунин афзоиш ёфтани шумораи никоҳҳои бармаҳал, бисёрзанӣ ва ба қайди расмӣ нагирифтани никоҳ осебпазирии онҳоро боз ҳам зиёдтар мегардонад.

5.3 ШИМ дар соҳаҳои хусусӣ ва ҷамъиятӣ ба доғдоркунӣ (стигма) ва таъбиз дучор мешаванд, қариб дар тамоми бахшҳои ҷомеа ва иқтисодиёт ва ё муносибати ҷомеа ба маъҷубӣ ҳанӯз ҳам манфӣ мебошад. Маъҷубии кӯдакон аксаран дер ва ё нодуруст ташхис мешавад, ки аз имкониятҳои ҳамгироии иҷтимоӣ ва муолиҷаи саломатӣ маҳрум мегарданд. Қонунгузорӣ, сиёсат ва стандартҳо одатан муҳити барои шахсони маъҷуб мусоидро мавриди баррасӣ қарор намедиханд. Стандартҳои дар соҳаи дастрасии ҷисмонӣ амалкунанда ва ба тозагӣ таҳияшуда аксаран дар амал татбиқ намешаванд. Мавҷуд набудани сиёсат ва стратегияи барқарорсозии ҷамъонибаи маъҷубӣ мавҷуд нест, КҲМ низ ҳоло ба тасвиб нарасидааст. Набудани хизматрасониҳои сатҳи ҷомеа ва дастгирии оила ба муассисаҳои нолозим оварда мерасонад, дар ҳоле ки мутахассисони касбҳои муҳим, ба монанди кормандони соҳаи тандурустии иҷтимоӣ ва равонӣ заиф мебошанд.

5.4 Тоҷикистон дорои аҳолии хеле ҷавон аст, аммо имкониятҳои иқтисодӣ, интиҳоби шароити зиндагонӣ ва иштироқи аҳли ҷомеа барои ҷавонони Тоҷикистон маҳдуд аст. Дараҷаи бекорӣ байни ҷавонон баланд боқӣ мемонад ва ин як омилҳои асосии иҷтимоии тандурустӣ мебошад, ки барои саломатии ҷисмонӣ ва равонӣ оқибатҳо дорад. Хизматрасониҳои давлатӣ ба ҷавонон, махсусан маълумоти оӣ ва хизматрасониҳои солимии шахсонӣ ва репродуктивӣ дар дараҷаи паст қарор доранд ва на ҳамеша дастрас мебошанд. Эҳсосоти ноумедӣ метавонад ҷавонро ба фаъолияте барад, ки ба ояндаи худ онҳо зарар расонад ва умуман вазъи субот ва рушдро дар кишвар бештар халалдор созад.

5.5 Гурезаҳо ва шахсони бешаҳравандӣ аҳолии дигари зерӣ хавф қарордошта мебошанд, ки дар баъзе ҳолатҳо, осебпазиранд ва хангоми таъмини ҳуқуқҳои худ дар доираи қонунгузориҳои миллий ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки аз тарафи Ҷумҳурии

Тоҷикистон эътироф шудаанд, аз ҷумла Конвенсия оид ба мақоми гурезагон аз соли 1951 ба мушкilot дучор мешаванд.

5.6 Барои мусоидат кардан ба натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ, намунаҳои натиҷаҳои асосие, ки аз барномаи ҳамкории ТКСММ интизор карда мешаванд, аз фаъолиятҳои мазкур иборатанд: рушди донишу малака ва воситаҳои нав байни мақомоти давлатӣ барои пешгирӣ ва воқуниш ба хушунат ва таъбиз - аз ҷумла тавсияҳои босамар ва хизматҳои машваратӣ - хусусан дар сатҳи миллӣ/маҳаллӣ. ТКСММ талошҳои ҷамоҳангшудаи шарикони асосӣ, аз ҷумла ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандиро дастгирӣ хоҳад кард, то сифат ва самаранокии фаъолиятҳои тарғиботӣ ва хизматрасониро барои пешгирӣ кардани хушунат ва таъбиз нисбат ба гурӯҳҳои осебпазир, бо диққати махсус ба зӯрварӣ ва таъбизи гендерӣ назорат намояд. Ҷиҳати бартараф кардани монеаҳои ТКСММ фаъолият бурда, ба мушкilotи маъьубон диққати махсус медиҳад, то ба ҳамаи онҳо дастрасиро ба хизматрасонӣ ва барномаҳои тиббӣ таъмин созад ва хизматрасониҳои марбут ба барқарорсозӣ, кумақрасонӣ ва дастгирӣ ва барқарорсозии сатҳи ҷомеаро таҳким ва тавсеа бахшад.

5.7 Фарогирии иҷтимоии гурӯҳҳои осебпазир тавассути ислоҳоти босуръати соҳаҳои тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоӣ дар якҷоягӣ бо татбиқи ўҳдадорӣҳои вобаста ба ҳуқуқи инсон таъмин карда мешавад. Ҳуқуқҳои иҷтимоӣ ва иқтисодии онҳоро тавассути як қатор барномаҳо дар соҳаҳои шуғл ва тадбирҳои мусоид, ки рушди иқтисодиро дар ҷомеаҳои маҳаллӣ ҳавасманд менамояд, ҳал мекунад. Баъзе аз соҳаҳои интизорӣ оиди дастгирӣ банақшагирӣ ва татбиқи тадбирҳои бо қор таъмин намудани гурӯҳҳои осебпазир; аз ҷумла тадбирҳо барои барқарорсозии касбии маъьубон; таҳияи барномаҳои рушди иқтисодии касбии гурӯҳҳои осебпазир мувофиқи талаботи бозор ва баланд бардоштани иқтисодии муассисаҳои давлатӣ барои дастгирии иштироки фаъоли гурӯҳҳои осебпазир дар бозори меҳнат мебошанд. ТКСММ ба ҳамаи ҷавонон дастгирии худро пешниҳод хоҳад кард, то онҳо ба раҳбароне табдил ёбанд, ки дар ҳама ҷабҳаҳои ҳаёти иқтисодиву сиёсӣ ва иҷтимоии кишвар дар даҳсолаҳои оянда фаъолият намоянд.

5.8 Масъалаи фароҳам овардани имконият барои ва зиёд намудани иштироки занон, ҷавонон, ақаллиятҳо ва одамони маъьуб дар ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ яке аз нуқтаҳои махсуси диққати ТКСММ хоҳад буд. Интизор меравад, ки барнома ҷиҳати қавӣ гардонидани иқтисодии ташкилотҳои ҷомеаи шаҳрвандии занон, ҷавонон ва шахсони маъьуб кӯшиш ба харҷ медиҳад ва бевосита бо гурӯҳҳои осебпазир дар баланд бардоштани огоҳӣ ва имкониятҳои онҳо барои иштироки фаъол ва ҷалби онҳо ба ҳаёти сиёсӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодӣ фаъолият мекунад. Ҳамзамон, ТКСММ бо доираҳои манфиатдори сиёсӣ барои баланд бардоштани дониши онҳо оиди ҳамгирӣ ва мусоидат ба масъалаҳои сиёсӣ ва иқтисодӣ ҳамкорӣ хоҳад кард. Ин ба муҳайё сохтани муҳити мусоид барои иштироки фаъол ва қонунгузории гурӯҳҳои осебпазир дар ҳаёти иҷтимоӣ оварда мерасонад. Ғайр аз ин, СММ нақша дорад, то татбиқи ташаббусҳои вобаста ба баланд бардоштани огоҳии аҳоли ҷиҳати ҳалли мушкilotи иҷтимоие, ки татбиқи ҳуқуқҳои занон, ҷавонон, ақаллиятҳо ва шахсони маъьубро заиф мегарданад, дастгирӣ намояд ва сиёсати 'тоқатнопазирӣ'-ро барои хушунат ва таъбизи гурӯҳҳои осебпазир ба миён оварад.

5.9 ТКСММ дар ҳамкорӣ бо шарикони миллӣ барои пешбурди ҳуқуқҳои ШИМ бо мақсади паст кардани стигма ва таъбиз, инчунин баланд бардоштани дастрасии ШИМ ба инфрасохтори ҷисмонӣ, иттилоот ва маориф, даромад ва имкониятҳои бокортаъминкунӣ фаъолият хоҳад кард. Яке аз соҳаҳои қобили дастгирӣ ин қавӣ гардонидани нақши ҷомеаи шаҳрвандӣ дар баланд бардоштани дониш ва огоҳии

гурӯҳҳои осебпазир дар бораи ҳуқуқҳои худ дар ҳамаи соҳаҳои ҳаёт (масалан, иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ, дастрасӣ ба хизматрасониҳо ва ғайра) бо таъмини барномаҳои кумаки ҳуқуқӣ ва дастгирии қурбониёни зӯрварӣ ва таъбиз мебошад. Муассисаҳои давлатӣ ва ташкилотҳои хизматрасон дар доираи ваколати худ барои ҳалли масоили вобаста ба хушунат ва таъбиз кӯшиш ба харҷ медиҳанд. Эътироф мешавад, ки маъҷубон барои идора кардани таъсири офатҳои табиӣ ва паст кардани хатар имконияти камтар доранд, фаъолият бо мақсади расидан ба ин натиҷа кӯшишҳо дар бар ҳоҳад гирифт, ки ҷалб шудани маъҷубонро дар банақшагирӣ ва чорабиниҳо оид ба идоракунии хатари офатҳо таъмин намояд ва талаботи махсуси маъҷубонро дар самти коҳиш додани хатар ҳал кунад.

5.10 Шарикӣ:

Бо мақсади амалисозии ҳадафҳои дар Натиҷаи 5 зикргардида, ТКСММ бо Кумитаи давлатии кор бо оила ва занони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун ташкилоти масъул барои иҷрои қонунҳо ва стратегияҳои вобаста ба баробарии гендерӣ ҳамкорӣ хоҳад кард; Идораи Омбудсмен; Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳӣ, ки барои масъалаҳои ҷавонон масъул аст; Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, ки бо ШИМ ҳамкориҳои зич дорад; Вазорати рушди иқтисод ва савдо; Вазорати маориф; Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон; Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояту ноҳияҳо ва худидоракунии маҳаллӣ; Созмонҳои ғайридавлатии байналмилалӣ ва созмонҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ; Ташкилотҳои маъҷубон ва шабакаи ғайрирасмии созмонҳои ҷамъиятии кор бо ШИМ; ТҒД-ҳо кор бо қонун ва ҳуқуқи инсон ва васоити ахбори омма чӣхати таъмини он, ки овози гурӯҳҳои осебпазир аҳоли шунида мешаванд ва ҷомеа ба онҳо ҳамчун аъзои баробарҳуқуқи ҷомеа эҳтиром мекунад.

Механизмҳои масъулияти тарафайн аз баррасии муштараки қонунҳои дахлдор, стратегияҳо ва татбиқи барнома бо муҳокимаи ҳулосаҳо дар Коллегияҳо, муҳокимаҳои ҷамъиятӣ, мизҳои мудаввар ва вохӯриҳои **GTG**; пуштибонии муштарак барои мусоидат ба ҳуқуқҳои баробар ва дастрасии баробар ба қабули қарорҳо ва хизматрасониҳои иҷтимоӣ барои ҳама, маърақаҳои таълимӣ ва иттилоотии муштарак барои аз байн бурдани стереотипҳои манфӣ ва мубориза бар муқобили зӯрварӣ иборат мебошанд. ТКСММ шарикони худро дар масъалаи иҷрои амалии ўҳдадорихои байналмилалӣ аз ҷониби давлат дар робита ба ҳифзи ҳуқуқи гурӯҳҳои осебпазир дастгирӣ хоҳад кард. Равиши умумии шарикӣ барои таъмини иштироки бевосита ва васеъ дар татбиқи ташаббусҳои вобаста ба волоияти қонун ва ҳуқуқи инсон аз ҷониби ТКСММ бо мақсади соҳибияти бештари натиҷаҳои рушди бадастоварда, ки барои натиҷаҳои рушди устувор замина мегузорад, мебошад.

Дар асоси дастовардҳои гузаштаи худ, ТКСММ аз равиши СММ 'ягонагии амал' истифода хоҳад кард ва минбаъд шарикии консорсиумиро бо ташкилотҳои ғайридавлатии байналмилалӣ ва дигар фаъолони бахши рушд дар асоси афзалиятҳои қиёсии шарикони ҷалбшуда ба роҳ хоҳад монд.

Оҷонсиҳои СММ, ки Натиҷаи 5-и барномаи ЮНДАФ-ро амалӣ мекунад: БНСММ, БРСММ, ЮНИСЕФ, СММ-Занҳо (UN Women), КОСММГ, ДСМММЧ, ИКОСММҲИ.

Мардуми Тоҷикистон ба офатҳои табиӣ ва техногенӣ тобоварии бештар доранд ва аз сиёсат ва чорҷӯбаҳои амалиётии такмилгардида барои ҳифзи муҳити зист ва идоракунии устувори захираҳои табиӣ манфиат мебаранд.

6.1 Тоҷикистон умуман ҳамчун кишвари аз ҷиҳати иқлимӣ кӯҳистон, хушк ва нимхушк; дорои ҷангалҳои камшумор ва заминҳои ҳосилнокиашон паст; заминҳои қорами маҳдуд ва ҷарогоҳҳои аз меъёр зиёд истифодашуда; афзоиши баланди шумораи аҳоли дар деҳот ва шароити иҷтимоиву иқтисодии ноустувор мешавад. Истифодаи захираҳои табиӣ дар давоми 50 соли охир ба экосистемаи Тоҷикистон (ҷангалу бешазорҳо, ҷарогоҳҳо ва заминҳои қорам) зарари калон расонид. Камбизоатии Тоҷикистон аз захираҳои табиӣ, хусусан аз замин (ҷарогоҳ, кишоварзӣ) ва об (ҳам барои обёрӣ ва ҳам ошомиданӣ) барои рӯзгузаронӣ вобастагии зиёд дорад ва аз таназзули муҳити зист аз ҳама бештар таъсир мебинанд. Тахмин меравад, ки таназзули замин дар айни ҳол тақрибан ба 97,6%-и заминҳои қорами кишвар таъсир расонидааст. Ҷангалҳои боқимондаи кӯҳӣ камдарахт ва ҳамчун ҷарогоҳ истифода шуда, паҳноии майдони биёбонҳои кӯҳиро боз ҳам васеъ мекунанд. Обхезӣ; хучуми малах; заминларза; сел; тарма ва хушксолӣ офатҳои ҳастанд, ки тақроран ба Тоҷикистон таҳдид мекунанд ва дар оянда зиёдтар шудани шумораи онҳо дар назар аст. Қобилияти пешбинии миллии ва иқтисодии нишон додани воқуниш ҷиҳати ба ин мушкилот посух додан дар дараҷаи паст қарор дорад. Ифлосшавии об, замин ва ҳаво аз идораи ноӯҳдабароёнаи партовҳои саҳти маишӣ ва ташнобҳо ба ифлосшавии захираҳои замин ва об оварда расонидааст. ТКСММ дар Тоҷикистон даври дуҷуми Баррасии фаъолияти экологии Тоҷикистонро дар 10 ноҳия гузаронид ва пешрафти Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар идоракунии муҳити зист санҷид. ТКСММ ҳуҷҷати мазкурро ҳамчун як восита барои санҷиши пешрафти Тоҷикистон дар ҳалли мушкилоти муҳити зист ва идоракунии захираҳои табиияш меҳисобад. Натиҷаи он мақсади 13 ва 15-и ҲРҮ-ро оид ба тағйирёбии иқлим; идоракунии устувори ҷангал; мубориза бо биёбоншавӣ; бекор кардани таназзули замин ва талафоти гуногунии биологӣ дастгирӣ мекунад.

6.2. Коҳиши хатари офатҳои табиӣ (КХО) як унсур асосии барномаи миллии рушд буда, пешравиҳои рушдро ҳифз мекунад ва устувори натиҷаҳо ва равандҳоро таъмин менамояд. Идоракунии хатари офатҳо дар Стратегияи баланд бардоштани сатҳи неқӯахволии мардуми Тоҷикистон барои солҳои 2013-2015, Стратегияи миллии рушд барои солҳои 2010-2015 ва Стратегияи миллии Идоракунии хатари офатҳо барои солҳои 2010-2015 мавриди расидагӣ қарор мегирад. Дар ҳоле, ки Тоҷикистон дорои сохтори миллии хуб таҳияшуда ва фарогир барои идоракунии хатари офатҳои табиӣ мебошад, мушкилоти ҷорӣ самтбахшии таваҷҷӯхро аз идоракунии офатҳои табиӣ ба кам кардани хатари онҳо дар бар мегирад. ТКСММ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҷиҳати ҳалли ин мушкилот дастгирӣ хоҳад кард ва ба ҷиҳатҳои зерин тамарқуз мекунад: (1) такмил додани баҳодихии хатари офатҳои табиӣ, мониторинг ва хабардоркунии барвақтӣ; (2) қавӣ гардонидани иқтисодии ҷиҳати коҳиш додан ва идора кардани хавфи офатҳои табиӣ дар сатҳи миллии ва маҳаллӣ; (3) таҳкими заминаҳои ҳуқуқӣ ва институтсионалӣ барои кам кардани хатари офатҳои табиӣ. Дар бароибари амалисозии ҷиҳатҳои зикргашта, ТКСММ ба ҳалли масъалаҳои гендерӣ дар КХО диққати махсусро равона хоҳад кард. Дар якҷоягӣ бо доираи васеи ҷонибҳои манфиатдори ҳукумати ва ғайриҳукумати, ТКСММ ҳалли мушкилоти масоили гендериро дар доираи кам кардани хатари офатҳои

табиӣ дастгирӣ хоҳад кард. Минбаъд, ТКСММ барои ҳамгироӣ кардани КХО ба кори рушд мусоидат хоҳад кард.

6.3 ТКСММ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шарикони миллӣ барои идоракунии устувори захираҳои табиӣ, гуногунии биологӣ ва баҳогузори хизматрасониҳои экосистемавӣ, инчунин дар пешбарии минтақаҳои ҳифзшаванда ва таҳҷой дар сатҳҳои зермиллӣ ва миллӣ кӯмак хоҳад расонид. Ин ба устувории баланд ва таъсиси ҷойҳои кори иловагӣ ва зиндагии бехтари аҳолии оварда мерасонад.

6.4 ТКСММ ба идоракунии самарабахши «минтақаҳои ҳифзшаванда»-и Тоҷикистон кумаки техникиро таъмин мекунад (21% масоҳати замини кишвар барои Ҷимоя ва нигоҳдории гуногунии биологӣ бахшида шудааст). Дар робита ба ин, афзалият ба ин фаъолиятҳо дода мешавад: i) васеъ кардан ва такмил додани Системаи минтақаҳои ҳифзшаванда барои таъмини намояндагии бехтари зист ва амнияти бештари муҳофизат (арзёбӣ оид ба норасоӣҳо дар минтақаҳои ҳифзшаванда ба анҷом хоҳад расид, ки дар натиҷа як нақшаи ҳамаҷониба барои Системаи намояндагии минтақаҳои ҳифзшаванда ба миён меояд ва ҳамзамон арзишҳои экологӣ ва ҷораҳои идоракунии минтақаҳои ҳифзшавандаи мавҷуда аз нав тасдиқ карда мешаванд); ii) таҳкими иқтисодии институтсионалӣ барои ба таври муассир идора кардани системаи бештари намояндагии минтақаҳои ҳифзшаванда.

6.5 Илова бар ин, ТКСММ шарикони миллиро дастгирӣ мекунад, то болои таҳияи стратегия ва хизматрасониҳои нав ҷиҳати идоракунии ҳамоҳангишудаи муҳити зист фаъолият кунанд, аз ҷумла захираҳои об; идоракунии замин ва гуногунии биологӣ; таҳкими идоракунии иттилооти экологӣ ва мониторинги муҳити зист, аз ҷумла тавассути ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ ва таҳияи хизматрасонӣ ва таҷрибаҳои нав барои баланд бардоштани идоракунии дороиҳои фарҳангӣ (моддӣ ва ғайримоддӣ) ва табиӣ; баҳодиҳии стратегияи экологӣ²⁴. Афзалият ба рушди малака ва қобилиятҳои нав дода мешавад, ки ба ҷонибҳои манфиатдори миллӣ ва зермиллӣ имконият медиҳад, то тадбирҳои мутобиқшавӣ ва паст кардани оқибатҳои тағйирёбии иқлимро дар амал татбиқ намоянд. ТКСММ кумаки худро барои ҳамгироии ҷанбаҳои устувори муҳити зист бо афзалиятҳои соҳавӣ ва барномаҳои минтақавӣ бо мақсади барҳам додани таназзули шадиди муҳити зист ва таъсири манфии он ба воситаҳои зиндагӣ ва амнияти озӯкавории мардуми осебпазиртарин, инчунин рушди умумии иқтисодӣ, идома медиҳад. Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчунин барои татбиқи принципҳои роҳбарикунанда ва мутобиқгардонии василаҳо барои методологияҳо ҷиҳати пешгирӣ ва идоракунии таъсири хатарҳои экологӣ ба саломатии одамон кумаки хоҳад гирифт.

6.6 Бо истифода аз таҷрибаи худ, ТКСММ ҷиҳати мусоидат ба Барномаи рушди устувор бо тамаркузи муштарак ба масоили вобаста ба муҳити зист ва иқтисодиёт бо мақсади ҳамзамон ҳал кардани масъалаҳои камбизоатӣ ва таназзули муҳити зист дар доираи Ҳуҷҷати Натиҷаҳои Рио +20 ва ХРУ-и дарпешистода василаҳо таъмин месозад.

Идоракунии об ҳанӯз ҳам ҳамчун проблема боқӣ мемонад, зеро танҳо тақрибан 700,000 сокини деҳот (дар муқоиса бо 1,5 млн. - ё 87%-и аҳолии шаҳр) аз системаҳои мутамаркази обтаъминкунӣ истифода мекунанд. Нисбат ба идоракунии об ва идораи ҳавзаю дарёҳо беэътиной зоҳир шудааст ва дар натиҷа ҳолатҳои фаромадани ярҷ ва сел зиёд ва боз ҳам чиддӣ шуда истодаанд. Кумитаи роҳбарикунандаи Муколамаи сиёсати миллӣ оид ба идоракунии ҳамгироишудаи захираҳои об таъсис дода шудааст. Дар ин замина, ТКСММ барои дастгирии рушди стратегияи ислоҳоти соҳаи об бо таваҷҷӯҳи

---

²⁴ Протокол оид ба арзёбии стратегияи муҳити зист

махсус ба беҳтар намудани ҳамоҳангсозӣ ва ҷорӣ намудани сиёсат ва таҷрибаҳои ҳамоҳангшуда кӯмаки техникӣ хоҳад расонд. ТКСММ имкониятҳои мавҷударо боз ҳам васеъ гардонид, таъбиқи фаъолияте, ки ба беҳтар намудани инфрасохтори обтаъминкунӣ чӣхати фароҳам овардани системаи самараноки обтаъминкунӣ барои шаҳрвандон оварда мерасонад, дастгирӣ мекунад. Ғайр аз ин, ТКСММ муколамаи вобаста ба масоили захираҳои обии дарёҳои байнисарҳадиро тавассути таҳияи заминаи ҳуқуқӣ дар асоси принципҳои асосии ҳуқуқии байналмилалӣ ва манфиатҳои тамоми кишварҳои Осиёи Марказӣ идома хоҳад дод. Он ҳамчунин таҳкими ҳамкориро оид ба гидрология ва муҳити зист байни кишварҳои Тоҷикистон ва Афғонистон, дар ҳавзаи болоии дарёи Амударё дар бар хоҳад гирифт. Дар баробари ин, ТКСММ ба шарикони миллӣ чӣхати ҳифз ва барқарор кардани хок; идоракунии устувори замин ва барқарорсозии заминҳои харобшуда; идоракунии хушксолӣ ва ба низом даровардани моддаҳои кимиёвӣ ва партовҳо кумак хоҳад расонид.

6.7 ТКСММ дастгирии худро бо мақсади баланд бардоштани омодагӣ ба офатҳои табиӣ ва фалокатҳои дорои хусусияти техногенӣ, инчунин барои паст кардани дараҷаи таъсири баръакс ба рушд, идома медиҳад. ТКСММ ҳамчунин ба воқунишҳои баъд аз офати табиӣ кӯмак хоҳад расонид, то қорҳои азнавсозиро дар давраи баъди рӯй додани офати табиӣ суръат бахшад; бо тамаркуз ба барқарорсозӣ ва таҷдиди барномаҳои, ки фарогири гурӯҳҳои осебпазиртарин ва зарадида буда, дар назди онҳо ҳисоботдиҳанда мебошанд, инчунин чораҳои махсуси ба масоили гендерӣ нигаронидаро дар бар мегиранд. Ин дастгирӣ асосан тариқи механизмҳои ҳамоҳангсоз, мисли Гурӯҳи зудкор оид ба арзёбӣ ва ҳамоҳангсозӣ (ГЗАХ)²⁵ ва Платформаи миллии паст кардани хатари офатҳои табиӣ расонида мешавад.

6.8 Намунаҳои натиҷаҳои асосие, ки аз ҳамкориҳои барномаи ТКСММ интизор карда мешаванд, аз инҳо иборатанд: таҳкими иқтисодии миллӣ, аз ҷумла нақшаҳои воқуниш дар соҳаи таандурустӣ ва беморхонаҳои беҳатар, бо мақсади кам кардани хатари дар натиҷаи офатҳои табиӣ, низоъ ва ҳолатҳои фавқуллодаи башардӯстона ба саломатӣ таҳдидкунанда; кӯмаки техникӣ барои амалисозии ӯҳдадорихо дар доираи афзалиятҳои КХО-и баъди Сендай тавассути баррасии такрорӣ ва таҳкими сиёсат ва стратегия, ки равишҳо ва чораҳои КХО-ро ҳамгирозсозӣ мекунад; инкишоф ва нигоҳ доштани сиёсат, дастурҳои техникӣ барои арзёбӣ, тасдиқ, ҳамоҳангӣ ва воқуниш ба хатарҳои бузурги экологӣ ва чорабиниҳои вобаста ба саломатии аҳоли; беҳтар намудани воқуниши муштарак тавассути системаи ҳамоҳангсозии самаранок ва таъсирбахш; баланд бардоштани огоҳӣ оид ба КХО дар тамоми сатҳҳо; таҳкими КХО ва устувории мардуми Тоҷикистон, ки дастгирии рушди инфрасохториро дар сатҳи ҷомеа мисоли монеаҳои муҳофизат аз тӯфон, ба эътидол овардани нишебии кӯҳ ё навсозии биноҳо ва таҳкими низомии идоракунии КХО-ро дар бар мегирад. ТКСММ барои истифодаи технологияҳои инноватсионӣ барои КХО, аз қабилӣ системаи огоҳкунии пешақӣ имкониятҳои васеъ фароҳам меорад.

6.9 Дигар натиҷаҳо, ки ТКСММ барои ба даст овардан талош мекунад, инҳоянд: арзёбии хатари офатҳои табиӣ, масалан, дида баромадани хатарҳои геофизикӣ, иқлимӣ ва дигар хатарҳо, аз ҷумла онҳое, ки шиддатнокӣ паст доранд, аммо тез-тез ба вуқӯъ мепайванданд; аз назар гузаронидани осебпазирӣ гуногуни гурӯҳҳои иҷтимоӣ ва

²⁵ Гурӯҳи зудкор оид ба арзёбӣ ва ҳамоҳангсозӣ дар соли 2001 бо дастгирии СММ таъсис дода шудааст, ки ҳамчун REACT маъруф буда, механизми ҳамоҳангсозии кумакӣ байналмилалӣ башардӯстона мебошад. Он аз Ҳукумат; донорҳо; Оҷонсиҳои СММ; Салиби Сурх ва Ҳилоли Аҳмар, инчунин созмонҳои ғайридавлатӣ маҳаллӣ ва байналмилалӣ, ки дар соҳаи огоҳсозӣ, паст кардан, омодагӣ доштан, воқуниш ва барқарорсозӣ баъди офатҳои табиӣ фаъолият мекунанд, иборат аст.

иқтисодии мушаххас ба мисли занон, занҳои сарвари хонавода, фарзандон ва аҳолии воқеъ дар минтақаҳои камбизоаттарин; сиёсат, нақшаҳои дарозмуддат ва заминаи сармоягузорӣ, ки ба идоракунии хатари офатҳо ҳассос мебошанд, ҳамгирӣ намудани коҳиши хатари офатҳои табиӣ бо мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим ва баррасии масоили фарқияти таъсири иқтисодӣ ва иҷтимоӣ; ва омодагӣ барои идоракунии офатҳои табиӣ ва барқароркунӣ дар сатҳи зермиллӣ ва миллий, аз ҷумла инноватсия бо мақсади идора кардани хатарҳо тавассути суғурта ва инфрасохтори тобовар.

6.10 Бо мақсади баланд бардоштани сатҳи огоҳии аҳоли оид ба мафҳумҳои КХО ва фаъолияте, ки бояд дар ҳолатҳои офатҳои табиӣ иҷро шаванд, ТКСММ бо шарикони дигар кор хоҳад кард; воситаҳои электронӣ ва дигар воситаҳои ахбори омма ва коммуникатсионӣ ба таври васеъ истифода бурда мешавад, то расидани паёмҳои асосӣ ба қисми зиёди аҳоли имконпазир бошад.

6.11 Тоҷикистон ба Конвенсия оид ба манъи истифода, нигоҳдорӣ, истехсол ва таҳвил додани минаҳои зидди пиёдагард ва нобудсозии онҳо (Конвенсияи Оттава) Протоколи II, ба Конвенсия оид ба манъи истифодаи навъҳои мушаххаси силоҳи муқаррарӣ (КМСМ), аз ҷумла дар таҳрири нав ва протоколи V давлати узв мебошад, вале ҳанӯз ба Конвенсия дар бораи силоҳҳои кластерӣ ва Конвенсия оид ба ҳуқуқи маъюбон²⁶ ҳамроҳ нашудааст. Дар маҷмӯъ, айни замон Тоҷикистон татбиқи ўҳдадорихояшро дар доираи ин шартномаҳо иҷро карда истодааст ва бо нобуд кардани тамоми минаҳои зидди пиёдагард дар захираҳои мавҷудбуда (дар соли 2004); ва тозакунии ҳамаи минтақаҳои минадори маълум (мўҳлат то соли 2020 дароз карда шуд) машғул аст. Мавҷудияти минаҳо дар Тоҷикистон хатарҳои ҷиддиро ба миён меорад. Мавҷудияти минаҳо ва боқимондаҳои таркандаи ҷанг барои гурӯҳҳои назоратии ҳарбӣ дар тӯли сарҳади кишвар бо Афғонистон ва Узбекистон таҳдид ба миён меорад. Бинобар ин, фаъолияти СММ дастгириро дар самти аз байн бурдан ва нобуд кардани минаҳо ва боқимондаҳои тарканда дар саросари кишвар дар бар хоҳад гирифт.

6.12 Бояд зикр намуд, ки омодагӣ ба ҳолатҳои фавқулода ва иқтидори воқуниш, ки дар заминаи офатҳои табиӣ таҳия шудааст, метавонад дар робита ба дигар навъи ҳолатҳои фавқулода, аз ҷумла дар ҳолати ворид шудани гурезаҳои фаромарзӣ аз кишварҳои ҳамсоя низ татбиқ карда шавад.

6.13 ТКСММ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва шарикони миллий дар ҳалли манбаъҳои ихтилофи иҷтимоӣ, ҳамчунин шиддат ва тарҳрезии ҷавобҳои пешгирикунандаи низоъ ба чунин шиддатҳо кумак хоҳад расонид. Шиддатҳои сатҳи ҷомеа дар минтақаҳои наздисарҳадии Тоҷикистон, ки аксар вақт ҷалби гурӯҳҳо ва шахсони алоҳидаро дар ҳар ду ҷониби сарҳад дар бар мегирад, тавачҷӯхи асосиро ба таҳкими устувории ҷомеа нисбат ба рафтори конфронтатсионӣ ва зӯрварӣ равона хоҳад кард. Фаъолияти СММ дар муайян кардани сабабҳои ибтидоӣ ва пешбарандаи низоъ ва ҳалли он тариқи барномаҳои гуногуни рушд ва гуманитарӣ кумак мекунад. Дар робита ба кори фаромарзӣ бошад, агентҳои СММ дар Тоҷикистон ҳамчунин бо мақомоти дахлдори кишварҳои ҳамсоя ҳамкори зич хоҳанд кард. Ҳам дар минтақаҳои сарҳадӣ ва ҳам дар саросари ҷумҳурӣ, ТКСММ ба равиши муштарак ва фарогир ҷиҳати ҳалли низоъҳои иҷтимоӣ ва дастгирӣ барои истифодаи механизмҳои муколамавӣ ва миёнаравӣ дар ҳалли баҳсҳо мусоидат хоҳад кард.

---

²⁶ Тоҷикистон ба дигар санадҳои муҳими ҳуқуқи инсон низ ҳамроҳ шудааст: Паймони байналхалқӣ доир ба ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ (ICCPR) дар соли 1999, Паймони байналмилалӣ оид ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ (ICESCR) дар соли 1999, Конвенсия дар бораи барҳам додани тамоми шаклҳои таъбиз нисбати занон (CEDAW) дар соли 1993, Конвенсияи Созмони Миллали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи кӯдак (UNCRC) дар соли 1993.

6.14 Шарикӣ

Барои ноил шудан ба натиҷаи мазкур, ТКСММ ҳамкориҳои самаранок ва платформаҳои ҳамоҳангсозиро бо Бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд; Бонки Осиёии рушд; Бонки умумичаҳонӣ; Корпоратсияи байналмилалӣ молиявӣ (КБМ) ва дигар сохторҳо ва шарикони техникии байналмилалӣ нигоҳ медорад.

ТКСММ бо мақомот ва муассисаҳои асосии миллӣ, аз ҷумла, Платформаи миллӣ оид ба паст кардани хатари офатҳои табиӣ ҳамчун мақоми асосии барои ҳамоҳангсозии сиёсати паст кардани хавфи офатҳои табиӣ ва Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждани ҳамчун агентии пешбар ҷиҳати ҳамоҳанг кардани воқунишҳо бар офатҳои табиӣ шарикиро идома дода, фаъолиятҳоро бо онҳо ҳамоҳанг хоҳад кард. ТКСММ бо Вазорати энергетика ва захираҳои об ҳамчун агентии пешбар шарикӣ карда, сиёсат ва ислоҳоти соҳаҳои об ва энергетикаро пеш хоҳад бурд, дар ҳоле ки ТКСММ бо Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ дар татбиқи ислоҳот дар амал ҳамкорӣ хоҳад кард. Кумитаи ҳифзи муҳити зист шарикӣ асосии ТКСММ дар таҳияи сиёсати экологӣ хоҳад шуд. Ҳамзамон, ТКСММ бо Вазорати рушди иқтисод ва савдо ҳамчун муассисаи асосии давлатӣ, ки барои таҳияи сиёсати иқтисодӣ ва ҳамоҳангсозии талошҳои миллии банақшагирӣ ва мониторинги стратегӣ масъул аст, дар таҳия ва пешбурди ҳамгироии мулоҳизаҳои муҳити зист ва концепсияи рушди иқтисоди сабз ҳамкорӣ хоҳад кард. ТКСММ ҳамчунин бо Маркази миллии гуногунӣ ва бехатарии биологӣ ва Агентии обуҳавошиносӣ дар масъалаҳои марбут ба моделсозии тағйирёбии иқлим ва нигоҳдорӣ дар асоси экосистема ҳамкориро ба роҳ мемонад. Ҷиҳати пешбурди барномаи рушди устувор ҳамкорӣ бо Вазорати кишоварзӣ; Вазорати саноат ва технологияҳои нав ва дигар муассисаҳои давлатии соҳавӣ барои ТКСММ муҳим мебошад. Маркази миллии Тоҷикистон оид ба масъалаҳои минаҳо муассисаи асосии масъул барои иҷрои ӯҳдадорихои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар доираи Конвенсияи Оттава ба шумор рафта, дар соҳаи ҳамоҳангсозии амалиёти зидди минаҳо шарикӣ ТКСММ мешавад. Шарикони асосии дигари ТКСММ ташкилотҳои мазкур хоҳанд буд: Вазорати молия; Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон; Агентӣ оид ба хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон; Бонки миллӣ; Бонкҳои давлатӣ; мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияҳо ва худидоракунии маҳаллӣ; ташкилотҳои маблағгузори хурд ва бахши хусусӣ.

Оҷонсиҳои СММ, ки Натиҷаи 6-уми барномаи ЮНДАФ-ро амалӣ мекунанд:

ФАО , БРСММ , БУО , ЮНИСЕФ , СУТ , ЮНЕСКО , КОСММГ , ДСММАЛ , ДСММХФБ (UNOSHA), ҚИСММА (UNESE), ММДБОМ.

3. Идоракунии ва ҳисоботдиҳии барномаи ЮНДАФ

3.1 .1. Барномаи ЮНДАФ тавассути фаъолияти мувофиқашуда ва ҳамоҳангшудаи Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳои дахлдор, ки аз тамоми ташкилотҳои иҷрокуандаи муқими Созмони Милали Муттаҳид ва сохторҳои дигари ғайримуқими СММ ва дигар мақомоти шарикӣ, ки хоҳиши ба чунин кор ҷалб шуданро доранд, иборатанд, татбиқ карда мешавад. Ҳамаи Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо бо дигар шарикони рушд тавассути

фаъолиятҳои гурӯҳии (зергурӯҳии) умумӣ ва соҳавии ШХР ҳамкориҳои зич хоҳанд дошт.

3.1.2. Татбиқи умумии барномаи ЮНДАФ тавассути истифодаи амалии Тартиботи Стандартии Амалкунандаи равиши “ягонагии амал”, ки ба шароити мушаххаси Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқ шудааст, амалӣ карда мешавад. Ин тавассути барномасозӣ ва татбиқи муштарак ва иловагӣ, ҳамчунин сафарбаркунии якҷояи захираҳо ба анҷом дода мешавад. Унсурҳои асосии равиш аз ин иборатанд: “барномаи ягонаи Созмони Миллалӣ Муттаҳид” бо барномаи стратегии ЮНДАФ, ки барои расидан ба натиҷаҳои Нақшаи кории муштаракӣ дусола таҳия карда шудааст, аз ҷумла татбиқ, мониторинг ва ҳисоботдиҳии он бо шарикони барномаи ЮНДАФ ва Кумитаи муштаракӣ роҳбарикунанда (КМР), ки назорат ва идоракунии расмиро бо иштироки намоёндагони Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин менамояд.

3.1.3. Барномаи ЮНДАФ зери ҳамоҳангсозии умумии Кумитаи муштаракӣ роҳбарикунанда (КМР) амалӣ карда мешавад. КМР роҳнамоӣ ва назорати стратегиро таъмин хоҳад кард. Иштироки он фарогир буда, ба шароити миллии мутобиқ ва тавассути Ҳамоҳангсозии доимии Созмони Миллалӣ Муттаҳид (ҲД) ва намоёндаи таъиншудаи баландмақоми Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамраисӣ карда мешавад. Вазифаҳои мушаххас, масъулият ва узвияти КМР якҷоя бо мақомоти миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқи муқаррароти Тартиботи Стандартии Амалкунанда барои кишварҳои қабулкунандаи равиши “Ягонагии амал”-и ГРСММ муайян карда мешаванд.

3.1.4. Натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ дар асоси нақшаҳои кории дусола, ки аз ҷониби Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳои дахлдор бо машварати шарикони ЮНДАФ омода мешаванд, амалӣ мегарданд. Нақшаҳои кории дусола натиҷаҳо ва фаъолиятҳои дусоларо, ки барои расидан ба натиҷаҳои дахлдори барномаи ЮНДАФ мусоидат мекунад, хеле равшан тасвир карда, қорҷӯбаи умумии бучетиро дар мувофиқа бо вазияти таҳаввулбанди маблағгузорӣ ва талаботи бучетии барномаи ЮНДАФ, меъёрҳои иҷроӣ (нишондиҳандаҳо, маълумоти ибтидоӣ ва ҳадафҳо) ва тақсими меҳнат (шарикони иҷрокунанда) мутобиқ мекунад.

3.1.5. Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳои таъиншуда барои ҳар як натиҷаи барномаи ЮНДАФ бо мақсади мусоидат ба натиҷаи дахлдори барномаи ЮНДАФ тариқи банақшагириӣ, татбиқ, мониторинг ва баҳодиҳии ҳамоҳангишуда ва муштарак таъсис дода мешаванд. Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳои нақшаҳои кории дусоларо омода мекунад; бо шарикони барномаи ЮНДАФ мунтазам машварат мегузаронад; пешрафти фаъолияти банақшагирифта ва натиҷаҳои бадастомадаро пайгириӣ ва оиди онҳо ҳисобот омода мекунад; сабақҳои омӯхта, таҷрибаи хуб ва тағйироти заруриро ба натиҷаҳои умумӣ, стратегияҳо ва тақсимои захираҳо муайян мекунад.

3.1.6. Ҳар як Гурӯҳи назорати натиҷаҳо аз ҷониби Роҳбари таъиншудаи Агентии ТКСММ раисӣ карда мешавад, ки барои пеш бурдани барномаҳои муштарак дар минтақаҳои татбиқшаванда ва барои мониторинг ва ҳисоботдиҳӣ оид ба пешрафти Натиҷаҳои махсуси барномаи ЮНДАФ масъул ва ҳисоботдиҳанда аст. Роҳбар барои ҳамоҳангсозӣ қардан ва роҳбарӣ намудан аз номи ТКСММ ӯҳдадор аст. Дафтари ҳамоҳангсозии доимӣ дар воҳӯриҳои гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо ширкат меварзад ва иштирок ва ҷалби мақомоти ғайримуқими ва агентҳои минтақавиро дастгириӣ мекунад. Дастгирии котиботӣ барои қори гурӯҳи назорати натиҷаҳо аз тарафи Агентии СММ, ки сардори он ҳамчун роҳбар фаъолият мекунад, расонида мешавад. Замони воҳӯриҳои Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо ва тасмимоти муштаракӣ аз ҷониби Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо бо воҳӯриҳои гурӯҳҳои кории асосии ШХР бо мақсади нишон

додани мавқеи ягонаи ТКСММ дар ҷалби коллективӣ ба форумҳои ШХР ҷамоҳанг карда мешаванд. Ҷамзамон, Роҳбарони Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо кафолат медиҳанд, ки онҳо СММ-ро дар гурӯҳҳои кории дахлдори ШХР бо тавачҷӯҳи якхелаи барномавӣ намояндагӣ мекунад, ҳамчунин ҳамон аъзои Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо дар гурӯҳҳои кории ШХР ҷиҳати кафолати пайдарҳамии муҳокимаҳо ва созишҳо дар ҳар ду гурӯҳ ширкат меварзанд.

3.1.7. Бо мақсади таъмини раванди самараноки банақшагириӣ ва ҷамоҳангсозӣ, ҳамчунин расонидани кӯмаки саривақтӣ баҳри рушд, нақшаҳои кории дусола дар КМР муҳаё карда мешаванд ва муҳокимаи стратегиро оид ба татбиқи барномаи ЮНДАФ дар КМР хабар медиҳад. Тартиби расмии тасдиқ ва ба имзо расонидани нақшаҳои кории дусола бо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пеш аз оғози татбиқи барномаи ЮНДАФ бо мақсади таъмини усули амалӣ ва самаранок, ки бо қоидаҳо ва тартиботи оҷонсиҳои Созмони Милали Муттаҳид мувофиқ ва ба шароити миллии мутобиқ ҳастанд, муҳокима ва мувофиқа карда мешаванд. ТКСММ истифодаи қисмати Тартиботи стандартии амалкунандаро барои кишварҳои қабулкунандаи равиши "Ягонагии амал"-и ГРСММ таъмин менамояд, агар ба хусусияти кори Созмони Милли Муттаҳид дар Тоҷикистон дахл дошта бошад.

3.1.8. Нақшаҳои кории дусола созишномаеанд байни шарикони ТКСММ ва барномаи ЮНДАФ оид ба истифодаи захираҳо ва шарикони барномаи ЮНДАФ ва оҷонсиҳои ҷалбшудаи системаи СММ барои татбиқи фаъолиятҳои банақшагирифта масъул мебошанд. Ин доираи ўҳдадорихоро равшан намуда, хатари тақрор шудан ва омехта шудани натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ-ро паст мекунад.

3.1.9. Ба қадри имкон ва дар доираи кӯшишҳои татбиқи ислоҳоти Созмони Милали Муттаҳид дар Тоҷикистон, шарикони ТКСММ ва барномаи ЮНДАФ, барои иҷрои фаъолиятҳои банақшагирифтаи барнома аз ЮНДАФ ва нақшаҳои кории дусола истифода мебаранд. Агар шарикони барномаи ЮНДАФ дархост баён намоянд ва ё аз тарафи мақомоти дахлдори роҳбарикунандаи СММ талаб карда шавад, он барномаи мушаххаси Агентии СММ / ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ ва нақшаҳои кориро дар бар намегирад.

3.1.10. Дар чараёни амалисозии барномаи ЮНДАФ, баъзе лоиҳаҳо ва барномаҳо (масалан, лоиҳаҳо оид ба паст кардани сатҳи камбизоатӣ ва мусоидат ба савдои байнисарҳадӣ, **IBM**) ҳамчун лоиҳаю барномаҳои минтақавӣ бо фарогирии қаламрави Тоҷикистон, ҳамчунин бо риояи пурраи қоидаҳо ва муқаррароти Созмони Милали Муттаҳид ва тибқи созишномаҳои махсус бо ХҚТ ва Ҳукумати Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон (ҶИА) дар баъзе вилоятҳои шимолии ҶИА дар назар дошта шуда, амалӣ мешаванд. Ин барномаҳо ва лоиҳаҳо аз ҷониби оҷонсиҳои интиҳобшудаи СММ (СММ, ДСМММЧ ва ғайра) дар мувофиқа бо татбиқи тартиботи СММ амалӣ карда мешаванд.

3.1.11. Ҷама намуди интиқоли маблағҳои нақдӣ ба шарикони барномаи ЮНДАФ, ки барои амалӣ намудани фаъолиятҳои мушаххас масъул мебошанд, дар асоси Нақшаи кории байни шарикони барномаи ЮНДАФ ва муассисаҳои системаи СММ мувофиқашуда амалӣ карда мешаванд. Интиқоли маблағҳои нақдӣ барои фаъолиятҳои, ки дар Нақшаҳои корӣ муфассал т дарҷ гардидаанд, мувофиқи Равиши ҷамоҳангшудаи интиқоли маблағҳои нақдӣ (РҲИМ) амалӣ карда мешавад.

4. Чорчӯбаи умумии буҷет

4.1.1. Чорчӯбаи умумии буҷет шарикони барномаи ЮНДАФ ва ТКСММ-ро бо шарҳи пурраи захираҳои мавҷуда ва зарурӣ таъмин намуда, татбиқи барномаи ЮНДАФ, аз ҷумла амалишавии Нақшаҳои муштараки кории дусола ва ҳамагуна норасоии маблағгузорию ҳамчун як қисми худонашавандаи таҳияи нақшаҳои муштараки корӣ, дастгирӣ менамояд. Он асоси сафарбарсозии муштараки захираҳо ба шумор рафта, ҷиҳати дастгирии камхарҷ ва босамари системаи СММ мусоидат менамояд.

4.1.2. Ба сарчашмаҳои маблағгузорию Оҷонсиҳои СММ маблағгузориҳои доимӣ (ё маблағҳои асосӣ) ва дигар (ё ғайриасосӣ) захираҳои дохил мешаванд, ки Оҷонсиҳои СММ метавонанд онҳоро баҳри дастгирии татбиқи натиҷаҳо ва стратегияҳои пешбинишудаи барномаи ЮНДАФ сафарбар намоянд. Маблағи буҷетҳо тахминӣ буда, мақомоти роҳбарикунандаи оҷонсиҳои дахлдори СММ ва бо қарорҳои идоракунии дохилӣ метавонанд ба он тағирот ворид намоянд. Захираҳои доимӣ ва дигар ба истиснои маблағгузорию мебошанд, ки дар посух ба муроҷиатҳои фавқуллода ба даст оварда шудааст.

4.1.3. Захираҳои молиявии тахминӣ, ки барои системаи Созмони Милали Муттаҳид дар Тоҷикистон баҳри саҳмгузорию он ҷиҳати ба даст овардани натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ лозиманд, дар матирисаи натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ дар Замимаи А оварда шуда, дар Ҷадвали №1 ҷамъбаст карда шудаанд. Захираҳои умумии пешбинишуда, ки барои дастгирии стратегияҳои барномаи ЮНДАФ дар Тоҷикистон дар давраи солҳои 2016-2020 сафарбар карда мешаванд, ба **363,289,111** доллари ИМА баробар аст. Рақамҳои дар ҷадвали поён овардашуда тахминӣ мебошанд, чунки онҳо ҳам аз маблағҳои, ки аз ҷониби ҳар як ташкилоти иштирокчию СММ (“захираҳои асосӣ”) ҳудо карда мешаванд ва ҳам аз захираҳои молиявии пешбинишуда иборат мебошанд, ки илова бар ин захираҳои асосӣ (“ғайри асосӣ” ва ё “захираҳои дигар”), ташкилотҳо ба сафарбар кардани онҳо дар қараёни татбиқи барномаи ЮНДАФ умедворанд.

Ҷадвали №1. Талаботҳои тахминӣ ба захираҳо аз ҷониби соҳаи мавзӯи барномаи ЮНДАФ ва оҷонсӣ ё барнома, дар давраи солҳои 2016-2020 (бо доллари ИМА)

Натиҷаҳо	Оҷонсӣ	Захираҳои асосӣ (доимӣ)	Захираҳои дигар (ғайри асосӣ)		Ҳамагӣ
			Маблағгузор ишаванда	Маблағгуз оринашава нда	
Соҳаи афзалиятноки №1 Идоракунии демократӣ, волюияти қонун ва ҳуқуқи инсон					
Натиҷаи №1	ҶАО	400,000		1,050,000	1,450,000
	БРСММ	4,585,000	50,574,000		55,159,000
	ЮНИСЕФ	750,000		2,000,000	2,750,000
	БНСММ	740,000		600,000	1,340,000
	СММ-Занҳо	100,000	70,000	200,000	370,000

	СУТ			200,000	200,000
	КОСММГ	4,250,000		1,250,000	5,500,000
	ИКОСМ МҲИ	273, 520		726, 480	1,000,000
	ДСМММ Ҷ		1,300,000	2,500,000	3,800,000
	ҚИСММ А (UNESCO)			150,000	150,000
	ЮНЕСКО			400,000	400,000
	<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 1</i>				72,119,000
Соҳаи афзалиятноки № 2: Рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ					
Натиҷаи №2	ФАО	1,800,000	2,500,000	2,300,000	6,600,000
	БРСММ	5,049,000	63,922,000		68,971,000
	СММ- Занҳо	100,000	30,000	300,000	430,000
	КОСММГ			2,500,000	2,500,000
	ҚИСММ А (UNESCO)	30,000		160,000	190,000
	ДСММАЛ			500,000	500,000
	ДСМММ Ҷ			500,000	500,000
	ЮНЕСКО	50,000		150,000	200,000
	<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 2</i>				79,891,000
Соҳаи афзалиятноки №3: Рушд, ҳамгирой ва тавонмандсозии иҷтимоӣ					
Натиҷаи №3	ЮНИСЕФ	7,000,000		12,690,000	19,690,000
	БУО	3,163,500		67,136,500	70,3 00,000
	БНСММ	3,000,000	800,000	200,000	4,000,000
	СУТ	400,000		3,400,000	3,800,000
	ТБМ		100,000		100,000
	КОСММГ			2,500,000	2,500,000
	ЮНЭЙДС	350,000	300,000		650,000
	ЮНЕСКО	60,000	10,000		70,000
<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 3</i>				101,110,000	
	ФАО	850,000	2,100,000		2,950,000

Натиҷаи №4	БУО	229,500		4,870,500	5,100,000
	ЮНИСЕФ	1,750,000		4,000,000	5,750,000
	СУТ			800,000	800,000
	<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 4</i>				14,600,000
Натиҷаи №5	БРСММ	2,548,000	18,893,000		21,441,000
	ЮНИСЕФ	1,975,000		3,500,000	5,475,000
	БНСММ	500,000		200,000	700,000
	СММ-Занҳо	100,000		500,000	600,000
	КОСММГ	5,000,000		2,500,000	7,500,000
	СУТ		151,000	149,000	300,000
	ДСМММ Ҷ			500,000	500,000
	ИКОСМ МҲИ				Human rights mainstreaming – no cost
	<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 5</i>				36,516,000
Соҳаи афзалиятноки №4: Тобоварӣ ва устувории муҳити зист					
Натиҷаи №6	ФАО	420,000	300,000	780,000	1,500,000
	БРСММ	3,129,000	31,300,000		34,429,000
	БУО	387,000		8,213,000	8,600,000
	ЮНИСЕФ	670,000		1,000,000	1,670,000
	СУТ			1,400,000	1,400,000
	КОСММГ	750,000		1,000,000	1,750,000
	ДСММХФ Б (UNOCHA)			400,000	400,000
	ҚИСММА (UNEP)			590,000	590,000
	ДСММАЛ			6,000,000	6,000,000
	БНСММ	100,000		200,000	300,000
	ЮНЕСКО	114,111	800,000	1,500,000	2,414,111
	<i>Ҳамагӣ барои Натиҷаи № 6</i>				59,053,111

Ҳамагӣ барои ЮНДАФ		50,623,631	173,150,000	139,515,480	363,289,111
--------------------------	--	------------	-------------	-------------	-------------

4.1.4. ТКСММ ва Ҳамоҳангсози доимӣ аз номи ҳамаи оҷонсиҳо ва муассисаҳои инфиродии СММ баҳри бартараф намудани ҳамагуна камбудихо, ки байни буҷетҳои тахминӣ ва захираҳои воқеӣ ҷиҳати иҷрои ўҳдадорихо мавҷуданд ва бо мақсади ба қадри имкон мусоидат намудан барои ба даст овардани натиҷаҳои стратегии барномаи ЮНДАФ сазю талашҳои вобаста ба ҷамъовари маблағро анҷом медиҳанд. Мувофиқасозӣ ва ҳамоҳангсозии беҳтар миёни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷониб ва доноре, ки барои ноилшавӣ ба натиҷаҳои дар барномаи ЮНДАФ муайянгардида ўҳдадори баробар дорад ва оҷонсиҳои СММ ба сафарбаркунии муваффақи захираҳо мусоидат хоҳад кард.

4.1.5. Дар замони ба имзо расидани ҳуҷҷати барномаи ЮНДАФ, рақамҳои молиявӣ, ки тахминӣ мебошанд, ба қадри имкон дақиқ ҳисобида мешаванд. Ўҳдадорихо вобаста ба захираҳо ва тасҳеҳоти онҳо соле ду маротиба дар охири ҳар як даври нақшаи кории муштарак ва чорҷӯбаи умумии буҷет муайян ва дароварда мешаванд ва дар барномаи оҷонсӣ ва ҳуҷҷатҳои лоиҳа мувофиқи тартибот ва механизмҳои батасвибрасонии ҳар як оҷонсӣ инъикос меёбанд. Чорҷӯбаи умумии буҷет бо назардошти давраҳои гуногуни барномаҳои кишварии муассисаҳои махсус ва ғайримуқим соле ду маротиба баррасӣ ва нав карда мешавад.

5. Мониторинг ва Баҳодихӣ

5.1.1. Тараққиёт ин раванд аст ва барномаи ЮНДАФ бояд ба дигаргуниҳои вазъияти иқтисодӣ, сиёсӣ ё иҷтимоии Тоҷикистон ҷавобгӯ ва алоқаманд бошад. Бинобар ин, барномаи ЮНДАФ ҳамчун як ҳуҷҷати “зинда” боқи мемонад.

5.1.2. Системаи самаранокӣ мониторинг ва баҳодихӣ (МБ) ба ҷонибҳои манфиатдори барномаи ЮНДАФ имконияти муқоиса намудани пешрафти воқеиро нисбат ба натиҷаҳои пешбинишуда фароҳам меорад. КМР ва ТКСММ барои арзёбӣ намудани фаъолияти барномаи ЮНДАФ дар асоси мониторинг ва ҳисоботдиҳии мунтазам аз ҷониби Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо ва бо машварати шарикони барномаи ЮНДАФ масъулияти аввалиндараҷаро ба зиммаи худ доранд. Дар ҳолати зарурӣ, Гурӯҳи Мониторинг ва Баҳодихӣ (ГМБ)-ро метавон баҳри таъмин намудани машварати техникӣ ва дастгирӣ намудани ҳама ҷабҳаҳои Идоракунии ба Натиҷаҳо Асосёфта (ИНА) барои ТКСММ ва Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо метавон таъсис дод. Мониторинг, баҳодихӣ ва ҳисоботдиҳӣ дар сатҳи принципҳои байнисоҳавӣ, алаҳхусус принципҳои равиши ба ҳуқуқи инсон ва ҳамгироии гендерӣ асосёфт, ки дар ҷараёни татбиқи барномаи ЮНДАФ инъикос меёбанд, метавонанд вазифаи Гурӯҳ оид ба Мониторинг ва Баҳодихӣ (ГМБ) бошад. Аъзои Гурӯҳ оид ба Мониторинг ва Баҳодихӣ (ГМБ) бояд кормандони СММ, ки дорои масъулият ва таҷрибаи МБ ҳастанд ва кормандони калони барнома аз оҷонсиҳои инфиродӣ бошанд. Вазифаи асосии ГМБ таъмин намудани машварати техникӣ ва

дастгирии босифат барои талошҳои мониторинг мебошад; дар мавриди зарурӣ тафсилоти бештар дар бораи вазифаҳо ва масъулиятҳои ГМБ омода карда мешавад.

5.1.3. Мониторинг ва ҳисоботдиҳии барномаи ЮНДАФ қадамҳои асосии зеринро дар бар мегирад:

Мониторинг ва баррасии мунтазам аз ҷониби Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо, дар якҷоягӣ бо шарикони барномаи ЮНДАФ. Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо ҳадди ақал ҳар семоҳа бо мақсади табодули иттилоот, шарҳи чараёни татбиқи барнома ва маҳдудиятҳо дар муқобили натиҷаҳои банақшагирифташуда ва фаъолиятҳои дар нақшаҳои кории дусола пешбинишуда, муаянсозии масъалаҳои муҳим, агар дилхоҳ бошад, ва ҷалби диққати ТКСММ ва шарикони он ба онҳо, вомехӯранд.

5.1.4. Баррасии расмии солона аз ҷониби Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо дар якҷоягӣ бо шарикони барномаи ЮНДАФ, ки ба арзёбии пешрафт дар мавриди ноилшавӣ ба натоиҷи пешбинишудаи барномаи ЮНДАФ равона карда шудаанд. Ҳисоботҳои солонаи Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо маҳсулоти воқеӣ ё натоиҷи фаъолиятҳои асосии иҷрошударо дар муқобили фаъолиятҳои, ки дар нақшаҳои кории дусола дарҷ гардидаанд, тасвир менамоянд, маълумотҳои аз талошҳои мониторинг ва системаҳои омории Тоҷикистон ба даст омадаро истифода меkunанд ва шарҳ медиҳанд, ки то кадом андоза натиҷаҳои тавассути дастгирии СММ бадастомада барои ноил шудан ба натиҷаҳои пешбинишудаи барномаи ЮНДАФ саҳм гузошта истодаанд.

5.1.5. Ҳисоботи оид ба Натиҷаҳои СММ дар кишвар ҳар сол дар асоси ҳисоботҳои Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо омода карда мешавад. Он барои баррасии расмии иҷрои барномаи ЮНДАФ аз ҷониби КМР замина фароҳам месозад.

5.1.6. Баҳодихии барномаи ЮНДАФ дар соли пеш аз охирин давраи барнома (нимсолаи 2019) бо мақсади дастгирии таҳияи барномаи навбатии ЮНДАФ гузаронида мешавад. Баҳодихӣ мувофиқи натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ, самаранокӣ ва таъсирнокӣ, ки тавассути онҳо ба натиҷаҳо ноил шудаанд, устуворӣ ва саҳми онҳоро нисбат ба ниёзҳо ва афзалиятҳои кишвар муайян менамояд. Баҳодихӣ фаъолияти Гурӯҳҳои назорати натиҷаҳо ҳамчун механизми асосии идоракунии натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ месанҷад. Бо назардошти аҳамияти баҳодихии барномаи ЮНДАФ, ТКСММ ӯҳдадорҳои худро ҷиҳати гузаронидан ва маблағгузори муштарақ баҳри баҳодихии ниҳонии барномаи ЮНДАФ изҳор менамояд ва ҳар як оҷонсии СММ баҳри ин вазифаи махсус захираҳои заруриро ҷудо менамояд.

5.1.7. Дар ҳар як марҳилаи системаи МБ, раҳнамой аз ҷониби Ҳамоҳангсози доимӣ ва ТКСММ бо мақсади нигоҳ доштани талабот ба иттилоот оиди иҷрои барномаи ЮНДАФ ва истифодаи чунин маълумот барои омӯзиш, идоракунии ва мутобиқгардонӣ хеле муҳим аст. Ҳамоҳангсози доимӣ ва ТКСММ иттилооти вобаста ба иҷрои барномаро барои ҷалби мунтазам ва самарабахши кишварҳои шарик ва донорҳо, тасҳеҳот ба стратегия, натиҷаҳо ва захираҳо ва ҳамроҳ кардани захираҳои СММ, ҳукумат ва донорҳо баҳри ноилшавӣ ба таъсири бузургтар, истифода менамояд.

6. Иртибот (“Иртиботи ягонаи СММ”)

6.1.1 Татбиқи муваффақи барномаи ЮНДАФ таблиғоти муштаракӣ пурсамарро дар қатори стратегияи таҳияшудаи иртибот ва иттилооти ҷамъиятӣ тақозо менамояд. Равиши иртиботи ягонаи СММ самаранокӣ ва таъсиринокии паёмҳои хусусияти умумидошта ва маҳсулоти иртиботро тавассути муттаҳид намудани таҷриба ва захираҳои беҳтар мегардонад. Он ҳамчунин дар дастгирӣ чихати татбиқи самаранокӣ консепсияи “Ягонагии амал” дар якҷоягӣ бо шарикони хориҷӣ ва кормандони СММ нақши муҳим мебозад.

6.1.2. Талашҳои вобаста ба иртибот чихати иҷрои вазифаҳои зерин тамаркуз карда мешаванд:

- Баланд бардоштани иттилоотнокӣ роҷеъ ба мушкилоти асосии рушд дар кишвар дар доираи ҳадафҳои дар сатҳи байналмилалӣ мувофиқашудаи руш (ҲБМР) ва афзалиятҳои миллии рушди кишвар;
- Тавсеаи ҳамкориҳо миёни ТКСММ, мақомоти миллии Тоҷикистон, ҷомеаи шаҳравандӣ ва ҷонибҳои дигари манфиатдори барномаи ЮНДАФ;
- Расонидани паёмҳои эътирознопазири тарғиботӣ дар бораи масъалаҳои афзалиятнокӣ рушд, ҲРУ ва нигарониҳои марбут ба ҳуқуқи инсон;
- Кафолати он, ки фикру ақидаи гурӯҳҳои осебпазир дар Тоҷикистон ба эътибор гирифта мешаванд;
- Дастирии СММ чихати мубодилаи иттилоот ва дониш тавассути равандҳои муштаракӣ табодули иттилоот, марказҳои захиравӣ, механизмҳо ва чорабиниҳо.

6.1.3. Иртиботи стратегияи дохилӣ ва берунӣ дар асоси барномаи ЮНДАФ кафолати он хоҳад буд, ки кормандони СММ, кишварҳои шарик ва аҳли ҷомеаи манфиатдор роҷеъ ба мушкилоти рушд, нигарониҳо ва афзалиятҳои ҳуқуқи инсон дар Тоҷикистон ва ҷиғунагии фаъолияти ТКСММ дар робита ба ягонагии амал пурра огоҳ мешаванд. Иртиботи дохилӣ барои таҳкими ўҳдадорихои кормандони СММ дар доираи натиҷаҳои мунтазира ва стратегияҳои барномаи ЮНДАФ қўмак хоҳад кард.

6.1.4. Гурӯҳи Иртиботии СММ (ГИСММ), ки аз мутахассисони соҳаи иртибот ва ҳамоҳангсозон аз ҳисоби оҷонсиҳои СММ ташкил карда шудааст, минбаъд тақвият ва дастгирӣ карда мешавад; як аъзои ТКСММ ин гурӯҳро роҳбарӣ намуда, бевосита ба Ҳамоҳангсозии доимӣ ва ТКСММ дар бораи фаъолиятҳо банақшагирифта ва натиҷаҳои бадастовардаи гурӯҳ ҳисобот медиҳад.

6.1.5. ГИСММ оиди стратегияҳо, нақшаҳо ва фаъолиятҳои муштаракӣ иртиботӣ кор мекунад. ГИСММ дар ҳама марҳилаҳои татбиқи барномаи ЮНДАФ фаъолона иштирок меварзад. Иштироки бевоситаи ГИСММ дар қори Гурӯҳҳои назорати атиҷаҳо ва дигар воҳӯриҳо ва чорабиниҳои амалӣ ба онҳо имкон медиҳад, то натиҷаҳои мунтазира ва стратегияҳои барномаи ЮНДАФ-ро пурра дарк намуда, кишварҳои шарик, ТКСММ ва кормандони СММ-ро бо маълумотҳои вобаста ба соҳаи иртибот таъмин менамояд. ГИСММ ҳамчунин тавачҷӯҳи худро ба таблиғот ва пешбурди муштаракӣ ҲРУ ва алоқаманд кардани он бо ноилшавии натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ дар сатҳи миллий ва ҳадафҳои умумии рушд дар сатҳи ҷаҳонӣ тамаркуз мекунад.

6.1.6. ГИСММ инчунин ба ТКСММ дар расондани паёмҳои умумии таблиғотӣ бо роҳҳои гуногун бо истифода аз ВАО-и гуногун ва бо назардошти шунавандагону тамошобинони гуногун кӯмак мерасонад. Бинобар ин, ГИСММ ба таври хеле муфассал Стратегияи муштаракӣ иртиботии СММ-ро барои барномаи ЮНДАФ таҳия ва табиқ менамояд, ки он чӯбаи стратегиро барои иртибот ва тарғиботи муштаракӣ ТКСММ муайян менамояд. Афзалиятҳо барои иртибот ва тарғиботи муштарак аз ҷониби ТКСММ ва КМР муайян шуда, дар нақшаҳои кори дусолаи ГИСММ мушаххас карда мешаванд.

ЗАМИМАИ А: Матрисаи натиҷаҳои барномаи ЮНДАФ

Соҳаи афзалиятнок: ИДОРАКУНИИ ДЕМОКРАТИ, ВОЛОИЯТИ ҚОНУН ВА ҲУҚУҚИ ИНСОН					
Афзалият/Ҳадафи миллии рушд: ДИМА (Доллари ИМА)					
Натиҷаҳо	Нишондиҳандаҳо, Маълумоти ибтидоӣ, Ҳадаф	Воситаҳои санҷиш	Хатарҳо ва фарзияҳо	Нақши шарикон	Захираҳои тахминӣ
<p>Натиҷаи №1: Ҳуқуқҳои мардуми Тоҷикистон ҳифз мешаванд ва мардум аз дастрасии беҳтар ба адолати судӣ ва хизматҳои босифате, ки аз ҷониби муассисаҳои қонунгузорӣ, иҷроия ва судӣ дар ҳамаи сатҳҳо ба таври шаффоф, масъулиятнок ва бо тавачҷӯҳ ба масоили гендерӣ расонида мешаванд, бархӯрдор мегарданд</p>	<p>Нишондиҳандаи 1.1 Овоз ва ҳисоботдиҳӣ <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 2012:- 1.39; 2013: -1.48 <u>Ҳадаф:</u> то соли 2020 аз 0 то -0.50</p>	<p>Нишондиҳандаҳои умумичаҳонии идоракунии (-2.5 то 2.5 баланд)-и Бонки Ҷаҳонӣ</p> <p>Шохиси ошкории буҷет - http://internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-TajikistanCS-English.pdf</p>	<p>Хатарҳо: Бӯҳрони иқтисодӣ ва маҳдудиятҳои буҷетӣ татбиқи ислоҳоти идоракунии давлатӣ ва беҳбудихоро пешгирӣ ё суғ мегардонад Рушди сиёсӣ ба ҳуқуқи инсон таъсири манфӣ мерасонад/ Татбиқи суғи тавсияҳо мавриди таҳким бахшидани механизмҳои ҳуқуқи инсон тамоми раванди рушди идоракунии демократиро зеро хатар мегузорад / Муқовимат дар баробари дигаргуниҳои бартарият дорад</p> <p>Фарзияҳо:</p>	<p>Дастгоҳи иҷроияи Президенти ҚТ, Институти миллии ҳуқуқи инсон, Вазорати корҳои дохилӣ, Вазорати адлия, Вазорати рушди иқтисод ва савдо, Вазорати молия, Вазорати таъдурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, Парлумони Тоҷикистон, Агентии омили назди Президенти</p>	<p>ҶАО 1,45 миллион ДИМА (3/а 0.4 миллион ДИМА 3/д 1.05 миллион ДИМА)</p> <p>БРСММ 55.16 миллион ДИМА (3/а²⁷ 4,59 миллион ДИМА; 3/г²⁸ 50,57 миллион ДИМА)</p> <p>ЮНИСЕФ 2.75 миллион ДИМА (3/м²⁹</p>
	<p>Нишондиҳандаи 1.2. Самаранокии идоракунии <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 2012:- 0.93; 2013: -1.08 <u>Ҳадаф:</u> аз 0 то -0.50</p>				
	<p>Нишондиҳандаи 1.3. Волоияти қонун – НУИ-и Бонки умумичаҳонӣ <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 2012:- 1.18; 2013: -1.24 <u>Ҳадаф:</u> аз 0 то -0.50</p>				
	<p>Нишондиҳандаи 1.4. Шохиси ошкории буҷет <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2012 Чумхурии Тоҷикистон аз 100 ҳол 17-тои онро ба даст овард Қувваи қонунгузорӣ: Миёна; Қувваи SAI: Қавӣ; Иштироки ҷомеа: Заиф</p>				

²⁷ Захираҳои асосӣ

²⁸ Захираҳои ғайриасосӣ

²⁹ Захираҳои муқаррарӣ (доимӣ)

	<p><u>Ҳадаф</u>: ҳолҳо аз 41 то 60</p> <p>Нишондиҳандаи 1.5. Стратегияҳои нави миллии рушд дар асоси риоя намудани ҳуқуқҳои инсон ва далелҳои дақиқ таҳия шуда, заминаи эътирофшудаи рушди байналмилалиро бояд ба назар гирифт (ҲРУ, КБАР, КБТНЗ ва ғайраҳо)</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: 0</p> <p><u>Ҳадаф</u>: 3</p> <p>Нишондиҳандаи 1.6. Сатҳи қаноатмандии аҳоли аз хизматрасониҳои асосӣ, ки аз рӯи чинс, шаҳр/деҳот ва даромад тақсим мешаванд</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: то охири соли 2015 маълум мешавад</p> <p><u>Ҳадаф</u>: то 10% меафзояд.</p>	<p>Ҳисоботҳо оиди баҳодиҳии Идораи миллии омили Тоҷикистон, Ҳисоботҳои Ҳукумат ва ғайраҳо.</p> <p>Назарсанҷии афкори омма оид ба қабули сифати хизматҳое, ки аз ҷониби СММ расонида шуданд.</p> <p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон/ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>Ҳисоботҳои дахлдори Мақомоти Шартномавӣ</p> <p>Ҳисобот оид ба татбиқи барномаҳои стратегии дарозмуддат ва</p>	<p>Омодагии ҳақиқӣ дар байни кормандони сектори давлатӣ мавриди иштирок дар рушди иқтидор бартарият дорад / Хизматчиёни давлатӣ (ҳокимияти қонунгузорӣ ва иҷроия) вазирадори, ки амалкарди худро барои шаҳрвандон тақмил диҳанд/ ТҶШ-ҳо ҳамчун шарикони Ҳукумат эътироф мешаванд / Ислоҳоти идоракунии давлатӣ барои кишвар афзалиятнок боқӣ мемонад / Давлат ва ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳисоботҳои худро ба БУД ва МШ саривақт пешниҳод мекунанд / Фаъолони асосии идоракунии дар Тоҷикистон оиди дастовардҳо ва эҳтироми ҳуқуқи инсон барои ҳама ҳамкорӣ намуда истодаанд / ИМҲИ мавриди дастгирӣ қарор гирифта, баҳри таҳкими мустақилияти худ ташаббус нишон медиҳад</p>	<p>ҶТ, Раёсати хизмати давлатии назди Президенти ҶТ, Мақомотҳои маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру вилоятҳо ва ноҳияҳо ва худидоракунии маҳаллӣ,</p> <p>Қумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати ҶТ, Марказҳои миллии ва минтақавии АНМБ,</p> <p>ТҶШ-ҳо дар соҳаи идоракунии фаъоланд.</p>	<p>0.75 ДИМА; з/д³⁰2 миллион ДИМА)</p> <p>БНСММ 1.34 миллион ДИМА (з/а 0.74 ДИМА з/д 0.6 миллион ДИМА)</p> <p>СУТ 0.2 миллион ДИМА (з/д 0.2 миллион ДИМА)</p> <p>КОСММГ 5.5 миллион ДИМА з/а 4.25 миллион ДИМА з/д 1.25 миллион ДИМА)</p> <p>ДСМММЧ 3.8 миллион ДИМА</p>
--	--	--	---	---	---

³⁰ Захираҳои дигар

	<p>Нишондиҳандаи 1.7 Шумораи аҳолии осебпазир (занон ва мардон), ки ба хизматрасониҳои босифати ҳуқуқӣ дастрасӣ дошта, аз онҳо изҳори қаноатмандӣ мекунанд.</p> <p>Маълумоти ибтидоӣ: дар соли 2014 10 969 нафар аҳоли (аз ин шумора 8605 ё 78,5% занон, 2364 ё 21,5% мардон ташкил медиҳанд) аз хизматрасониҳои 105 DTFs истифода бурданд, ки аз ҷониби Кумитаи кор бо Занон ва Оилаи назди Ҳукумати ҶТ таъсис дода шудаанд, – ин шумора метавонад иваз шавад, агар шумо дар бораи муассисаҳои дигари давлатӣ, ки хизматрасониҳои ҳуқуқиро ройгон пешниҳод менамоянд, иттилоъ дошта бошед. Ман дар бораи бисёр ташкилотҳои хизматрасонӣ иттилоъ дорам, аммо онҳо ғайридавлатӣ мебошанд.</p> <p>Ҳадаф: Шумораи аҳолие (мардон ва занон), ки ҳамасола бояд бо қўмаки ҳуқуқии ройгон таъмин гарданд.</p> <p>Нишондиҳандаи 1.8. Нақши институтсионалии ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ҷараёни татбиқи пурра, мониторинги иҷрои тавсияҳои механизмҳои СММ оид ба ҳуқуқи инсон, аз ҷумла омода намудани ҳисоботҳои миллӣ барои БУД ва Мақомоти Шартномавӣ .</p>	<p>миёнамуддати рушди миллӣ ва маҳаллӣ. Ҳисоботи солона оид ба ҷараёни ВНМБ, маълумотҳои Маркази Миллии ВНМБ/ АНМБ, маълумотҳои Барномаи ЮНЭЙДС; пешниҳоди ҳуҷҷатҳои Ҷонибҳои манфиатдор ба БУД ҳар ду сола; Ҳисоботҳои алтернативии ҷомеаи шаҳрвандӣ ба МШ.</p> <p>Ҳисобот оид ба татбиқи Барномаи ислоҳоти судӣ - ҳуқуқӣ</p>			<p>(з/ғ 3.8 миллион ДИМА)</p> <p>ИКОСММҶИ 1 миллион ДИМА (з/а 0.27 ДИМА з/д 0.73 миллион ДИМА)</p> <p>ЮНЕСКО 0.4 миллион ДИМА (з/д)</p> <p>СММ-Занон 0.37 миллион ДИМА (з/а 0.1 миллион ДИМА) з/д 0.27 миллион ДИМА)</p> <p>КИСММА 0.15 миллион ДИМА (з/д)</p>
--	---	--	--	--	--

	<p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Дар ҳоли ҳозир ҷалби ҷомеаи шаҳрвандӣ муваққатӣ аст ва чорҷӯбаи қонунгузории миллий бевосита чунин ҳуқуқро пешбинӣ намекунад.</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Раванди институтсионалӣ ҷалби бештари ҷомеаи шаҳрвандӣ ба ҳисоботдиҳӣ, татбиқ ва мониторинги иҷрои тавсияҳо ва ҳамкорӣ бо механизмҳои СММ оид ба ҳуқуқи инсонро пешбинӣ менамояд.</p> <p>Нишондиҳандаи 1.9. Ҷараёни татбиқи Барномаи ислоҳоти судӣ-ҳуқуқӣ (БИСҲ) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> БИСҲ дар моҳи январи соли 2015 аз ҷониби Ҳукумат тасдиқ карда мешавад <u>Ҳадаф:</u> 40%-и ҷорабиниҳои БИСҲ (2015-2017) то охири соли 2017 амалӣ карда мешаванд.</p> <p>Нишондиҳандаи 1.10. Дараҷаи мустақилияти Институти Миллии Ҳуқуқи Инсон (ИМҲИ). ИМҲИ қомилан мувофиқи принципҳои Париж фаъолият мекунад. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> ИМҲИ мақоми В-ро соҳиб гашт. <u>Ҳадаф:</u> ИМҲИ ба мақоми А –ро сазовор мегардад ё ҳамчун ба мақоми А наздик арзёбӣ мегардад.</p> <p>Нишондиҳандаи 1.11. Шумораи тавсияҳои механизмҳои СММ оид ба ҳуқуқи инсон</p>	<p>Ҳисобот оид ба арзёбии Қумитаи байналмилалӣ ҳамоҳангсозӣ (КБХ)-и ИМҲИ</p> <p>Ҳисоботдиҳии солонаи КОСММГ ва ҳисоботҳои дахлдори Мақомоти шартномавӣ ва БУД</p>			<p><i>ДСММММҶ</i> 0.38 миллион <i>ДИМА (3/2)</i></p>
--	--	---	--	--	---

	<p>дар робита ба дастрасӣ ба адолати судӣ ва иҷрои одилонаи адолати судӣ пурра ё қисман амалӣ мегардад.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Тавсияҳои мавҷудаи марбут ба дастрасӣ ба адолати судӣ ва иҷрои одилонаи адолати судӣ пурра амалӣ нагардидаанд.</p> <p><u>Ҳадаф:</u> на камтар аз 30%-и тавсияҳои марбут ба дастрасӣ ба адолати судӣ ва иҷрои одилонаи адолати судӣ пурра амалӣ карда мешаванд.</p> <p>Нишондиҳандаи 1.12. Системаи миллии пешниҳоди паноҳгоҳ бо стандартҳои байналмилалӣ мувофиқат мекунад ва чорчӯбаи қонунгузорӣ ва маъмури дар мавриди ҳалли масъалаҳои шахрвандӣ ва бешахрвандӣ мутобиқи меъёрҳои байналмилалӣ таҳким бахшида мешавад.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Маълум мешавад</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Маълум мешавад</p>				
--	--	--	--	--	--

Соҳаи афзалиятнок: РУШДИ УСТУВОР ВА ОДИЛОНАИ ИҚТИСОДӢ					
Афзалият/Ҳадафи миллии рушд:					
Натиҷаҳо	Нишондиҳандаҳо, Маълумоти ибтидоӣ, Ҳадаф	Воситаҳои санҷиш	Хатарҳо ва фарзияҳо	Нақши шарикон	Захираҳои тахминӣ
Натиҷаи №2 Мардуми Тоҷикистон аз рушди устувор ва одилонаи иқтисодӣ тавассути истифодаи муносиб ва	<p>Нишондиҳандаи 2.1. Осонии пешбурди соҳибкорӣ</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2014 ҷои 177 ишғол намуд; дар соли 2015 ҷои 166 (аз 189 ҷой) ишғол намуд;</p>	Осонии пешбурди соҳибкорӣ – Ҳисоботи Бонки Умумиҷаҳонӣ	<p>Хатарҳо:</p> <p>Бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ ва минтақавӣ давом дорад ва ба вазъи иқтисодии</p>	Вазорати Рушди Иқтисод ва Савдо,	<p>ҶАО 6,6</p> <p>миллион</p> <p>ДИМА</p>

<p>самараноки захираҳои меҳнатӣ; таъмини усутвори қувваи барқ; дастрасии беҳтар ба донишҳои махсус ва иноватсионӣ ва фазои боз ҳам мусоиди соҳибкорӣ, алаҳхусус барои соҳибкорон ва кишоварзон баҳраманд мегарданд.</p>	<p><u>Ҳадаф:</u> Мавқеи беҳтари Тоҷикистон – зери 100</p> <p>Нишондиҳандаи 2.2. Шохиси Рақобатпазирии Глобалӣ барои Тоҷикистон <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2014 Тоҷикистон дар байни 144 мамлакат ҷои 91-умро ишғол намуд. <u>Ҳадаф:</u> баланд бардоштани рейтинги Тоҷикистон дар Шохиси Рақобатпазирии Глобалӣ³¹-</p> <p>Нишондиҳандаи 2.3. Сатҳи камбизоатӣ дар Тоҷикистон <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 35. 6 % дар соли 2013, маълумотҳо оид ба тақсмоти гендерӣ мавҷуд нест. <u>Ҳадаф:</u> то 20%-и аҳоли то соли 2020 зери хати фақр қарор мегиранд</p> <p>Нишондиҳандаи 2.4. Сатҳи шуғл (расмӣ ва ғайрирасмӣ), (тақсимбандӣ аз рӯи ҷинс, синну сол ва деҳот/шаҳр) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 2013: Дар маҷмӯъ сатҳи расмӣ шуғл: 51,2%; маълумот оид ба тақсмот мавҷуд нест. <u>Ҳадафҳо:</u> i) Сатҳи шуғли аҳоли дар маҷмӯъ: на камтар аз 60% (на камтар аз 30% барои занон); ii) ҷавонон (18 – 30 сола): на камтар аз 20%; iii) Аҳолии деҳот – на камтар аз 20%</p>	<p>Барномаи мутобиқгардонии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон бинобар узвият дар Созмони Умумиҷаҳонии Савдо Мувофиқи фармони Президент таҳти № 691 аз 31 октябри 2014 -Нақшаи чорабиниҳои Тоҷикистон оид ба кумак барои соҳаи савдо</p> <p>Ҳисоботи миллӣ ва маълумоти ВРИС</p> <p>Ҳисобот оид ба иқтисодии ҷаҳонӣ, Ҳисобот оид ба рақобатпазирии ҷаҳонӣ – Форуми Умумиҷаҳонии Иқтисодӣ</p> <p>Маълумоти ТБМ ва омори миллӣ ва маълумоти ВММША</p>	<p>Тоҷикистон таъсир мерасонад</p> <p>Фарзияҳо: Ҷумҳурии Тоҷикистон омода аст, ки барои соҳибкорӣ ва дастгирии рушди инсон муҳити мусоид фароҳам оварад / Заминаи ҳуқуқӣ рушди соҳибкориро дастгирӣ менамояд / Ҳадафҳо дар соҳаи кишоварзӣ пай дар пай ва самаранок амалӣ гардиданд / Аҳолии манотиқи деҳот барои қабули равишҳои нави истеҳсолоти кишоварзӣ ҳавасмандӣ зоҳир менамоянд / Истифодабарии зиёди захираҳои барқароршавандаи энергия давом дорад / Аҳолии камбизоат ва осебпазир ба нерӯи барқ дастрасӣ доранд /</p>	<p>Вазорати Кишоварзӣ, Вазорати энергетика ва захираҳои об, Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва амволи давлатӣ, Вазорати Молия, Вазорати саноат ва технологияи нав, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии ҶТ; Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон; Кумитаи ҳифзи муҳити зисти</p>	<p>(з/а 1.8 миллион ДИМА з/ғ 4.8 миллион ДИМА)</p> <p>БРСММ 69 миллион ДИМА (з/а 5 миллион ДИМА; з/ғ 64 миллион ДИМА)</p> <p>СММЗанон 0.43 миллион ДИМА (з/а 0.1 миллион ДИМА з/д 0.33 миллион ДИМА)</p>
---	--	--	---	---	--

³¹ Шарҳ: ҳадаф тахминӣ бе ягон стратегияи миллии воқеӣ муқаррар карда шудааст.

	<p>Нишондиҳандаи 2.5. Дараҷае, ки сиёсат дар соҳаи рушди иқтисод дар робита ба муҳайё намудани ҷойҳои корӣ ва баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ дар сатҳи зарурӣ қарор дорад.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Қисман³²</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Ба таври васеъ³³</p> <p>Нишондиҳандаи 2.6: Заминаи мукаммали институтсионалӣ барои истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ ва фарогирии талаботи дохилӣ ба маҳсулоти озуқаи ватанӣ (талаботи дохилӣ бо маҳсулоти озуқаи ватанӣ қонеъ гардонда шуд)</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2013, арзиши умумии маҳсулоти кишоварзӣ – 19849,40 миллион сомонӣ; маълумоти ибтидоии ҷамъбасти дастрас нагардидаанд (дар соли 2015 дастрас мегарданд)</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Афзоиши миёнаи солонаи истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар давраи 5 сол на камтар аз 10%³⁴; То соли 2020, ҳадди ақал 20%-</p>	<p>Ҳисоботҳои СММ/БРСММ, баҳодихӣ /татқиқот аз ҷониби ВРИС ва мақомоти оморӣ</p> <p>Арзёбии зироат ва Амнияти Озуқаворӣ (БҶО соли 2013) / Агентии Омори назди Президенти ҶТ / Стратегияи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба нишондиҳандаҳои асосии макроиқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2014 ва нишондиҳандаҳои асосии он барои солҳои 2015-2016</p>	<p>Системаи таъминоти нерӯи барқ дар Тоҷикистон устувор аст</p>	<p>назди Ҳукумати ҶТ;</p> <p>Раёсати хизмати давлатии назди Президенти ҶТ,</p> <p>Бонки милли, Бонкҳои давлатӣ,</p> <p>Мақомотҳои маҳаллии ноҳияҳо ва худидоракунии маҳаллӣ;</p> <p>Бунёдҳо ва ташкилотҳои қарзии хурд</p> <p>Палати савдо ва саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон,</p> <p>Созмонҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва бахши хусусӣ:</p>	<p>КОСММГ 2.5 миллион ДИМА (з/д)</p> <p>КИСММА 0.19 миллион ДИМА (з/а 00.3 миллион ДИМА з/ғ 0.16 миллион ДИМА)</p> <p>ДСМММЧ 0.5 миллион ДИМА (з/ғ 0.5 миллион ДИМА)</p>
--	--	--	---	---	---

³² Стратегияҳои милли баҳри рушд, инчунин барномаи миёнамуддат барои беҳтар намудани сатҳи зиндагии аҳоли аз ҷониби Ҳукуклат қабул карда шуда, тағйирот дар сиёсат, системаҳо ва/ё чораҳои институтсионалӣ дар сатҳи милли ва зермиллӣ ба ташкил намудани шуғли аҳоли ва шроити зиндагонии сокинон таҳким мебахшад.

³³ Тағйирот дар сиёсат, системаҳо ва/ё чораҳои институтсионалӣ дар сатҳи милли ва зермиллӣ рӯй дода, шуғли аҳоли ва шроити зиндагонии сокинонро беҳтар намуд.

³⁴ **Шарҳ:** Мо бояд стратегияи воқеии Ҳукуматро барои ин ва сарчашмаи маълумотро барои тайид муайян намоем.

	<p>и талаботи дохилӣ бо маҳсулоти озуқаи ватанӣ қонеъ гардонда шуд.³⁵</p> <p>Нишондиҳандаи 2.9. Таъмини самаранок ва устувори қувваи барқи дар манотиқи деҳот дар фасли зимистон <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 5 миллион аҳолие, ки дар минтақаҳои деҳот иқомат доранд, ба ҳисоби миёна дар як рӯз 6 соат бо қувваи барқ таъмин мебошанд <u>Ҳадаф:</u> Кафолати дастрасӣ ба қувваи барқи самаранок ва устувор барои на камтар аз 200,00 нафар аҳолии минтақаҳои деҳот, ки дар як рӯз бо 12 соат қувваи барқ дар фасли зимистон таъминанд.</p> <p>Нишондиҳандаи 2.10. Шохиси самаранокӣ энергия ва меъморӣ³⁶ (НСЭМ - 1 максималӣ) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> ҳозира НСЭМ 0,64 (аз миёни 125, ҷойи 49 –ро ишғол намуд). <u>Ҳадаф:</u> Баланд бардоштани НСЭМ то10%</p>	<p>Агентии Омори назди Президенти ҶТ / Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>ФАО/БУО/ Маълумоти дуюмдараҷаи Ҳукумат, Ҳисоботи миллӣ оид ба Тағбиқи Ислоҳоти Кишоварзӣ</p> <p>Маълумоти Расмии Ҳукумат ва маълумоти мониторинги мустақил (Barknet.tj)</p> <p>Маълумоти ҳисоботи СММ</p>		<p>Иттифоқи корфармоён, Асосиатсияи миллии соҳибқориҳои хурд ва миёна, Федератсияи иттифоқҳои касбаи мустақил, Ташкилотҳои қарзии хурд</p>	<p><i>ДСММАЛ 0.5 миллион ДИМА (3/2)</i></p> <p><i>ЮНЕСКО 0.2 миллион ДИМА (3/а 0.05 миллион ДИМА 3/д 0.15 миллион ДИМА)</i></p>
--	---	--	--	--	---

³⁵ **Шарҳ:** ҳадаф аз ҳуҷҷати ислоҳоти кишоварзӣ гирифта шудааст

³⁶ НСЭМ нишондиҳандаи таркибӣ мебошад, ки ба пайгирии нишондиҳандаи мушаххас баҳри муайян кардани иҷрои системаи нерӯи барқ дар 125 мамлакат равона карда шудааст. Мақсади асосии он 18 нишондиҳанда мебошад, ки дар ҳар тарафи секунҷа муайян карда шудааст: рушди иқтисодӣ, устувории муҳити зист ва дастрасӣ доштан ба нерӯи барқ ва амнияти он. Холҳо (аз рӯи чадвал аз 0 то 1) ва рейтингҳо барои ҳар як нишондиҳанда ҳисоб карда мешавад.

	<p>Нишондиҳандаи 2.11. Фоизи (%) заминҳои барқароршуда/беҳтаршудаи обёришаванда (аз ҷула беҳдошти замин) Маълумоти ибтидоӣ: 6% иқтидор Ҳадаф: Ҳисоби миёнаи заминҳои барқароршуда/беҳтаркардашуда на камтар аз 10% дар давоми 5 сол</p>	Манбаъ: www.barknest.tj			
--	--	--	--	--	--

Соҳаи афзалиятнок: РУШД, ҲАМГИРОЙ ВА ВАКОЛАТИ ИҚТИМОЙ					
Афзалият/Ҳадафи миллии рушд:					
Натиҷаҳо	Нишондиҳандаҳо, Маълумоти ибтидоӣ, Ҳадаф	Воситаҳои санҷиш	Хатарҳо ва Фарзияҳо	Нақши шарикон	Захираҳои тахминӣ
<p>Натиҷаи № 3: Мардуми Тоҷикистон аз низомҳои босифат, одилона ва фарогири тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иқтимоӣ манфиат мебаранд.</p>	<p>Нишондиҳандаи 3.1. Таносуби ҳолиси фароғирӣ (ТХФ) ба таҳсилоти томактабӣ, кӯдакони синни 36 – 59 моҳа Маълумоти ибтидоӣ: 10% духтарон / 12% писарон Ҳадаф: 25%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.2. Сатҳи гузариш аз таҳсилоти ибтидоӣ ба миёнаи умумӣ аз рӯи ҷинс (аз синфи 9 то синфи 10) Маълумоти ибтидоӣ: 75% духтарон / 77% писарон Ҳадаф: 85%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.3. %-и кӯдакони аз синни 7 то 15 сола, ки ҳамчун маъҷуб ба қайд гирифта шудаанд, дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ таҳсил мегиранд Маълумоти ибтидоӣ: 28%</p>	<p>Низоми Иттилоотии Идоракунии Маориф, (НИИМ), Вазорати Маориф ва Илми Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2014</p>	<p>Хатарҳо: Бучети маҳдуд барои маблағгузори соҳаи тандурустӣ баҳри беҳтар намудани вазъи хизматрасонии тиббӣ / Ноустувории сиёсӣ ва таъйирот дар барномаи ҳукуматӣ / Сатҳи баланди азкорравии конмандони соҳаи тиб / Тағйироти шадиди обу ҳаво/ Системаи безъғимоди миллии таъминоти нерӯи барқ, газӣ табиӣ ва гармидиҳӣ</p> <p>Фарзияҳо:</p>	<p>Вазорати Тандурустӣ ва Ҳифзи Иқтимоии Аҳоли, Вазорати Молия, Вазорати Рушди Иқтисод ва Савдо, Вазорати Маориф, Агентии давлатии ҳифзи иқтимоӣ, Агентии давлатии суғуртаи иқтимоӣ ва нафақа, Кумитаи қонун ва оилаи назди Ҳукумати</p>	<p>ЮНИСЕФ 19.69 миллион ДИМА (з/м 7 миллион ДИМА; з/д 12.69 миллион ДИМА) БУО 70.3 миллион ДИМА (з/м .3, 2 миллион ДИМА; з/д 67,1 миллион ДИМА) БНСММ 4 миллион ДИМА</p>

	<p><u>Ҳадаф:</u> 40%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.4. Курсҳои берун аз мактаб барои омода намудани наврасони синну соли томактабӣ аз рӯи ҷинс. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 9.1% духтарон / 2.4% писарон <u>Ҳадаф:</u> 2%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.5. Ҳиссаи кӯдаконе, ки дар мактабҳои ибтдоӣ ҳамаҷуз ҳуҷҷатҳои мехӯранд, ки ҳадади ақал аз чор гурӯҳи маҳсулоти озуқаворӣ иборат аст <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2015 тавассути баррасии маълумотҳои дуюмдараҷа таъсис дода мешавад <u>Ҳадаф:</u> дар як сол 5% зиёд мешавад</p> <p>Нишондиҳандаи 3.6. Ҷисми ММД барои хароҷоти тандурустии аҳоли <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 1.9%-и (ВТХИА, Ҳисоботи БМС, соли 2013) <u>Ҳадаф:</u> 3%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.7. Ҷавҳи неонаталӣ* (ба ҳар 1,000 таваллуди зинда) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 22 (Гурӯҳи байниидоравии СММ оид ба баҳисобгирии ҷавҳи кӯдакон (ГБ СММ БФК) соли 2013) <u>Ҳадаф:</u> 16</p>	<p>Гурӯҳи байниидоравии СММ оид ба баҳисобгирии ҷавҳи кӯдакон (ГБ СММ БФК) 2013</p> <p>Маълумоти дуюмдараҷа аз шӯбаҳои маорифи маҳаллӣ</p> <p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>Омори Ҷаҳонии Тандурустӣ дар соли 2014</p> <p>Ҳисоботи солони Вазорати Тандурустӣ ва Ҷиғзи Иҷтимоӣ (ВТХИ);</p> <p>Ҳисоботи СУТ барои Тоҷикистон</p>	<p>Захираҳои устувор барои соҳаи маориф таъмин карда мешаванд/ Кӯдакони маъҷуб дар мактабҳои муқаррарӣ қабул карда мешаванд/ Омӯзгорон омодаанд, ки усулҳои нави таълимро қабул ва истифода намоянд /</p> <p>Тақдироти барои мактабҳои саривақт харидорӣ шуда, ҷониби омӯзгорон мавриди истифода қарор мегиранд / Кормандони соҳаи тандурустӣ барои баланд бардоштани сатҳи хизматрасонӣ саъю талош меварзанд /</p> <p>Гурӯҳҳои осебпазир ҳуқуқҳои худро дарк мекунанд / Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳамоҳангсозӣ бо дигар фаъолон баҳри ислоҳоти бахши тандурустӣ фаъолият мекунанд/ Фаъолиятҳои оид ба бартарфосии БС (Бемории сил) ва ВНМБ/ АНМБ саривақт ва босамар амалӣ мегарданд /</p>	<p>Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон , Кумитаи ҷавонон, варзиш ва сайёҳии Тоҷикистон, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Муассисаҳои тиббӣ, Мақомотҳои маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру вилоятҳои ва ноҳияҳои худидоракунии маҳаллӣ, ТҶШ оид ба соҳаи мазкур фаъоланд.</p>	<p>(з/а 3 миллион ДИМА з/ғ 1 миллион ДИМА СУТ 3.8 миллион ДИМА (з/а 0.4 миллион ДИМА, з/ғ 3.4 миллион ДИМА) ТБМ 0.1 миллион ДИМА (з/а) КОСММГ 2.5 миллион ДИМА (з/а) ЮНЕСКО 0.07 миллион ДИМА (з/а 0.06 миллион ДИМА з/д 0.01 миллион ДИМА)</p>
--	---	---	--	---	---

	<p>Нишондиҳандаи 3.8. Нишондиҳандаи фавти кӯдакони то синни 5 сола* (ба ҳар 1,000 таваллуди зинда) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 48 (Гурӯҳи байниидоравии СММ оид ба баҳисобгирии фавти кӯдакон (ГБ СММ БФК) соли 2013) <u>Ҳадаф:</u> 20</p> <p>Нишондиҳандаи 3.9. Нишондиҳандаи фавти модарон* (ба ҳар 100,000 таваллуди зинда) *, ки вобаста ба даромадноқӣ ва минтақа тақсим шудаанд <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 44 (Нишондиҳандаҳои СУТ, ЮНИСЕФ, БНСММ, БУ, БРСММ дар соли 2013) <u>Ҳадаф:</u> 25</p> <p>Нишондиҳандаи 3.10. Фавти умумии бармаҳал бо сабаби бемориҳои ғайри сироятӣ (бемориҳои дил, диабетӣ қанд ё бемориҳои музминӣ роҳҳои нафаскашӣ) . <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 65% (ВТХИА, БМС соли 2013) <u>Ҳадаф:</u> Паст гардидани тамоюл дар мувофиқа бо Ҳадафҳои Иштироии Глобалии NCD (25% коҳишёбӣ то соли 2025)</p> <p>Нишондиҳандаи 3.11. Фоизи ба қайдгирифта шудаи беморони сил, ки таобатро бомувафаққият анҷом додаанд. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 83% ( ) <u>Ҳадаф:</u> 85%</p>	<p><i>Ҳисоботи солони Маркази Чумхуриявии омор ва иттилооти Тиббӣ, ВТХИА, Ҳисоботи ИММУСММ</i></p> <p>Омори Чаҳонии Тандурустӣ дар соли 2014</p> <p><i>Ҳисоботи СУТ барои Тоҷикистон</i></p> <p>Нишондиҳандаҳои СУТ, ЮНИСЕФ, БНСММ, Бонки Умумичаҳонӣ ва Шӯъбаи нуфуси Созмони Миллали Муттаҳид, соли 2014</p> <p>Маҳзани маълумоти ВТХИА, СУТ-HFA</p> <p><i>Ҳисоботдиҳии мустақими кишвар</i></p> <p><i>Ҳисоботи БМС оид ба татбиқи Стратгияи миллии тандурустӣ</i></p> <p>Профил (маълумот)-и кишвар оид ба бемории сил дар Тоҷикистон, соли 2014;</p>	<p>Захираҳои бучетӣ баҳри ҳифзи иҷтимоӣ самаранок чун қарда мешаванд / Саъю талошҳои байнисоҳавии Ҳукумат мавриди Ҳимояи бештар ва самарабахши ҳифзи иҷтимоӣ устувор боқӣ мемонад</p>		<p>ЮНЭЙДС 0.65 миллион ДИМА (з/а 0.35 миллион ДИМА, з/д 0.3 миллион ДИМА)</p>
--	--	---	---	--	--

	<p>Нишондиҳандаи 3.12. Фоизи занони ҳомиладори гирифтори бемории ВНМБ, ки препаратҳои зиддивирусии ретровиралиро бо мақсади коҳиш додани хатари сирояти модар ба кӯдак гирифтаанд. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 32%; <u>Ҳадаф:</u> 70%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.13. Ҳиссаи аҳоли, ки аз препаратҳои зидди ҳамл истифода мебаранд <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 28.8% (ВТҲИА,2013) ; <u>Ҳадаф:</u> 35%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.14. Фоизи ҷавонмардон ва ҷавонзанони 15–24 сола, ки роҳҳои пешгирии ВНМБ тавассути алоқаи ҷинсӣ дуруст мӯйян кардаанд ва фаҳмиши нодурустро дар бораи сирояти ВНМБ-ро рад мекунанд. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 17.,1% (Тадқиқоти ДМА (Дониш, Муносибат ва Амалия дар соли 2012); <u>Ҳадаф:</u> 27%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.15. Фоизи калонсолон ва кӯдакони гирифтори ВНМБ баъд аз оғози муолиҷаи зиддиретровирусӣ 12 моҳ таобат мегиранд. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 67.1%; <u>Ҳадаф:</u> 80%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.16. Фоизи аҳолии дар ҳолати ниҳоят осебпазир қарордошта (ИММТС (Истифодабарандагони Маводи</p>	<p>http://www.who.int/tb/country/data/profiles/en/ Нақшаи миллии стратегий оид ба мубориза бар зидди бемории сил дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015 - 2020</p> <p>Ҳисоботи ИММУСММдар соли 2014</p> <p>ВТҲИА, Стратегияи Миллии Тандурустӣ барои солҳои 2010-2020)</p> <p>Ҳисоботи GARP-виллӣ (собик ИММУСМ)-и Маркази миллии татқиқоти стратегӣ ва мувофиқи ҳисоботҳои давлат, NSP, Татқиқоти ДМА .</p>			
--	---	---	--	--	--

	<p>Мухаддир Тавассути Сӯзандору - PWID), КБАҶ (Корманди алоқаи ҷинсии тиҷоратӣ – SW), Ҳамҷинсгарой (MSM), ки бо вируси ВНМБ зиндагонӣ мекунад. <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> ашхосе, ки маводи мухаддирро тавассути сӯзандору қабул мекунад: 2.8%; Корманди алоқаи ҷинсии тиҷоратӣ: 4.7%; Ҳамҷинсгарой: 1.5%</p> <p><u>Ҳадаф:</u> ашхосе, ки маводи мухаддирро тавассути сӯзандору қабул мекунад: < 10%; Корманди алоқаи ҷинсии тиҷоратӣ: < 4%; Ҳамҷинсгарой: < 1.5%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.17. Фоизи хароҷоти банақша гирифтаи бучаи давлатӣ оид ба ҳифзи иҷтимоӣ (аз рӯи намуди ҳифзи иҷтимоӣ гурӯҳбандӣ карда мешавад) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 18.6% (бучаи соли 2015)</p> <p><u>Ҳадаф:</u> (2020): 22%</p> <p>Нишондиҳандаи 3.18. Шумораи кӯдакони маъҷуб нафақаи иҷтимоӣ гирифта истодаанд</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 26,000 <u>Ҳадаф:</u> 40,000</p> <p>Нишондиҳандаи 3.19. Шумораи тадбирҳои сиёсӣ бо мақсади то ҳадди ақал</p>	<p>Агентии Омори нзди Перзиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>Бонки Умумиҷаҳонӣ http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?page=1</p>			
--	--	--	--	--	--

	<p>қоней намудани кафолати ҳифзи иҷтимоӣ, ки аз ҷониби Ҳифзи Иҷтимоӣ Аҳоли муайян гардидаанд, андешида шудаанд.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: ба тадқиқот ниёз дорад</p> <p><u>Ҳадаф</u>: на камтар аз ду</p>				
<p>Натиҷаи № 4</p> <p>Вазъи ғизои мардуми Тоҷикистон тавассути дастрасии беҳтар ба ғизои кофӣ, муносиб ва беҳатар; таҷрибаҳои пешқадами ғизодиҳии кӯдакон;</p> <p>беҳтари обтаъминкунӣ ва беҳдошти ва дастрасӣ ба хизматҳои босифати тиббӣ беҳтар мегардад.</p>	<p>Нишондиҳандаи 4.1. Паҳншавии қадпасти, лоғаршавӣ ва камвазний дар байни кӯдакони то синни 5 сола</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: Қадпасти: 26% (зانون 25.5%, мардон 26.8%); Лоғаршавӣ: 10% (зانون 9.9%, мардон 10.0%) Камвазний: 12 % (зانون 12.3%, мардон 11.9%) (Сарчашма: DHS 2012).</p> <p><u>Ҳадаф</u>: Қадпасти: 20 %; Лоғарӣ (кӯдакони то 5 сола): 7 %; Камвазний (кӯдакони то 5 сола): 8 %</p> <p>Нишондиҳандаи 4.2. Нишондоди истисноии синамакони дар байни кӯдакони то 6 моҳа</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: 34% (Сарчашма: ТТД 2012)</p> <p><u>Ҳадаф</u>: 41%³⁷</p> <p>Нишондиҳандаи 4.3. Паҳншавии бемории камхунӣ дар байни занони синну соли репродуктивӣ</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: 24% (Сарчашма: Тадқиқот оиди вазъи микроэлементҳо, соли 2010)</p>	<p>Тадқиқоти Тиббӣ – Демографӣ (ТТД) дар Тоҷикистон, <i>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати Тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон</i></p> <p>Тадқиқоти Миллӣ оид ба маводи ғизоӣ дар Тоҷикистон</p>	<p>Хатарҳо:</p> <p>Шароити обу ҳавои шадид ба истеҳсоли маводи озуқаворӣ таъсир мерасонад / Камбизоатӣ ба қисми зиёди аҳоли таъсир мерасонад/ Нарасидани захираҳои молиявӣ ба таъминоти маводи озуқаворӣ кишвар таъсир мерасонад</p> <p>Фарзияҳо:</p> <p>Аҳолии Тоҷикистон ба ғизои кофӣ дастрасӣ доранд / Ҳукуматҳои миллӣ ва зермиллӣ дар ҳамаҷониғ бо ҳамдигар барои ҳалли таъминоти аҳоли бо оби ошомиданӣ фаъолият менамоянд /</p>	<p>Вазорати Тандурусти ва Ҳифзи Иҷтимоӣ,</p> <p>Вазорати кишоварзӣ,</p> <p>Вазорати Энергетика ва Захираҳои об;</p> <p>Вазорати Саноат ва Технологияи Нав;</p> <p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон,</p> <p>Вазорати Маориф ва Илмҳои ҚТ;</p> <p>Вазорати Рушди Иқтисод ва Савдо</p>	<p>ҶАО 2,95 миллион ДИМА (3/а 0.85 миллион ДИМА 3/ғ 2.1 миллион ДИМА)</p> <p>БУО 5.1 миллион ДИМА (3/а 0,2 миллион ДИМА; 3/ғ 4.9 миллион ДИМА)</p> <p>ЮНИСЕФ 5.75 миллион ДИМА (3/м 1.75 миллион ДИМА; 3/д 4</p>

³⁷ Дар асоси Стратегия оид ба ғизо ва фаолияти ҷисмонӣ барои солҳои 2014-2020 ҳисбо карда шудааст

	<p><u>Ҳадаф</u>: 16%³⁸</p> <p>Нишондиҳандаи 4.4. Сатҳи камхунӣ дар байни кӯдакон <u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: -28.8% (Сарчашма: Мавқеи тадқиқоти микроэлементҳо, соли 2009) <u>Ҳадаф</u>-<25%</p> <p>Нишондиҳандаи 4.5. Фоизи хонаводаҳое, ки намаки оширо ба таври кофӣ истеъмоли мекунад <u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: 39% (Сарчашма: ТТД 2012) <u>Ҳадаф</u>: 85%</p> <p>Нишондиҳандаи 4.6. Ҳиссаи кӯдакони синни то 59 моҳаи гирифтори бемории дарунравӣ, ки бо қабули дору (Регидрон ва руҳ) тавассути даҳон муолиҷа гирифта истодаанд <u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: маълумот нест (72% - ORT ягона – Сарчашма: DHS 2012) <u>Ҳадаф</u>: 80%</p> <p>Нишондиҳандаи 4.7. Ҳиссаи хонаводаҳои деҳот, ки аз норасоии ғизо танқисӣ мекашанд, тавре ки аз ҷониби Нишондиҳандаи истеъмоли ғизо муайян карда шудааст</p>	<p>Тадқиқот оид ба вазъи микроэлементҳои ғизоӣ дар Тоҷикистон</p> <p>Тадқиқоти Тиббӣ – Демографӣ (ТТД) дар Тоҷикистон</p> <p>Сарчашма: Натиҷаҳои миёнаи баъдан ва қаблан ба дастмадаи of post and pre-harvest FSMS results, Даври 12 –уми НМБМҒ (Низомии Мудирияти Бехатарии Маводи Ғизоӣ) мутаносибан (моҳи декабри соли 2012) ва Даври 13 -уми НМБМҒ (моҳи апрели соли 2013)</p>	<p>Тадқиқоти Тиббӣ - Демографӣ дар давраи барномаи ЮНДАФ гузаронида мешавад, ки маълумотҳо аз ТДТ гирифта шудааст / Тадқиқот оид ба вазъи микроэлементҳои ғизоӣ дар давраи барномаи ЮНДАФ гузаронда мешавад / “Сарчашмаи беҳтари оби ошомиданӣ” ва “иншооти санитарии беҳтардида ба шарту шароити муайяннамудаи Барномаи муштараки назоратии СУТ ва ЮНИСЕФ оид ба таъминоти об ва санитария (ЮНИСЕФ ва СУТ дар соли 2012, ки барои Тадқиқоти Тиббӣ – Демографӣ (ТТД) дар Тоҷикистон дар соли 2012 истифода карда шудааст, алоқаманди дорад.</p>		<p>миллион ДИМА)</p> <p>СУТ 0.8 миллион ДИМА (з/д)</p>
--	---	---	---	--	---

³⁸ Дар ҳамон чо - Дар асоси Стратегия оид ба ғизо ва фаолияти ҷисмонӣ барои солҳои 2014-2020 ҳисбо карда шудааст

	<p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: 21%</p> <p><u>Ҳадаф</u>: 15% хонавода аз норасоии озуқа танқисӣ мекашанд (тавре, ки натиҷаҳои миёнаи пеш ва баъд аз ҳосили НМБМҒ (Низоми мудирияти бехатарии маводи ғизоӣ - FSMS) нишон медиҳад</p> <p>Нишондиҳандаи 4.8. Шохиси Иқтидори Амнияти Озуқаворӣ Миллӣ</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: то охири соли 2015 маълум мегардад</p> <p><u>Ҳадаф</u>: то охири соли 2015 маълум мегардад</p> <p>Нишондиҳандаи 4.9. Ҷои аҳоли, ки ба сарчашмаҳои бехтари оби ошомиданӣ ва воситаҳои бехтар намудани бехдошт дастрасӣ доранд.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ</u>: (а) Дастрасӣ ба сарчашмаҳои бехтари оби ошомиданӣ: Деҳот: 64.0%; Шаҳр: 93.0%; (б) Дастрасӣ ба бехтар намудани бехдошт: Деҳот: 94.6%; Шаҳр: 93.6%;</p> <p><u>Ҳадаф</u>: (а) Дастрасӣ ба сарчашмаҳои бехтари оби ошомиданӣ: Деҳот: 74%; Шаҳр: 97%; Миллӣ: 71.7%; (б) Дастрасӣ ба бехтар намудани бехдошт: Деҳот: 30%; Шаҳр: 50%</p>	<p>Тадқиқоти Тиббӣ – Демографӣ (ТТД) дар Тоҷикистон</p> <p>Низоми Миниторинги Амнияти Озуқаворӣ (НМАО)-и БУО, ҳисоботи SOFI</p> <p>Сарчашма барои маълумоти ибтидоӣ: СУТ/ Барномаи муштараки назоратии Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ ва Ҳазинаи кӯдакони СММ оид ба таъминоти об ва санитария (БМН)</p>			
<p>Натиҷаи 5 Занон, ҷавонон, кӯдакон, одамони маъҷуб ва дигар ғурӯҳҳои</p>	<p>Нишондиҳандаи 5.1. Шохиси Нобаробарии Гендерӣ (ШНГ)</p>	<p>Ҳисоботи БРСММ оид ба Рушди Инсонӣ</p>	<p>Ҳатар: Норасоии захираҳои молиявӣ ва инсонӣ ба татбиқи сиёсати зидди</p>	<p>Дастгоҳи Иҷроия, Вазорати Қорҳои дохилӣ,</p>	<p>БРСММ 21.5 миллион ДИМА (з/а 2,6 миллион</p>

<p>осебпазир аз ҳама гуна зӯровариҳо ва таъбизу фарқгӯзориҳо ҳифз гардида, фикру ақидаҳои онҳо ба инобат гирифта шуда, ҳамчун аъзои баробарҳуқуқи ҷомеа мавриди эҳтиром қарор мегиранд.</p>	<p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Арзиши ШНГ барои Тоҷикистон (соли 2014): 0.383; дар байни 148 кишвар ҷойи d 75 ишғол менамояд <u>Ҳадаф:</u> 10% коҳиш ёфтани сатҳи ШНГ</p> <p>Нишондиҳандаи 5.2. Шохиси Нобаробарии Гендерӣ (ШНГ (дар 142 кишвар; 1= баробарӣ) <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> ҷойи 102 ишғол намуд; 0.665 хол Ҳадаф 10 % коҳиш ёфтани Шохиси Нобаробарии Гендерӣ</p> <p>Нишондиҳандаи 5.3. Тасдиқи Конвенсия оид ба Ҳуқуқи Маъҷубон (КХМ) аз ҷониби Ҳукумати Тоҷикистон <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> ба тавсиб нарасидааст <u>Ҳадаф:</u> КХМ ба тавсиб расид</p> <p>Нишондиҳандаи 5.4. Шумораи тавсияҳои мушаххас марбут ба гендер дар БУД соли 2011 амалӣ шуданд <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> <i>Аз шумораи 22: 2 –тояш пурра, 13 қисман амалӣ гашта, 7 иҷро нашуданд</i> <u>Ҳадаф:</u> Татбиқи пурраи тавсияҳо</p> <p>Нишондиҳандаи 5.5. Паноҳҷӯён, гурезагон ва шахсони миллатшон номаълум ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ</p>	<p>Ҳисоботи Шохиси Нобаробарии Гендерӣ - Форуми Ҷаҳонии Иқтисодӣ)</p> <p>Баҳодиҳии татбиқи БУД</p> <p>Маркази Рушди OECD, Муассисаҳои иҷтимоӣ ва Шохиси Гендерӣ - http://genderindex.org/country/tajikistan</p> <p>Ҳисоботи Ҳукумати ҚТ оид ба татбиқи сиёсат ва тадбирҳои зидди таъбиз</p> <p>Нақшаҳои миллии рушд, Ҳисоботҳои Ҳукумати ва ғайра.</p> <p>Ҳисоботҳои солони КОСММГ ва ҳисоботҳои мақомоти шартномавии дахлдор дар доираи БУД.</p>	<p>таъбиз таъсир расонда истодаанд / Тағйирот дар афзалиятҳои сиёсӣ</p> <p>Фарзияҳо: Омӯзгорон барои татбиқи барномаҳои инфиродӣ оид ба CwD омодаанд/ Барои татбиқи барномаҳои зидди таъбиз захираҳои кофӣ ҷудо карда мешаванд / Муассисаҳои идоракуни дар Тоҷикистон сиёсати зидди таъбизро амалӣ гардонда истодаанд / Дасгирии ҷамъиятӣ баҳри сиёсати баробарӣ</p>	<p>Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи Ҷавонон, Варзиш ва Сайёҳӣ, Вазорати Молия, Вазорати Тандурустӣ ва Ҳифзи Иҷтимоии Аҳоли, Вазорати Рушди Иқтисод ва Савдо, Вазорати Маориф, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатии вилояту ноҳияҳо ва худидоракунии маҳаллӣ;; ТҶШ-ҳои вобаста ба ҳуқуқи занон, Маъҷубон,</p>	<p>ДИМА; з/ғ 18,9 миллион ДИМА)</p> <p>ЮНИСЕФ 5.475 миллион ДИМА (з/м 3.5 миллион ДИМА; з/д 1.975 миллион ДИМА)</p> <p>БНСММ 0.7 миллион ДИМА (з/а 0.5 миллион ДИМА з/ғ 0.2 миллион ДИМА)</p> <p>СМ- Занон 0,6 миллион ДИМА (з/а 0.1 миллион ДИМА з/д 0.5 миллион ДИМА)</p>
---	--	--	--	--	---

	<p>дастрасӣ доранд ва аз ҳуқуқҳои асосӣ, ки дар асоси уонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қонунҳои байналмиллаӣ таъсис дода шудаанд, манфиат мебаранд.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Онҳо аз ҳуқуқҳои худ ҷиҳати гирифтани таҳсилот, хизматрасониҳои соҳаи тандурустӣ ва иҷтимоӣ, сарфи назар аз муқарраротҳои, ки дар Қонун оид ба гурезагон омадаст, пурра истифода намебаранд. Ҳиссаи фароғирӣ ба таҳсилоти ибтидоӣ: 68%; ҳиссаи фароғирӣ ба таҳсилоти миёна: 12%</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ўҳдадорҳои худро баҳри таъмини истифодабарии ҳуқуқҳои қонунии худ (қонуни милли оид ба масъалаи гурезагон) ва ҳуқуқҳои асосии инсон иҷро менамояд. Масалан, Муваффақшавии ҳиссаи фароғирӣ ба таҳсилоти ибтидоӣ ба 90% ва ҳиссаи фароғирӣ ба таҳсилоти миёна ба 80% расид.</p>			<p>Шахсони гирифтори бемории ВНМБ</p>	<p>КОСММГ 7.5 миллион ДИМА (з/а 5 миллион ДИМА з/д 2.5 миллион ДИМА)</p> <p>ДСМММЧ 0.5 миллион ДИМА (з/ғ 0.5 миллион ДИМА)</p> <p>СУТ 0.3 миллион ДИМА (з/д 0.3 миллион ДИМА)</p>
--	--	--	--	---------------------------------------	---

<p>Соҳаи афзалиятнок: МУҚОВИМАТ ВА УСТУВОРИИ МУҲИТИ ЗИСТ</p>					
<p>Афзалият/Ҳадафи миллии рушд:</p>					
<p>Натиҷаҳо</p>	<p>Нишондиҳандаҳо, Маълумоти ибтидоӣ, Ҳадаф</p>	<p>Воситаҳои санҷиш</p>	<p>Хатарҳо ва фарзияҳо</p>	<p>Нақши шарикон</p>	<p>Захираҳои тахминӣ</p>

<p>Натиҷаи № 6 Мардуми Тоҷикистон ба офатҳои табиӣ ва техногенӣ бештар тобовар ҳастанд ва аз сиёсати такмилгардида ва чорчӯбаҳои амалиётӣ барои ҳифзи муҳити зист ва идоракунии захираҳои табиӣ манфиат мебаранд</p>	<p>Нишондиҳандаи 6.1. Шумораи ҷойҳои кори аз ҷиҳати экологӣ безарар, воситаҳои зиндагонии аз нигоҳи экологӣ устувор тавассути истифодаи оқилонаи захираҳои табиӣ, хизматрасониҳои экосистема, химикатҳо ва партовҳо фароҳам карда шуд. Тақсимбандӣ аз рӯи ҷинс.</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 300 ҷойи кор бо дастгирии ТКСММ таъсис дода шуд.</p> <p><u>Ҳадаф:</u> На камтар аз 5,000 ҷойи корӣ аз ҷиҳати экологӣ безарар то соли 2020 таъсис дода мешавад.</p> <p>Нишондиҳандаи 6.2. Устувории сиёсӣ ва вучуд надоштани хушунат</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 2011:-1.0 2012:- 1.17; 2013:-1.14</p> <p><u>Ҳадаф:</u> аз соли 2020, аз 0 то -0.50</p> <p>Нишондиҳандаи 6.3. Фоизи замин, ки ҷангалзор аст</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> 3%; <u>Ҳадаф:</u> 3,1</p> <p>Нишондиҳандаи 6.4. Заминаи институтсионалии беҳтар барои кам кардани хатари офатҳои табиӣ дар Тоҷикистон</p>	<p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон / ҚИСММА (Комиссияи иқтисодии СММ барои Аврупо –UNECE)</p> <p>Нишондиҳандаҳои умумичаҳонӣ – Бонки умумичаҳонӣ (-2.5 то 2.5 баланд)</p> <p>Агентии Омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон</p>	<p>Ҳагарҳо: Манфиатҳои кӯтоҳмуддат барои истифодаи захираҳои табиӣ нисбат ба равиши стратегӣ бартарӣ доранд / Бӯҳрони иқтисодӣ ўҳдадорҳои вобаста ба дохил намудани КҲО ба сиёсат ва стратегияро аз байн мебарад/ Таъхир дар таҳияи механизмҳо дар ҳама сатҳҳо ба воқунишҳои саривақтӣ ва муносиб таъсир мерасонад</p> <p>Фарзияҳо: Ўҳдадорҳои бучетӣ ва захираҳои инсонӣ аз ҷониби ҳукуматҳои миллӣ ва зермиллӣ / Аҳолии Тоҷикистон барои дар амал татбиқ намудани барномаҳои омӯзишӣ тайёранд ва таҷрибаҳои навро қабул менамоянд.</p>	<p>Вазорати Тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати энергетика ва захираҳои об, Хадамоти назорати давлатии санитарияу эпидемиологӣ, Муассисаи давлатии обуҳавошиносии ҚТ; Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати ҚТ, Агентии беҳдошти замин ва обёрӣ, Агентии хоҷагии ҷангали назди Ҳукумати ҚТ, Маркази Миллии Гуногунӣ ва беҳатарии биологӣ,</p>	<p>ҶАО 1,5 миллион ДИМА (з/а 0.42 миллион ДИМА з/ғ 1.08 миллион ДИМА)</p> <p>БРСММ 34. миллион ДИМА (з/а 3,31.3 миллион ДИМА; з/д 31,3.13 миллион ДИМА)</p> <p>БУО 8.6 миллион ДИМА (з/а 0,4 миллион ДИМА; з/д 8.2 миллион ДИМА)</p> <p>ЮНИСЕФ 1,67 миллион ДИМА (з/м 0.67 миллион ДИМА; з/д 1</p>
---	---	--	--	---	--

	<p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Иқтидори нокифояи муассисаҳои мавҷуда баҳри кам кардани хатари офатҳои табиӣ дар Тоҷикистон</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Заминаи институтсионалии пурра амалкунанда ва ҷамоҳангшуда барои кам кардани хатари офатҳои табиӣ дар Тоҷикистон</p> <p>Нишондиҳандаи 6.5. Шохиси иқтидори омодагӣ ба ҳолатҳои фавқулодда</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2015 тавассути як семинар муайян карда мешавад</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Шохиси беҳтар дар муқоиса бо маълумоти ибтидоӣ</p> <p>Сарчашма: Машваратҳо бо мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои байналмилалӣ</p> <p>Нишондиҳандаи 6.6. Шумораи нақшаҳо ва сиёсати марбут ба коҳиш додани таъсири офатҳои табиӣ (дар ҳама сатҳҳо)</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> дар соли 2015 бояд тавассути семинарҳо мушаххас карда шавад</p> <p><u>Ҳадаф:</u> Шохиси беҳтар дар муқоиса бо маълумоти ибтидоӣ</p> <p>Нишондиҳандаи 6.7. Шумораи иншоотҳои ҷамаеа, ки бо мақсади кам кардани таъсири офатҳои табиӣ ва баланд бардоштани устувории ҷамаеа чихати коҳиш додани осебпазирӣ ва</p>	<p>Ҳисоботҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;</p> <p>Ҳисоботҳои шарикони рушд, ки дар коҳиш додани хатари офатҳои табиӣ (КХО) фаъоланд</p> <p>Ҳисоботҳои барномаҳо ва лоиҳаҳо; қонунҳо, сиёсат ва тадбирҳои дигари аз ҷониби ҳукумат ва мақомоти маҳаллӣ андешидашуда.</p>		<p>Платформаи миллӣ оид ба КХО,</p> <p>Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофиаи граждани,</p> <p>ТҶШ-ҳое, ки дар ин соҳа кор мекунанд</p> <p>ГЗАҲҲО (Гурӯҳи зудкор оид ба арзёбӣ ва ҷамоҳангсозӣ ҳангоми офати табиӣ – REACT)</p>	<p>миллион ДИМА)</p> <p>СУТ 1,4 миллион ДИМА (3/0)</p> <p>КОСММГ 1.75 миллион ДИМА 3/а 0.75 ДИМА 3/д 1 миллион ДИМА)</p> <p>ДСММҲФБ 0,4 миллион ДИМА (3/д)</p>
--	--	--	--	--	---

	<p>гирифторшавии онҳо ба хатарҳо бунёд ва барқарор карда мешаванд <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> аз ҷониби БУО дар соли 2015 муайян карда мешавад <u>Ҳадаф:</u> Зиёдшавӣ ба миқдори 20% нисбат ба маълумоти ибтидоӣ</p> <p>Нишондиҳандаи 6.8. Ҳиссаи ҷомеаҳои деҳот, ки иқтидорашон дар идоракунии ҳароҳҳо ва хатарҳо зиёд гаштааст</p> <p><u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> аз ҷониби БУО дар соли 2015 муайян карда мешавад <u>Ҳадаф:</u> Зиёдшавӣ ба миқдори 20% нисбат ба маълумоти ибтидоӣ</p> <p>Нишондиҳандаи 6.9. Арзиши пулии доройҳои зиндагӣ, ки бо сабаби офатҳои табиӣ ва техногенӣ аз даст рафтааст <u>Маълумоти ибтидоӣ:</u> Муайян карда мешавад <u>Ҳадаф:</u> коҳиш ёфтааст</p>	<p>Ҳисоботҳои арзёбии иқтидор (дар доираи ҳисоботдиҳӣ оид ба арзёбии таъсири офатҳои табиӣ)</p> <p>СОЕС/ БУО</p>			<p><i>ДСММАЛ 6</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА</i> <i>(з/д)</i></p> <p><i>ҚИСММА 0.59</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА (з/д)</i></p> <p><i>БНСММ 0.3</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА (з/а 0.1</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА</i> <i>з/ғ 0.2 миллион</i> <i>ДИМА)</i></p> <p><i>ЮНЕСКО 2.41</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА (з/а 0.11</i> <i>миллион</i> <i>ДИМА</i> <i>з/д 2.3 миллион</i> <i>ДИМА)</i></p>
--	---	--	--	--	---

